

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Iulie 2022 (Anul XIV) Nr. 161 (7/2022)



BOEM@

Julie 2022 (Anul XIV) Nr. 7 (161) - 44 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida A.S.P.R.A.

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: S.C. InfoRapArt Galați - Editura InfoRapArt

7 / 2022

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu
Redactor-șef adjunct: Denisa Lepădatu

Redactori: Tănase Dănilă, A.G. Secară,
Mihaela Avram, Grigore Grigore, Dan Ion Sanda,
Lucia Pătrașcu, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca
Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Chișinău), Laura
Ilinca (Franța), Silvia Curteanu (Iași), Carmen
Racoviță (București), Ligia Popa (Cluj-Napoca),
Melania Cuc (Bistrița), Petru Jipa (Germania)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul
www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: InfoRapArt

Email: boema@inforapart.ro,

petrerau@yahoo.com

Telefon: **0726 337376**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regiment 11 Siret, Nr. 17,
Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: **0726 337376**

- În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.
- Materialele trimise trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF) și să conțină diacritice.
- Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional texte apărute în alte publicații (inclusiv pe internet).



**Literatură
și
Artă**



DIN CUPRINS

Poezie: Dumitru Băluță (p.5), Mihaela Avram (p.6), Arsenie Augustin (p.7), Mihai Merticaru (p.10), Lidia Grosu (Rep. Moldova) (p.14), Adriana Apostol (p.15), Ionuț Pande (p.19), Alexandru Cazacu (p.22), Angi Melania Cristea (p.28), Elisabeta Furtună (p.32), Gabriel-Andrei Timofte (p.36), Ana-Maria Stuparu (p.39), Timur Chiș (p.39), Constantin Bejenaru-Beco (p.40), Victor Tanasă (p.43)

Proză: Lucian Ienășescu: Povestind despre Ronela (p.29), Bogdana Baci: Segmentele domnului profesor (p.31), Eugen Oniscu: Inima străinului (8) (p.37), Maria-Alexandra Ciurea: Copacul înflorit de la fereastră (p.42)

Cronică de carte: Melania Cuc: „Ghemul ischemic” sau „evadarea în libertatea promisă de un Dumnezeu al Poemului” (p.3) / Jenița Naidin - „Crâmpoie de Viață” / Convorbiri cu Menuț Maximilian (p.4), Constantin Stancu: Despre suferință în literatură. Puterea exemplului - Eugen Dorcescu (p.8), Alexandru Cazacu: Erudiție și umanism (p.16)

Eseu: Petre Rău: “Aventurile” matematice ale lui Giacomo Casanova (p.12), Sorin Vânătoru: Stalin, un bun Dumnezeu / Moarte violentă în accident de circulație / A crede în Dumnezeu / Sărbătoare religioasă / Filosofia cartofului (p.18), Ligia Popa: Jurnalul unei snoabe. Nuremberg – incursiune în lumea lui Durer (p.20), Andrei Paraschivescu: Libertatea și timpul (p.23)

Note de lectură: Lucia Pătrașcu: Eustache, de Magdalena Iugulescu (p.33), Ghiță Nazare: Cât de mult mi-aș fi dorit ca acest amurg să fie răsărit (p.35)

Catrene vesele: Constantin Bidulescu: Catrene (p.41)

Grafică:

Coperta I: Iurie Matei – Don Juan III

Coperta IV: Romeo Savoie - Arbres

Interior: Grafică de Carmen Racoviță

www.boema.inforapart.ro



Melania CUC

„Ghemul ischemic” sau „evadarea în libertatea promisă de un Dumnezeu al Poemului”

Scriitorul Ioan Cioba ne-a obișnuit să vină în fața cititorilor cu cărți de esență lirică specială, personală; cu volume de poeme moderniste, dar care au ca sâmbure viabil, viața în toată complexitatea și frumusețea ei.

Deși în ultima perioadă ne-a surprins plăcut cu o trilogie epică de o arhitectură și complexitate socio-politică suficient de cosmopolită pentru a ne distra, parcă, atenția de la relația sa de dragoste mai veche cu Poezia, Ioan Cioba intercalează între cele trei volume ale romanului scris, și o carte nouă de poezie.

Apărut la Editura Școala Ardeleană din Cluj Napoca, volumul liric a beneficiat de o ținută grafică elegantă ce se datorează colaborării notorii dintre autorul cărții și artistul Radu Feldioreanu, artist ale cărui lucrări grafice, și de data asta, completează vizual nevăzutul, Cuvântul, pe care ni-l sugerează poetul. Cu o experiență dublată de har, și graficianul și scriitorul, singular și laolaltă fac din „Ghemul ischemic” un exercițiu ca de zbor-dublu înspre recunoașterea frumuseții Omului în secolul nostru.

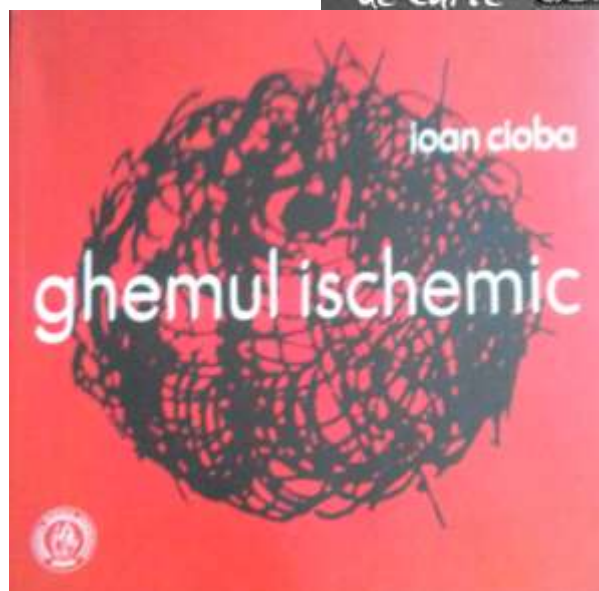
Ghemul, ca noțiune a vieții continue, cu trecerea „firului” prin mai toate elementele esențiale, cele care țin în echilibru mintea și sufletul, ghemul devine matricea din care pornesc toate poemele din această carte frumoasă și ca obiect, și ca lectură.

La prima vedere și cunoscând stilul, nu doar modernist, dar și complex, laborios, al poetului Ioan Cioba, am putea crede că aveam de-a face cu un singur poem-gigant, un poem segmentat pe idei și metafore, translatat prin pagini pentru ca de la început până la finalul cărții să ne identificăm fiecare dintre noi cu ghemul - fir-al-vieții-strict-personale.

Desigur că intenția autorului, de-a ne implica în travaliul scrisului său, există, pentru că acest „joc interactiv” (scriitor-cititor) nu lasă nicio secundă textul să lăncezească, să se dilueze, dar meritul autorului se definește evident, prin puterea sa de creație, autentică facere a unei lumi în care Poezia radografiază-pe-viu, ne arată tarele, umbrele și penumbrele îndoielilor și certitudinilor noastre. Poezia lui Ioan Cioba ne și vindecă de spaima pe care o trăim zilnic, ca indivizi, în devălmășia unui timp din ce în ce mai grăbit.

În poemul „Ghem cu cearcăne” poetul face constatarea: „ne-au rămas zilele scurte...”.

Nu despre zilele din calendarul clasic e vorba aici, ci despre zilele pe care nu mai aveam timp să le trăim cu viețile noastre la intensitatea cu care se crede că le trăiau înaintașii. Nu ne mai miră puterea de reacție a autorului, care face din fiecare pagină în parte un fel de redută vizibilă doar de pe partea luminată a lunii noastre de naștere.



El ne avertizează încă de la începutul cărții, zicând: „când ai un scut/ atât de fraged cum e trupul/ spaima mătură des/ toate urmele cerului/ nădușit din păduri te întoarce/ doar mâna dibace a dimineții/ ca o limbă de clopot/ ridicând lespezea ochilor”.

Eu, cititorul, iau aminte și deși nu intenționez să schimb destinul poemului, nu pot să nu mă gândesc (și) la trupul meu fizic, și la cel mental, energetic etc. pentru ca, citind mai departe să mă las cu totul absorbită de filosofia sa poetică, autentică, care transpare ca o apă freatică prin sedimentele de sare ale unui lac sec.

Găsim în texte un fel de materializare a fericirii personale, dar și a uneia generale, găsim de fapt umbra fericirii pe care ți-o conferă creația autentică semnată de Ioan Cioba. Este o „umbră” bună, generoasă precum cea din jurul arborilor care protejează, dar și distruge florile câmpului, buruienile. Poezia lui Ioan Cioba nu este foc de artificii, nu este acel ronțait de floricele după care nu rămâne nimica. Poezia sa te pune în mișcare, gândești mai altminteri decât o făceai mai înainte de ai fi citit cartea.

Titlul GHEMUL ISCHEMIC, inițial te duce cu gândul la inimă și rețeaua de vase sanguine cărora le datorăm bucățița noastră de viață, dar dincolo de imaginea pur anatomică, care, vrem sau nu vrem, ne vine în imaginație, sunt „ghemele” poveștilor noastre eterne, valențe ale unui arhaism atehnic prin care ne raportăm la lumea modernă, tehnizată, robotizată, și care este, parcă, gata să explodeze. Poetul, cu armele sale, imaginația și darul de-a lega între ele cuvintele, ne arată lumi foarte posibile, lumi lăuntrice unele dintre ele, altele sunt numai desenate din vârf de peniță. O seriozitate asumată, asociată cu Omul cel care nu face rabat de la calitatea lucrării sale, indiferent care este „lucrarea”, se simte aproape pe fiecare filă, o deslușești și ești bucuros că ai reușit să fii parte din această enigmă. Pentru că, da, cartea de față este o enigmă menită să ne scoată din amorțeala cotidiană, să ne demonstreze că oricât de încălzit ar fi ghemul vieților noastre, există un mod prin care

(continuare în pag. 4)

separăm firele, derulăm zilele și evenimentele, mergem mai departe.

De la nuanțe de tragism antic, aproape la vibrații lirice de un erotism ce nu are nimic în comun cu obrăznicia modei literare de astăzi, de la greutatea apei adunată-n ghem la vâltoarea generală, până la nostalgii și rotații caligrafiate pe calendare autentice, totul se încheagă, se leagă cu nodul gordian al metaforei. Cum azi trăim la viteză maximă, noi, oamenii, cetățeni ai Planetei, nu vom încerca sisific, demodat, să dezlegăm silabele, cuvintele de legătură. Nu mai aveam răbdarea să descâlcim itele, ghebele, să desfacem NOD-ul care ne desparte scriitor de cititor. Noi suntem forța și vom tăia în carne vie (metaforic vorbind), vom deșira ghemul - ischemic, așa ca niște copii ce scot măruntaiele unui ceasornic și apoi, nu mai știu, nu mai pot să le asambleze la loc.

Ca un avertisment, liric din fericire este această carte, pe care Ioan Cioba a scris-o, nu ca să ne sperie, nici să ne distreze, doar pentru a ne face părtași unui experiment filosofic-literar rar, și care ne „aprinde becuțele” / ne face să gândim și să trăim un pic mai frumos între jaloanele noastre de înstrăinare.

„Ghemul ischemic” este o carte despre curajul de a merge pe firul poveștii, iar acolo unde povestea se termină, să căutam firul lipsă, Cuvântul care nu doar că zidește, ne transformă din viețuitoare în Oameni.

Felicitări, Ioan Cioba!



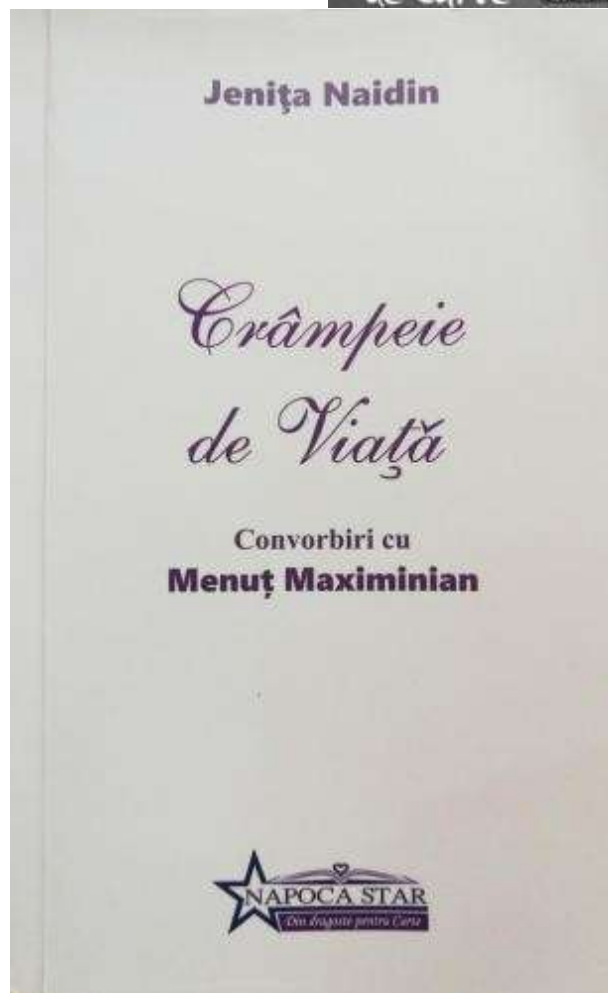
Jenița Naidin - „Crâmpoie de Viață” / Convorbiri cu Menuț Maximilian Editura Napoca-Star, Cluj, 2021

Jenița Naidin și-a câștigat un loc meritoriu în peisajul cultural bistrițean contemporan, prin cărțile sale, dar mai ales a atins notorietatea în publicistica locală, fiind un promotor editorial real, voce proaspătă și imparțială în prezentarea unor noi titluri de carte, dar și a autorilor, pe care i-a ales după afinități și calități mai mult sau mai puțin personale.

Autoarea a mai multor volume cu atingeri înspre sfera spirituală, cărți motivaționale în esență, dar care au aceeași coloană vertebrală, Credința, Jenița Naidin s-a angajat, prin scris și în teme de arheologie-literară, astfel că a dat tiparului o lucrare minuțioasă, documentată la fața locului, și care explică perioada în care Lucian Blaga a locuit în casa sa de la Bistrița, o carte de istorie literară clară și care a fost bine primită de cititori, dar și de critica literară.

De curând, Jenița Naidin a răspuns întrebărilor gazetarului și scriitorului Menuț Maximilian, într-un soi de „spovedanie”, de sinceritate frustă, iar răspunsurile sale, așezate în capitole distincte, au stat la baza cărții la care facem azi și aici referire.

„Crâmpoie de Viață” nu are nimic mirobolant, nu are nici temă și nici detalii care să șocheze cititorul. Este o carte așezată pe un fir-de-viață de Om care, mergând cu valul destinic, și-a sacrificat visele de tinerețe, dorințele și potențialul intelectual, pentru a împlini rostul cel de toate



zilele: împlinirea familiei, câștigarea unui trai decent. La schimb, va reuși să-și schimbe destinul după jumătatea vieții.

De la specialistul în probleme de drept constituțional, de la omul rațional și dedicat sisific muncii într-un birou cu maldăre de dosare, până la scriitorul delicat, aplecat cu toată ființa sa asupra întrebării: Ce este sufletul?, a fost un drum golgotic lung, dar fără de care Jenița Naidin nu ar fi parcurs acel catharsis personal care a desăvârșit-o ca om religios și ca scriitoare ce se hrănește ideatic cu spaimile, cu durerile și lacrimile sale. Toate au fost și sunt asumate doar pentru a împlini porunca divină, a urma Calea.

Mai întâi a fost Cititoare, asiduă și rafinată, Jenița a atins prin lectură acel stadiu al devenirii sale, iar azi știe cum, își permite să aleagă lectura cea care înalță și vindecă sufletul omului. Alege „grâul de neghină”.

Într-un puzzle bine ordonat, în paginile cărții de față, Jenița Naidin urcă pe firul vieții dinspre naștere, copilărie, tinerețe... Drumul spre maturitate, într-o metropolă haotică aproape, se face într-o etapă cronologică înțesată cu obișnuitele probleme ale umanității. Autoarea cărții alege și își sacrifică Visul pentru mai binele familiei sale. Neîmplinirea spirituală își pune amprenta pe sufletul său și urmează boala, durerea ca o ispășire ce va culmina cu Vindecarea. Dar, până acolo este un drum lung și plin de capcane, de pericole reale și imaginare.

(continuare în pag. 5)

În carte, Jenița Naidin răspunde la întrebările puse de Menuț Maximinian, sincer, fără să stea pe gânduri, face mărturisiri ca într-o curgere de evenimente care nu mai țin de propria-i persoană, parcă dorește să se debaraseze, să uite o seamă de etape din parcursul vieții... Parcă. Pentru că, Jenița Naidin nu trișează, ea își asumă greșelile și încearcă pe cât este posibil omenește, să le convertească în fapte de Bine.

Cu citate multe și consistente, cele mai multe preluate din doxologia ortodoxă, dar și din filosofii lumii, celebri, autoarea ilustrează lumea sa lăuntrică, acea latură către care tinde sufletul cel conștient de prezența, energia, divină.

Nimic fără Dumnezeu! Aceasta ar fi deviza cărții la care facem referință, iar autoarea sa, Jenița Naidin, este un exemplu de om contemporan care a reușit să atingă acel echilibru dintre tumultul vieții profane și taina mereu vindecătoare a Dumnezeirii.

În linii mari, cartea este o biografie aproape comună generațiilor anilor 50 din veacul trecut, doar că "eroina" noastră are conștiința existenței sale ca o stea polară, are un Vis către care tinde, deși știe că bucuria de a-l împlini ține de sacrificiu, de trecerea prin labirintul pragmatic al unui timp și al unui destin profesional implacabil, dar care, cu arme precum lacrima și rugăciunea, cărțile și singurătatea, acest destin va fi schimbat după o matrice a sufletului.

Copil de la țară fiind și eu, m-am regăsit în multe dintre „fișele” acestei povești de viață. Am făcut conexiuni imaginare cu autoarea și am înțeles zbuciumul ei, boala, suferința, sacrificiul de mamă, și mai ales arderea continuă a aripilor unui vis care părea să se tot îndepărteze, nu să se apropie. Literatura.

Meritul lui Menuț Maximinian în acest dialog editorial, este acela de-a ști să extragă, prin întrebări potrivite, esența. El nu intervine când fluxul „poveștii” ține cititorul cu sufletul la gură, el doar pune accente pe etapele cronologice, secționând acolo unde firul narativ tinde să se dezlănzeze, și provoacă aducerea în prim-plan a unor amintiri ce se constituie în cărămizile templului din care, Jenița Naidin oficiază cu smerenie (cuvântul îi aparține), dar și cu un curaj care certifică scriitorul autentic, cel care nu se teme să facă publică o parte din lumea și sufletul lui, dacă acea „poveste” poate face un bine, poate fi un exemplu pentru alții care trec prin furcile caudine ale prezentului.

Credința nestrămutată și relația cu sine, acea comuniune dintre Eul muritor și Dumnezeu cel veșnic, sunt etalonul convingerilor autoarei, sunt parametrii personali în care se situează azi, și de unde privește lumea cu blândețe și înțelegere.

Cartea de față este o Biblie personală a Jeniței Naidin, iar pentru Menuț Maximinian, cartea constituie un „rechi-zitoriu” jurnalistic reușit, dar care nu judecă, doar o așează pe Jenița Naidin acolo unde îi este locul, printre oamenii buni și inteligenți ai locului.



Dumitru BĂLUȚĂ

Ușa intangibilă a istoriei
se pare că iarăși este forțată
și afară e secolul XXI...

Iarnă-i, dar vremea repede se încălzește,
vântul fierbinte ne bate din spate.
Încaltea, de nu s-ar aprinde pământul!

De dimineață ninge în martie.
Nu știu dacă mai înfloresc brândușile,
dar în liniștea asta miroase a cenușă.

Mă doare tare inima la Chișinău,
că cerul s-a surpat la Harkiv peste
anii studenției mele – ce stupidă realitate!

În miezul pietrei
s-a cuibărit reptila.
Se zvârcolește-n strâsoare
încât se zguduie zidul
celestei lumini.

În zori piatra pe piatră
nu mai ține.
Maica din icoane,
rând pe rând,

leagănă în brațe
întru înviere
copiii năpăstuiți,
iar lumea, fără ei, rătăcește
cu cenușa în poală...

(continuare în pag. 6)

Te plângi pe moarte, când nu mai crezi
că o vei învinge, dar nu e vina ei
că-i oarbă și însingurată, că nu are de ales.

Este o linie dreaptă între frumos și urât?
Care o fi diferența între
moartea frumoasă și moartea urâtă?

Când eram copil,
mama mereu spăla cerul
de un ecou ubicuu al războiului
și pâinea avea gustul foamei.

Adesea copilăria mea
mergea desculță pe iarba
culcată la pământ în urma tatii
iar coasa
trecea prin gândurile lui,
plângând cu lacrimi verzi.

Tocmai când tata ducea pe umeri
gloria amurgului,
mama, cu râvnă, spăla de sânge
tărâmul pe care au viețuit.

Caii timpurilor noastre
au obosit,
iar noi îi mănăm
și-i mănăm așa,
că le sar potcoavele din copite,
pierzându-și-le
pe drumuri secundare.
Îi gonim
de se poticnesc în bolovani,
îi alergăm
cu bice de fulger,
iar realitatea întinde
alte curse,
mai lungi și cotite.

Despre viață întreabă-ne orice

Oricâte apusuri o fi să adormim,
nu vom putea vreodată să spunem,
nici într-o limbă,
grai sau dialect,
nici într-un limbaj pământean
sau virtual,

În sensul cum e acolo
pe unde n-am mai trecut,
ce este ceea ce încă n-am mai trăit -
eternitatea...

Dar la ce ne-ar folosi eternitatea aia,
când altă variantă decât viața nu-i.
Deci, despre viață poți să ne întrebi,
despre cum trăim întreabă-ne orice.

Cu siguranță, va urma o pace
ca și după *tolstoian*-ul „Război și lumea”,
dar una de plumb,
o liniște ca apele adânci și reci,
fără mișcare,
care zeci de ani va trebui diluată,
ca să o putem respira
cu tot plinul teluric...
Christos resurrexit,
da nobis vitam novam!



Mihaela AVRAM

ANOTIMPURI

Brațele noastre,
rădăcini crescute-n adâncuri
mai încolăcesc câteodată
alte brațe înălțate spre cer.
Nici legănarea lor nu mai
sprijină albul florilor de cireș
căzut în noroiul
tălpilor noastre.
Cu fiecare zi trecută,
orice cuvânt devine pasăre
agățată de brațe
și orice floare devine
primăvară,
născută din cuvânt.
Brusc, oamenii devin copaci,
într-un absurd al vieții
în care dispar anotimpuri.





Arsenie AUGUSTIN

Când vezi ridicându-se fumul
Peste tufele pitice de trandafiri,
Lasă în urmă Cavanul
Cu șoaptele lui inutile.
Ascunde-ți în cea mai pură lumină
Visul metalic ce-ți scrâșnește sub tâmpile,
Cazi la picioarele celor
Cu mâini albe de ceară și taci...
Urcă-n clopotnița veche de sus;
În ea stau înger
Rotindu-și zborul pe trupul serii adânci,
Își strâng mantia-umbră
Împrejurul clipelor măsurate-n ungher
De uitare.

Tăcere asemeni nopților ce-alunecă-n insomnie,
Zid de-amintiri și veghe,
Ascunse neliniști în beznă albastră...
Așa mă retrag în mine!
Străbate o sete cum n-a mai fost
Iar urma iluziilor moarte
Sub greutatea de stânc-a negării
Se pierde din nou în gândul ce nu spune nimic.
Doar zgomote-apar, singuratic,
Și vor să fie îngropate-n cimitirul
Cu o mie de necunoscuți.
Am văzut cum dansează absurdul vioi
În drum purtând ghirlandele zeilor;
Lasă-l să treacă, mergi înainte spre granița
Dintre înalt și cădere.

Strig noaptea! Toate stelele sunt prezente...
Se prăbușesc în lumina lor
Gândurile sugrumate de aceeași mână
Ce sădește măslinul.
Înăuntru înfloresc colonii singulare de clipe,
Se-aștern urme vechi sângerânde
Lăsate pe marginea drumului
De mielul alergând spre un înger.
Heralzii cuvintelor boante amuțesc,
Se-avântă și pun nisip în clepsidra de bronz
Iar sub ochii fremătând nebunie
Bat aripi în ritm de tăceri.
Uite! În spatele beznei albastre, un pas
Grăbit spre niciunde să-și dospească
Fericirea sub streșini de cer.



Ți-ai luat cuvintele, le-ai strâns
În palmă și le-ai pipăit ca pe un trup de munte
Neted, calm, înviorat de creste.
Gol așteptai în fiecare dimineață
Venirea soarelui-arzând tăcut.
Cu zbucium, la poalele Cavanului, râdeai
Sub tinda zeilor
Iar seara, cu mâinile făcute aripi de țărână,
Lăsai în urma ta frumosul.
Azi tainele silabelor rostite-n palme
Sunt râuri, pietre, flori sau maluri
Ce scriu solii cu picurii de umbră.
Cerule și el răspunde,
Dărâmă zidul vechi și gros
Și-așează-n locul lui clepsidra ce măsoară sfincșii.

Pentru Poemul născut în ziua a opta
Cu apus de tăcere și ochi-întuneric
Pot arde nestins ani
La răscruce asemeni aprinsului
Rug din biblicul munte.
Ecouri sparte între cerul de jar
Și lumina mocrind peste anotimpul visării
Se-aud iar tremurând ca
Un țarm zbuciumat și prelung.

De lut ți-e chipul și visele de fum,
Apleacă-ți fruntea, risipește cerul aspru
Schimbând în zâmbet
Tăcerile
Ce ieri se încrustau neașteptat sub
Pleoapele de umbră.
Trezește-n tine caldul glas al serii
Când urcă înspre inimă lumina
Și se așterne limpede
Strivind în calea ei răcoarea ierbii.
Poate e greu nisipul din clepsidra,
Sau tainele ascunse-n ziduri
Sunt răsuflări
De înger cu un zbor abrupt.
Tu cântă! Șoptește morții că și vinul
S-a prefăcut în foc, în veac..





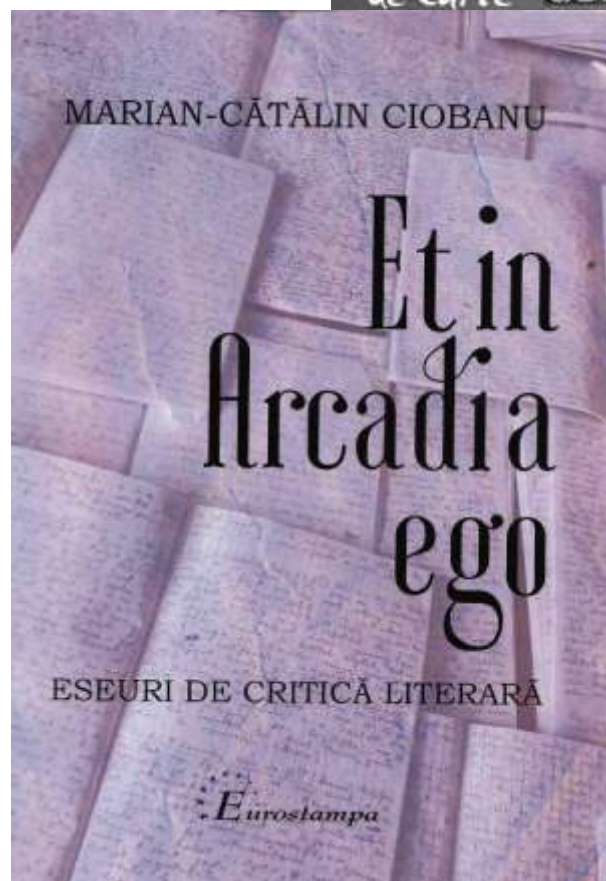
Constantin STANCU

DESPRE SUFERINȚĂ ÎN LITERATURĂ. PUTEREA EXEMPLULUI - EUGEN DORCESCU

Marian-Cătălin Ciobanu (n. 21 septembrie 1996, Timișoara - absolvent al Facultății de Litere, Istorie și Teologie, Secția Filologie Clasică, din Universitatea de Vest) a fost în tărâmul fascinat, așa cum afirmă în cartea sa *Et in Arcadia ego* (Timișoara: Editura Eurostampa, 2022), o carte de eseuri literare, unde abordează critica asupra cărților care i-au punctat existența. Legătura cu partea spirituală a vieții este esențială și criticul își asumă riscurile pentru a pătrunde într-o lume a valorilor profunde, năzuind spre absolut, demers mai puțin abordat de tinerii iubitori de literatură. La Timișoara s-a coagulat o școală serioasă de *hermeneutică*, la Facultatea de Filologie. Mirela-Ioana Dorcescu a stimulat acest grup (Școala de literatură Eugen Dorcescu - 80), transmițându-i valorile solide care generează plusvaloare literară. Poetul Eugen Dorcescu a participat/participă activ în cadrul grupului, opera sa și viața sa punând în mișcare foamea după frumusețe, absolut, cultură. Autorul, însă, abordează într-o notă critică serioasă cărțile poetului Eugen Dorcescu, este interesat de fenomenul POET, alături de cărțile scrise de Anișoara-Violeta Cîra, Mirela-Ioana Dorcescu, Mariana Pășlea sau Silvia-Gabriela Almăjan.

În cartea de față, Marian-Cătălin Ciobanu abordează fenomenul literar dintr-o poziție mai complexă, extinzând studiile sale și asupra altor iubitori de literatură care s-au exprimat în legătură cu opera poetului Eugen Dorcescu. Se simte din lectura textului seriozitatea în munca depusă, maturitatea în analiza textelor, responsabilitatea față de temele cărților analizate. Este un exercițiu existențial, tânărul critic asumându-și, astfel, o viziune asupra vieții, acceptă experiența de față ca un dat necesar. Cărțile analizate sunt profunde, vizează viața și moartea, abisul cunoașterii, relația omului cu Dumnezeu, relațiile dintre oameni, dinamismul societății, cântecul poetului între strigăt și rugăciune.

Eseurile ne prezintă Poetul ca risc asumat în fața eternității: poezia și jurnalele lui Eugen Dorcescu. Intrăm în lumea suferinței și a fericirii, în spațiile luminoase ale artei, în efortul artiștilor de a moderniza permanent formele și de a accede la esențe. De remarcat că, în analiza sa, eseistul pătrunde în lumea literară îmbinând temele din poezie cu linia empirică a jurnalului, liricul fragil și viața ca realitate atroce. Sunt analizate jurnalele lui Eugen Dorcescu, respectiv *Îngerul Adâncului. Pagini de jurnal* (1991-1998), *Adam - Pagini de jurnal* (2000-2010), editate în anul 2020, prin munca asiduă a soției, care a



recuperat, alături de autor, mesajul scriitorului despre vremurile în care a trăit. Sunt analizate și *Biblicele* (2021), o stihuire a textelor din Biblie, o capodoperă poetică necesară care echilibrează peisajul literar de la noi, afectat de nebunia digitală actuală și de relativismul esteticii.

Relația dintre om și Dumnezeu este abordată în eseurile dedicate volumului lui Eugen Dorcescu *Moartea tatălui*, în paralel cu volumul *Tatăl / Padre* de Coriolano González Montañez, poet spaniol, prieten al primului. În paralel, avem și analiza despre *Celesta (O poveste de dragoste)*, romanul semnat de Mirela-Ioana Dorcescu, necesară din perspectivă biobibliografică, a relației dintre EL și EA în lumea atinsă de miracol, prin cuvintele dantelate ale iubirii mature, esențiale, cu sens profund.

Criticul remarcă de la început rădăcinile operei lui Eugen Dorcescu: *Biblia*, un mesaj despre adevărul profund, cultura care unește mințile oamenilor, credința care-i leagă de divin, iubirea care îi apropie, valorile înalte care constituie contextul în care se poate trăi la nivel superior. Avem o punte între generații, Marian-Cătălin Ciobanu dovedind că acestea se pot lega prin aceste valori, că ruptura poate fi evitată, pierderea tradițiilor înalte și a rădăcinilor, pentru cine acceptă, poate fi abandonată din perspectivă existențială. Aici se relevă cheia acestei cărți, continuitatea prin dedicare și inițiere, lumea poate fi recuperată și la nivel livresc, și la nivel de viață. La Eugen Dorcescu limitele dintre literatură și viață se întrepătrund, viața se clădește nu numai pe suferință, ci și pe frumos. De fapt, măreția presupune, de-a lungul timpului, și suferință, nedreptate, durere. Frumusețea face lumea mai

(continuare în pag. 9)

suportabilă.

Cartea este și o mărturie despre *inițierea* într-o lume aparte, atinsă de har. Începe simplu, cald, profund. Întâlnirea cu Poetul este semnificativă: „Era tăcut, atent la tot ce-l înconjură, dar absorbit de propriul abis” (p.16). Impactul schimbă tablourile existențiale. Continuă: „Simțeam că venea din alt timp. Nu aparținea timpului meu, deși îl împărtășea cu mine, cu noi toți” (p. 16). Eseistul este atent și la contextul social în care se petrec lucrurile: „Cu toate realizările ei tehnologice, societatea apuseană modernă nu posedă o reală înțelegere a morții, sau a ceea ce se întâmplă în momentul morții, sau după moarte. Am aflat că astăzi oamenii sunt învățați să nege moartea, spunându-li-se că ea nu este decât anihilare și pierdere. Înseamnă că majoritatea lumii trăiește fie în negarea morții, fie în teroarea ei” (text preluat de Marian-Cătălin Ciobanu din *Cartea tibetană a vieții și a morții*, după Sogyal Rinpoche). La fel și Eugen Dorcescu pune în lumină eterna *luptă dintre carne și duh...*

Scriind despre Jurnalul (de fapt, jurnalele) Poetului, eseistul remarcă nota referitoare la artiștii de astăzi - „rătăcind într-o lume de umbre carnivore”... Omul fără Dumnezeu nu înseamnă nimic, doar pulbere, cenușă, „astral gunoi”..., iar scrisul este expresia unei profunde suferințe... Sunt multe note evidențiate de tânărul critic, unele profunde, altele esențiale, dovadă că pasta textului l-a prins în vârtejul ei dens. Apoi susține: „Originală, prin conținut și formă, *Adam* îmbină specia jurnalieră cu cea a romanului, propune o formulă dramatică impresionantă, modernă și rămâne o operă de necuprins, scrisă la un nivel foarte înalt de înțelegere a lumii, a sinelui și a relației dintre sine și Divinitate” (p.39).

Se remarcă înstrăinarea omului Dorcescu de cele lumești, inclusiv de problemele familiale, timpul măcinând ființa, iar schimbările dramatice din societate și din oameni, marchează individul, o *forță centrifugă pulverizează familia*... Iată drama umană, omul însingurat până la absolut, el și Dumnezeu singuri în Univers.

Ruptura dintre generații este accentuată, notele sunt adânci, falii în societate: „În acest context demonic, generațiile tinere îi alungă pe scriitorii bătrâni și erudiți, pe dascălii bătrâni și erudiți, din cărți, biblioteci, școli, universități, ascunzându-și malițiozitatea și infatuarea sub concepte-paravan, precum democrația și libertatea” (p.63).

Eul poetic este afectat de nihilism, dar poetul este salvat, dacă acceptă tot ce curge de la **El Shaddai** (Dumnezeu)...

Concluziile eseistului sunt clare, ideile s-au decantat, cel inițiat acceptă realitatea din realitate: „*Îngerul Adâncului* și *Adam* nu sunt lecturi facile – numai nu lector avizat și familiarizat cu universul *dorcesian* poate descoperi, cu adevărat, mărgăritarele din substanța lor. Ele compun o carte monumentală, scrisă pentru a demasca și a cutremura, pentru a-l determina pe cititor să își pună întrebări serioase și să privească cu alți ochi spre sine și spre lume” (p.70).

Când abordează poezia lui Eugen Dorcescu din *Biblice*, eseistul constată că există o legătură profundă între textul scris și textul sacru. Baza se află în studierea *Bibliei* și trăirea cu acuitate a adevărului provenit din cuvintele dantelate, inspirate. Reține că: „Experiența stihuirii nu este doar poetică, devine o experiență existențială” (p.77). Subliniază că Poetul se declară doar

scrib, adevăratul autor este Dumnezeu prin inspirație divină. Astfel, scribul trăiește intens dorul după YHWH, și află sensul vieții după aplecarea sa asupra versetelor puse în versuri cu pasiune și dedicare. Se subliniază importanța *suferinței*, o temă care se repetă în volum. Literatura de înțelepciune, așa cum a fost stihuită are o menire clară: „să-l trezească pe om din delirul ambițiilor sale deșarte” (p. 80). Concluzia se impune de la sine, merită reținută: „Versificarea textelor *biblice* de către Poetul Eugen Dorcescu reprezintă un act superior de consacrare perenă a autorului în conștiința literară și în istoria literaturii române. Geniul liric, inovația artistică, spiritul înalt, nobil, autoritatea și credința de nestrămutat ale Poetului în *Cel* ce este ridică **BIBLICELE** la nivel de capodoperă” (p.87).



Analizând relația dintre Eugen Dorcescu și Mirela-Ioana Dorcescu (Borchin) în cartea *Celesta*, criticul afirmă: „protagoniștii suferă separat, dar durerea, ca și pustietatea sufletească îi apropie...” (p. 149). Din povestea de iubire nobilă, a rezultat un efect puternic, vizibil în operele celor doi. De fapt, lucrurile s-au limpezit, El și Ea s-au redescoperit la un alt prag spiritual, cu impact și asupra literaturii.

Concluzia se impune cu acuitate existențială, curajul eseistului este evident, el intră în camera secretă a celor doi: „Mai întâi, așadar, ea probează distincția *animus-anima*. Astfel, *animus*, Teodoru, caută *anima*, pe Arina, contaminat fiind de inocență, candoarea, sensibilitatea și natura feminină, maternă a *animei*. (...) În schimb, Arina, *anima*, caută și găsește la Teodoru acel *pater virilis*, însemnând refugiu, siguranță, stabilitate” (p.154). Se subliniază un aspect profund, operele lor deschid o poartă

(continuare în pag. 10)

largă spre intimitatea unui cuplu de intelectuali, ceea ce arată că literatura română are tărâmurii exploatare mai puțin, dar care sunt aduse în prim-plan prin această carte de eseuri.

Analiza cărții de față poate continua, suficient de subliniat că Marian-Cătălin Ciobanu s-a aplecat asupra operelor cu interes, a analizat și aspectele legate de stilul și forma poeziei sau a prozei scrise de Poet, remarcând „secțiunea de aur” a textului, ritmul, armonia cu restul Creației, universalitatea și abisul din opera acestuia, inclusiv rimele folosite, inedite, ca efort de cunoaștere prin literatură și cu impact spiritual.

La început, editorul Livius Petru Bercea, sublinia, chiar din prefață, *originalitatea hermeneuticii tinere*, atrăgând atenția asupra unei eveniment editorial: „*Et in Arcadia ego* este nu numai o carte de debut, ci și o carte de vizită a unui critic în formare, cu multiple posibilități de afirmare într-un domeniu care trebuie să rămână sensibil la receptarea reală a valorilor” (p.10).

O carte care punctează în literatură personalitatea, viața, disponibilitatea, exemplul unui „scriitor de primă linie”, Eugen Dorcescu, exigent cu sine și cu valorile pe care ar trebui oamenii să se bazeze dacă doresc să accedă în acel tărâm fascinant și faptul că linia aceasta se poate continua prin cei care se leagă de realitatea abisului, acceptând suferința ca indicator spre alt spațio-timp...

*Marian-Cătălin Ciobanu, *Et in Arcadia ego*, eseuri de critică literară, 181 de pagini, Timișoara: Editura Eurostampa, 2022. Prefața Livius Petru Bercea. Cartea este dedicată memoriei tatălui autorului. Coperta I: Jurnalul lui Eugen Dorcescu. Manuscrisul. După o fotografie de Mirela-Ioana Dorcescu. Cop. IV-a: Marian-Cătălin Ciobanu. Fotografie Tatiana S. Mesaroș.

*Cărți analizate de autor: Eugen Dorcescu, *Îngerul Adâncului. Pagini de jurnal (1991-1998)*, Editura Mirton, 2020; Eugen Dorcescu, *Adam – Pagini de jurnal (2000-2010)*, Editura Mirton, 2020; Eugen Dorcescu, *Biblice*, Editura Eurostampa, 2021; Literatură comparată: Coriolano González Montañez, *Tatăl/ Padre*, traducerea Mirela-Ioana Dorcescu, Editura Eurostampa, 2021 și Eugen Dorcescu, *Moartea tatălui*, Editura Marineasa, 2005; Emil Grama, *Synaisthesis. Eșeu plastic la poezia lui Eugen Dorcescu*, Editura Eurostampa, 2021; Anișoara-Violeta Cîra, *Realismul simbolic: eseistica și proza Mirelei-Ioana Dorcescu*, Editura Mirton, 2018; Mirela-Ioana Dorcescu, *Celesta (O poveste de dragoste)*, Editura Mirton, 2018; Mirela-Ioana Dorcescu, *Hermeneia*, Editura Mirton, 2019 etc.



Mihai MERTICARU

DUIOS CĂLCÂND PE JAR

... am intrat în lumea aceasta
pe calea robilor înotând prin apa tulbure
a îndoii și a suspinelor
în spate ducând o raniță plină cu temeri
cu blesteme și păcate ancestrale

duios călcând pe jar și pe spini
fericit că numai o săgeată bine-ascuțită
mi-a rămas înfiptă între coaste

mândru că n-am scăpat niciodată în noroi
crucea pe care urma să fiu răstignit

amețit de simfonia minciunilor fulgurante
de sub cupola himerei

vrăjit de zigzagul clipei lunecoase prin fluviul de
cuvinte

mușcat de o singurătate turbată
fermecat de cântecul de sirenă al deșertăciunii și
de potecile basmului în care m-am rătăcit
mângâiat de neant și
ispitit de zâmbetul colorat al iluziei
găunoase

tânjind cu petulanță după o străfulgerare de
absolute
și o așchie de liniște

pentru a-mi găsi sălașul într-un limb
al disperării din miezul nimicului cel mare
prizonier în năvodul unei aprehensiuni
taina și tăcerea înnobilându-mă

totul e și va fi iluzie

din străvechime așa decide
domnul Parmenide...

NOSOGRAFIE

...un licorn printre oglinzi paralele
flama unei vederi pare a fi dar nu e
e și nu e o hieroglifă săpată în
peretele peșterii din icoana unei clipe
paradoxale

două umbre zdrelite urcă muntele
cu câte un bolovan pe umăr
care-s eu și care-i Sisif?

m-am trezit urcând și coborând în această viață
așa m-am pomenit că vine viscolul ca să
mă înveșmânte în hlamida cu țurțuri reci

(continuare în pag. 11)

amurgul furișându-se să-mi înfigă în spinare
cuie înroșite în vâlvătăile sale
noaptea strecurându-se să-mi toarne otrava
întunecimii la rădăcini
nălucile târându-se să doarmă în visul meu

în timp ce mă las sărutat de tânguirea și
mireasma depărtărilor
hotarele îmi încredințează flamura dorului
de țărâna udată de valuri de spaime și lacrimi
călăuză în abisuri mi-e steaua singurătății
uitarea mă jefuiește de amintiri
mlaștina melancoliei dospește în sângele meu

amarul mi-e cântecul valului spart de
țărături străine
speranța
orbul care pipăie urmele de praf și pulbere
fericirea
iluzie becisnică pierdută pe o insulă necunoscută
norii mă învață pribegia

inima își face picioare din doi spini și
cutreieră lumea
drapel al celor învinși
sufletul meu flutură pe cel mai înalt catarg...

BEȚEȘTI

...aceleași explozii de miresme și culori te întâmpină
la intrarea în satul natal
aceleași orgă gravă de melancolie și înfiorări

același glas de clopot se tânguie în clopotnița bisericii
de pe dealul de unde copil fiind atingeai cerul cu
fruntea
aceleași tăcere pansează cu smerenie rănilor
mult prea adânci cu care se făloșesc sătenii
strecurându-se băjbăind prin amintirile din celălalt veac
liniștea izvorăște din fiecare piatră
din pustiul zilelor îndoliate
din atâtea răni nevindecate

din clipocitul gândurilor nerostite
din pădurea rămasă doar în amintire
și din tristețea zăvorâtă în lăzile de zestre

Bistrița curge printre fiordurile de aur ale memoriei
ducând la vale umbrele peștilor zglobii de odinioară

pașii tăi măsoară adâncimea dintre măhnirea de ieri
și cea de azi a bețeștenilor mult mai bogați în pagube

îl vezi pe copilul ce-ai fost umblând desculț prin
bruma dimineților de fum

în tâmpile încep să-ți viscolească nostalgii
și auzi ecoul carelor de lemn

neamurile te urmăresc de după gardurile într-o
rână și nu știu pe cine caută în astă amărăciune
străinul ce-și poartă lacrima pe obraz
ca pe un scump trofeu sau ofrandă adusă unui zeu

prin oase îți curge o înserare
care mult te doare

prin gânduri îți bat vânturile toamnelor
cu rod jefuit de nerod

cocorii pleacă rânduri-rânduri

de-atâta pustietate mult te mai în gânduri...

SILFIDĂ

...erai așa de tristă că în jurul tău
toate se transformaseră în piatră
cărbune zgură smoală și înmmlăștinată nevolnicie

într-un târziu când ai zâmbit entazic
pustiul din jur s-a făcut grădină luxuriantă

când ai râs în hohote

zările au început să te strige pe nume
balta plină cu nămol a devenit izvor cristalin
apoi fluviu rostogolindu-se-n cascade și-n ocean
de miracole

femeie
catedrală a încântării cu portal întrandafir
erai o tăcere elizeică eram un extaz

erai o fee pantée
eram o alboradă dinamitară

feciorească uimire
femeie silfidă
tu nu știi că numele tău
e feerie și cânt celest

tu nu știi că ești lacrima
care sprijină muntele
să nu se prăvălească în neant

tu încă nu știi că fără tine
toate planetele ar lua-o razna
prin Univers...

NOI

...mergând noi la coasă ori la sapă
zilnic am traversat cu piciorul gol prin apă
râul de nenoroace încolo și încoace
aproape o viață întreagă (cine să ne mai
înțeleagă?)

apoi nu l-am mai traversat
că nu mai aveam treabă în sat

am mers în lungul lui (împotriva vântului)
de la izvoare până la vărsare în mare
în sfârșit am dat de gustul mării de alte
nenoroace
ce de nenoroace pe la răstoace!

ce splendoare!
ce culoare! (aplauze din picioare)

noi de aici nu mai plecăm acasă
(noi acum dansăm ca peștele în plasă)

nouă ne șoptește un vechi tipic
că suntem mai bogați când nu avem
nimic

vâslind spre viitor cu spatele înainte
un zid invizibil ne încarcerează și ne minte

noi știm că în orice sfârșit
există un alt început nedefinit

un fel de poem nescris
umbră a umbrei unui vis...





Petre RĂU

“Aventurile” matematice ale lui Giacomo Casanova

Puțini știu despre aventurierul italian Casanova că a fost un veritabil scriitor, dar și un bun matematician. Se pare că era beneficiarul unei inteligențe scilpitoare, altfel nu pot fi explicate unele din faptele sale curajoase din care a reușit să supraviețuiască cu destulă iscusință.

Giacomo Casanova și-a schimbat numele de mai multe ori în cursul vieții, fiind nevoit să trăiască scurte perioade de clandestinitate, însă pe cel din a doua parte a vieții, Jacques Chevaliere de Seingalt, l-a păstrat până la capăt. Este și numele cu care a semnat câteva lucrări importante.

S-a născut în 1725 la Veneția și practic a dominat a doua jumătate a secolului al XVIII-lea cu spiritul său de aventurier iubit și admirat în special de femei. A fost eclesiastic, astrolog, violonist, dar și consilier militar, spion, diplomat și bibliotecar. Scandalurile amoroase însă l-au alungat repede din viața bisericească. Desigur, trăsătura sa cea mai cunoscută și admirată a fost aceea de prinț seducător, salvat din multe situații complicate de influența femeilor care se îndrăgosteau cu repeziciune de el. De altfel, cuvintele „libertin” și “Casanova” aproape că au devenit sinonime în limbajul curent.

Datorită apetitului său pentru cheltuieli nesăbuite, dar mai ales pentru faptul că intra adesea în faliment din cauza pasiunii sale exagerate pentru jocurile de noroc, era hăituit și amenințat cu interdicții și claustrări. După ce evadează ingenios și chiar spectaculos dintr-o închisoare a Palatului Dogilor, ajunge la Paris unde, în scurt timp pune bazele loteriei statului francez și capătă o oarecare reputație financiară și un nume în rândul aristocrației. Desigur, peste tot era ajutat de farmecul său personal în a câștiga influență, inclusiv pe baza unor intrigi din care nu lipseau femeile, multe dintre ele celebre la acea vreme.

În peripețiile sale prin Europa a străbătut aproape toate marile capitale și a cunoscut mari figuri artistice precum Voltaire (cu care a intrat într-o dispută publică cu privire la religie), Goethe, se pare că s-a intersectat și cu Mozart, dar a avut ocazia să se asocieze și cu regalitatea europeană, să aibă printre apropiați cardinali și chiar papi ai vremii, a cunoscut-o pe Catherina cea Mare, l-a întâlnit pe Benjamin Franklin etc.

Povestea lui Casanova este de fapt povestea unui seducător ideal. Ea a devenit deja un mit iar imaginea lui este cunoscută azi ca un fel de alter ego al lui Don Juan.

Dar lumea îl apreciază și ca scriitor, pentru că a lăsat omenirii câteva dintre lucrările sale în această direcție. Cea mai importantă dintre ele este, desigur, celebra sa autobiografie intitulată “Histoire de ma vie” („Povestea vieții mele”), cuprinzând aventurile și escapadele sale amoroase, lucrare ce reprezintă azi o splendidă frescă a societății secolului al XVIII-lea din capitalele Europei. Casanova a scris peste douăzeci de lucrări printre care poezii, eseuri, critică, piese de teatru, un pamflet satiric, chiar și un roman (de fapt o lucrare timpurie de science-fiction), a realizat o traducere a Iliadei și a compus multe, multe scrisori, nu numai pentru el ci și pentru alții.

Eu însă am să mă refer aici la una din laturile mai



Giacomo Casanova

puțin cunoscute ale vieții sale, aceea de matematician.

Azi știm foarte bine că viitorul mare seducător și-a fondat în tinerețe educația culturală pe trei piloni solizi: filologie, istorie și științe matematice. Se spune că încă de mic, Casanova a demonstrat o inteligență rapidă, un apetit intens pentru cunoaștere și o minte curioasă. A terminat Universitatea din Padova¹ unde, pe lângă filosofia morală, chimie și alte discipline care i-au asigurat o licență în drept, a studiat și matematica. În acea perioadă a vieții a practicat și câteva jocuri de noroc care l-au îndatorat destul de repede, devenind de pe atunci un perdant obișnuit, căutat adesea pentru datoriile pe care le acumula. Cu toate acestea, obiceiul cu jocurile de noroc nu și l-a abandonat niciodată.

Din matematică, Casanova a îndrăgit, se pare, aritmetica, combinatorica și teoria probabilităților, aceasta din urmă fiind atunci la început de drum, dar având un puternic imbold datorită jocurilor de noroc ajunse la mare modă. Pesemne că la fel de mult a îndrăgit și geometria euclidiană, întrucât mulți ani din viață s-a ocupat cu unele probleme geometrice, dar mai ales cu demonstrarea celebrei probleme a duplicării cubului.

Există numeroase dovezi că Giacomo Casanova a purtat corespondență cu mai mulți iubitori de matematică ai timpului. La Paris, marele matematician d'Alembert i-a ascultat una dintre prelegerile sale în care a prezentat proiectul legat de loterie. Tot la Paris a discutat cu matematicianul Condorcet despre o prelegere a lui Franklin în legătură cu direcția baloanelor de hidrogen. Condorcet studia pe atunci intens teoria probabilităților - știință descoperită anterior de celebrii matematicieni Blaise Pascal și Pierre Fermat - și avea deja

(continuare în pag. 13)

contribuții importante la aplicarea acestora la loterie și alte jocuri de hazard, dar și în probleme sociale, toate fiind continuate apoi de un alt mare matematician francez, Laplace.

La Roma, Casanova s-a împrietenit cu matematicianul și fizicianul francez Francesco Jacquier, profesor la catedra de matematică și faimos pentru o ediție comentată la "Principia mathematica" a lui Newton.

Diferite discuții matematice a purtat și cu regele Federico al II-lea al Prusiei sau cu Ecaterina a II-a a Rusiei. Aprecierile sale se refereau adesea la principiile și avantajele sistemelor de loterie națională.

Întâlnim la Casanova și unele observații fizice și matematice interesante despre simetrie, despre balistică ș.a. A manifestat un interes personal și pentru oameni mai puțin celebri, dar care și-au arătat apetența pentru studiul matematicii, mărturie ce pot fi citite și din amintirile sale cuprinse în cartea autobiografică, dar și de la cei care au povestit mai târziu despre toate acestea.

Unii istorici ai matematicii care au scris la modul apologetic despre preocupările în acest domeniu ale lui Casanova, s-au străduit să ne înfățișeze și o altfel de fațetă a seducătorului arhetipal de femei care s-a ales la viața sa cu multe infecții venerice: aceea a calității de intelectual autentic a acestuia.

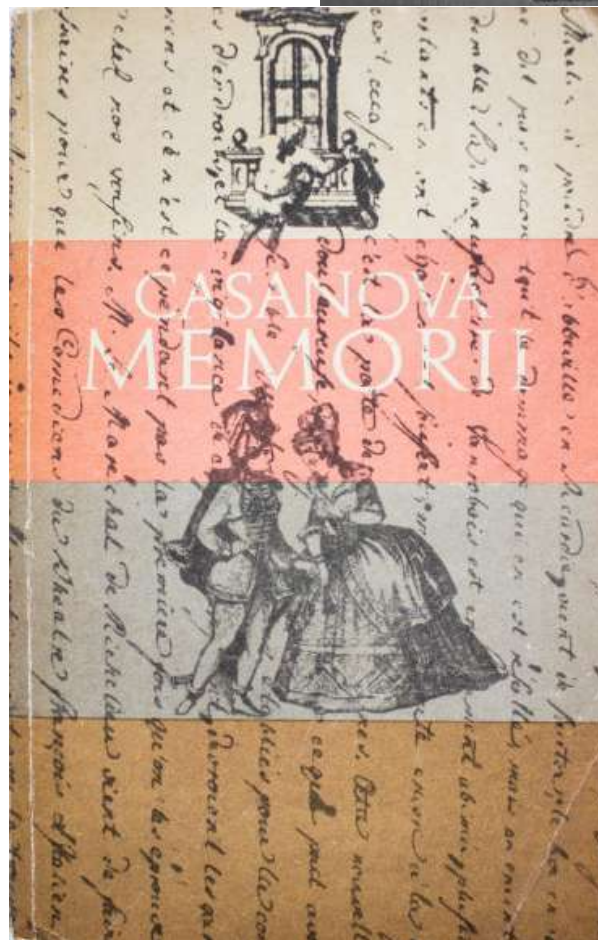
Cu diferite ocazii a practicat și ocultismul, în special alchimia care era la mare modă pe atunci, dar și numerologia care, datorită memoriei sale excelente, l-a ajutat să păcălescă mulți oameni.

A avut mai multe perioade din viață când, beneficiind de o minte scilpitoare, se îmbogățea rapid, dar apoi, tot rapid, ajungea să piardă totul și să o ia de la capăt. Așa cum am mai spus, frecventa des saloanele de jocuri de noroc, a fost un mare pasionat al acestor jocuri de pe urma cărora a câștigat, se pare, mulți bani, dar a și ajuns în mai multe rânduri la limita subzistenței.

Jocurile de noroc erau, la vremea aceea, o recreere comună în cercurile sociale și politice. În memoriile sale, Casanova discută despre multe forme de jocuri de noroc de la acea vreme. În afară de jocurile de loterie se mai practica, multe alte jocuri, pe bani, precum: faro, basset, piquet, biribi, primero, quinze și whist. Existau tot felul de trișori, tot felul de trucuri celebre care circulau în cercuri restrânse, unele dintre ele fiind expuse în tratate scrise de matematicieni. Existau înșelătorii de tot felul, de care însuși Casanova nu era deloc străin.

Casanova recunoaște că nu a fost suficient de disciplinat pentru a fi un jucător de noroc profesionist: „Nu aveam nici suficientă prudență ca să mă opresc atunci când eram în pierdere, nici suficient control asupra mea atunci când câștigam”. Avea o fire compulsivă și nesăbuită, mai ales în preajma unei noi aventuri sexuale. Iată ce mai mărturisește: „De ce am pariat când am simțit pierderile atât de intens? Ceea ce m-a făcut să pariez a fost avariția. Îmi plăcea să cheltuiesc, iar inima îmi sângera când nu puteam face asta cu banii câștigați la cărți”.

De pe urma loteriei înființate la Paris după modelul venețian bazat pe proiectul său guvernul francez a încasat sume importante, iar Casanova a cunoscut o perioadă extrem de interesantă și profitabilă în metropola franceză, devenind chiar un personaj important pentru statul francez. Ba chiar se va îmbogăți într-un timp scurt



și va putea lega prietenii cu înalți demnitari francezi. Mai mult de atât, încrederea căpătată îl va conduce pe charismaticul venețian să lucreze în folosul regatului francez, vânzând obligațiuni franceze în Amsterdam și devenind chiar spion al Franței, activitate care se pare că se armoniza perfect cu calitățile sale.

După succesul cu înființarea loteriei statului francez și-a dorit în multe rânduri să-și vândă aceste idei și altor state. Așa se face că a călătorit în ținuturile germane, în Anglia, ba chiar și la Moscova și Sankt Petersburg în scopul de a-și cesa schema de loterie altor guverne, doar ca să repete marele succes pe care l-a avut cu guvernul francez și, mai ales, să se îmbogățească. Însă, pe oriunde a încercat, în această direcție nu s-a mai bucurat niciodată de vreun succes notabil. Să nu uităm însă că, la vremea aceea, jocurile de loterie - cărora Casanova se străduia din răspuț să le dea un nou impuls - suscitau în societate discuții aprinse, chiar violente, și erau considerate ca fiind imorale, creează dependență, îi sărăcesc pe unii și-i predispun la fraudă pe alții etc.

Spre sfârșitul vieții Casanova se retrage în Boemia, petrecându-și ultimii ani despre care ne mărturisește că au fost "plictisitori și frustranți", deși a fost perioada cea mai productivă pentru scrisul său. Aici a lucrat ca bibliotecar pentru contele von Waldstein în castelul Dux (azi Duchcov din Republica Cehă).

Deși n-a fost niciodată pe deplin mulțumit, stabilirea definitivă în Boemia i-a oferit totuși

(continuare în pag. 17)



Lidia GROSU
(Rep. Moldova)

IZVOR ȘI CER PE TERRA, ȘI EDEN...

Apă de se naște,
cu numele de izvor rămânea.
Pasăre de era,
în zborul ei Cerul îl reflecta;
Floare de răsărea,
anotimpul Edenului îl cucerea...
Și orice-ar fi fost,
rupere de lumină disemina.

Mai apă,
mai pasăre,
mai anotimp de Eden,
prin toate rămas-a c-un nume –
FEMEIA – mama, sora, iubita... –
a tainei scânteie, aprinsă în Cer
cu gând de lumină,
și viață pe Terra.

Superba-ndurare
a Lucrării Monumentale,
e sacrificiul întru înălțarea
spre Acel care viață i-a dăruit –
întru viață –
și modelata, de El, în lumină, cărare
a veșniciei generațiilor curgătoare
prin timp nesfârșit.

Nicicând mai legată
de alte tărâmurii,
mereu vinovată că-i Cer și Pământ,
Ea – mamă, ea – soră, ea – iubită, ea – femeie,
are nevoie de-aceeași lumină
Pe care ți-o dăruiește aici – legământ,
scânteie a gândului Lui Dumnezeu,
IZVOR, și CER pe pământ, și EDEN...

ÎN APA CURATĂ A STĂRILOR

În acest golf
al neuitării totul ce am fost
râu de exclamații
te vei revărsa
la reconstituirea Mării Incandescente
de Emoții-Săgeți...
nestăpânită de mine
ne vor tulbura

E tot ce am putut păstra
deocamdată
pentru timpuri mai bune –
Apa curată a stărilor –

cunună
tot ele – și valuri în spume,
năvală a trupului și ființei
ce a rămas
trecutul de ieri, prezentul de azi...

Își ia un răgaz
cu ochii pe golful
neuitării totul ce am fost
doar pentru timpul
cât o nouă undă ar deveni

Niciun țarm o va sparge
din fărâme
în mine se va retrage

BIJUTERIE-A INIMII, IUBIREA

Bijuterie-a inimii
Îmi este iubirea...
Cuib al păsării din mine,
Poezia,
Predestinată să zboare,
Noi galaxii
Ale frumuseții din jur cucerește
Cu a sufletului, de ea,
Încântare.

De moarte să nu-i vorbiți:
Iubirea-și adoră înflăcărarea,
Pentru lumea de aici și de-Acolo,
Pentru continua
Fericita-ntâmplare
În care
Cerul și Pământul
Rămân armonie
Și-a vieții întruchipare
Iubiți IUBIREA!
Împărtășită și dăruită
Devine cerc larg al Luminii
Nici când de ea obosită.

DESCHIDE-TE, CALE

Un singur minut dăruit
Cu votul speranței
Astăzi e bucuria
Cu zâmbetul larg
Al exuberanței.
Zilei de mâine
Nu pot fi laș
Nici delapidator al Luminii –
Bun dăruit tuturor
Cu binecuvântare divină.

În ateliere telurice,
Noi constelații
Vor imprima strălucire
Rătăcitei vibrații
Ce rezona cu debusolarea:
Noi cu noi înșine
În confruntare...

Am ales să fim reînviații,
Ci nu condamnații

(continuare în pag. 15)

Pentru veșnica vină
De a ne conjuga
Mereu cu răul cel mic...
Nicăcând onoare ar fi
Falsul sânge cu noțiunea
Ce nu-ncape-n dicționare...
Ești tu un pseudopărinte?
Pseudobunic?
Deschide-te, cale,
Spre Neam prin noi zori
Pasul e-n stare
Să-ți ocrotească
Dalbul din crinii
De Cer doritor.

DOUĂ INFINITURI

Această trăire
E-a sufletului meu înveliș...
Culori se perindă
A despărțire, a întâlnire
Dar gama lor toată-i iubire
De neînvin.

Două infinituri
C-un drum între ele
Ce le unește:
Despărțirea, îndurerată,
Meticuloasa-ntâlnire
Care-i zâmbește
Aleg să-și strângă la piept
Revenirea,
Cu ochii de soare,
La cele ce nu trec pe-alături
Și-a lor prezență-o vestește.

PROMENADĂ

...O stradă
Rătăcită în firile noastre
Două capete-nnoadă
Cu ecoul unor câini asmuțați
De pasul ce-ncet se grăbea:
N-aveau de unde cunoaște
Că fericirea
Nimeni și nimic
Nu o poate-alarma.

Acești maidanezi, asemenea nouă,
Marcați de-ntâlnire și despărțire
Rămân minut de veșnicie
Împreună cu felina
Ce ne întretaie
Capătul străzii... a fericire.

...Inseparabile, inimile noastre ...
Între despărțire-întâlnire
Trandafiri vor îmboboci
Cu dorul de revenire.



Adriana APOSTOL

În orașul cu floare de tei

În orașul cu floare de tei
s-au pierdut, pașii mei, pe alei,
îmbătați de aroma de mir
izvorâtă din galben potir.

Și m-am pus pe visat, cu temei
sub perdeaua din floare de tei,
adunând la stelute-n buchet
din copacul cu verde cochet.

Pe o bancă pierdută-n decor,
sub lumina de vis mă strecor,
văd luceafărul- tânăr holtei,
are zâmbetul florii de tei.

Mă privește șoptind fericit,
că sunt floarea din teiul dorit,
mă curtează cu versuri de stea
și își cântă, cu dor, dragostea.

În orașul cu floare de tei,
printre arbori ce poartă ani grei,
un luceafăr și-o floare de vis,
spre iubire un drum și-au deschis.

Împlinirea de părinte

Zâmbet de copil mă-nalță către vis de fericire,
Împlinirea de părinte mi-este zbor, dar și menire,
Mă hrănesc cu glasul sincer- clinchet cristalin și dulce
Și îmi las palmele calde pe obraji fini să se culce.

Brațe-fire de luceafăr mă înbracă-n asfințituri,
Iar pe fruntea-mi însemntată de trecut, îmi ning săruturi
Nu e stare mai plăcută decât rolul cel de mamă,
Nici poveste mai frumoasă care la iubit te-ndeamnă.

Un copil e dimineața ce se-arată după ușă,
Este veselă aromă răspândită, de brândușă,
Zbor de-albastre libelule peste lotușii de seară,
Frenezie de cuvinte ce spre infinituri zboară.

Mama e icoană sfântă și altar de închinare,
Pruncul ei e însăși viața, este dor și alinare,
Între ei doi stă iubirea- podul neclintit de ape,
Punte de înțelepciune și credință cât încape.

M-ai preafericit Tu, Doamne, cu această misiune,
Cea mai mândră dintre toate, ce o fac cu pasiune
Și dintr-un instinct angelic, încolțit în mădulare,
M-ai făcut să fiu părinte, vieții să îi dau valoare.





Alexandru CAZACU

Erudiție și umanism

Exegeții fenomenului liric au căzut demult de acord că poezia este o formă continuă de exploatare a tuturor cuvintelor unei limbi, dar și un spațiu al libertății fără limite. Dincolo de varii abordări avangardiste, ce nu vor înceta să-și facă prezența, ele fiind experiențe necesare oricărei literaturi, există un timbru poetic ce își face simțită prezența printr-o formă de exprimare emancipată și tradiționalistă deopotrivă. Este vorba despre acei „*poetți lanus*” care dispun de o cultură literară foarte bine asimilată, dar și din alte zone artistice ce le converă o justă privire înapoi cunoscând domeniul de până la ei, dar reușind să aibă acel *aggiornamento* generațional, încercând de asemenea să anticipeze formele de exprimare viitoare.

Cartea poetului, filmologului, omului de radio și eseistului **Titus Vîjeu** apărută în anul 2021 la Editura Academiei din București „*O sută și una de poezii*” este o astfel de demonstrație. Volumul este o antologie alcătuită de Ion Brad care semnează și prefața, nota biografică respectiv selecția reperelor critice, aparținând autorului.

Se poate urmări evolutiv și recapitulativ modul în care poezia lui Titus Vîjeu este propusă cititorului. Atât lectorului de atunci, la data apariției volumelor din care s-au extras poezii reprezentative, cât și celui de acum. De la primele versuri ale volumului până la ultimele o notă constantă și una din caracteristicile poeziei rămâne creuzetul cultural ce îmbracă și organizează manifestarea poetică pe lângă intuiția și empatia necesarea oricărui slujitor al lirei: „*Ce fel de dealuri s-au mutat dincolo / de s-a împiedicat bătrânul cântăreț /.../ și-n răbufnirea-nceată de sub zgură / un câine cu menirea de-a păzi / s-a otrăvit luând cuvinte-n gură / Tu poți să ne treci în infernul pur/încins până la lacrima îndoii / și vom feri în lături de-ai să vii / Euridice ne vei fi urmașă (Euridice)*. Cititorul este în fața unor texte, care, în ciuda faptului că sunt grevate masiv de trimiteri culturale, reușesc să rămână mereu apolinice. Biografia și punctele ei de inflexiune sunt estompate ori comunicate cu parcimonie, tensiunea fiind deturnată cel mai adesea în contemplație, balanța dintre etic și estetic fiind mereu atent echilibrată: „*Dar el, printre scîți, va fi fost/mai fericit decât ești/ tu printre cărți ? /.../ Numai lacrima / înghețată pe obrazul lui / îi speria pe barbari / făcându-l pe tânărul rege /să-l îndrăgească.Lacrima ta / acoperind / cenușa încă fierbinte /a literelor*” (*Epistola despre Publius*).

Legătura consubstanțială între realitate și limbajul care definește această realitate, precum și „*pragul*



necesar al realului” de care vorbea Camil Petrescu folosit pentru a trece în zona ideii sunt aduse aproape de ținutul unde naturarul și scripturalul se metamorfozează imagistic; „*Părul tău disperat / Ca o vulpe rămasă pe scara autobuzului (efortul șoferului / de-a o prinde între ușile pneumatice, / călătoria în care auzi / strigătul Isadorei și chiar / o vezi prin ceața / solemnă, amestecată / cu vapori de benzină). / Părul tău mirosind încă blând / a pădure / animal fericit*” (*Strigătul*). O sensibilitate receptivă la taine, continuă amânarea dezlegării misterului și eterna preferință pentru a indica o *meraviglia che nessuno vede* mai se poate observa chiar și în versuri ce evocă paradisiace și posibile întoarceri în ciuda știutei curgeri heraclitane: „*Întoarceri acasă prin grăul copil/ în care Dumnezeu abia își așterne efigia / întoarceri în casa părinților buni /ca un basm, ca o amânare./ Întoarceri târzii pe-un covor fermecat / pe care noi, călătorii de-o viață / l-am luat demult, la plecare. / Era amurg ? Era dimineață ?*” (*Matca*). Iluminarea și transfigurarea erotică este mai degrabă dirijată către o formă emoțională tratată septentrional unde lucrurile sedimentate se relevă încet, poezia nefiind un spațiu al jumătăților de măsură: „*Vom mai vorbi. Vom risipi cuvinte / ca altădată, prin păduri, pe străzi / acum se lasă seara și ne minte / orgoliul cu-auritele lui prăzi /.../ Vom mai vorbi. Nu poate să învingă / tăcerea asta- patimă și gând / precum o vară-n care-aștept să ningă / Vom mai vorbi. Vom mai vorbi curând*” (*Scrisoare - către o iubire tăcută*). Valorificarea emoțională a spațiului se îmbină cu balsamul bucolic al imaginarului într-o zonă liminal senzorială: „*În dragostea terestră a soarelui iubind / era un mînz ca o părere albă / cu ochii arși în ultimul război / eram atât de tineri într-o vreme / că el păștea de-a dreptul / din iarba strînsă-n noi*” (*Mînzul orb*). Introspecția vertical

(continuare în pag. 17)

(urmare din pag. 16)

și orizontală nu lasă loc de reverii și amintiri bovarice chiar dacă se poate sesiza în arrièrè-planul multor poezii omul ce a studiat asiduu și a predat arta cinematografică „*Eliberat de osânda acelui blestem/ de a privi lumea ca în cărți, astăzi știu/de ce clădirea bibliotecii centrale/se-apeleacă sub povara sumară/a unui bob de rouă prăvălit / pe acoperișuri*” (Lumina amurgului)

Uneori, confesivul și reflexivitatea pot duce la reinventarea stărilor intermediare unde decupaje imagistice aduc tensiune între descriptiv și participativ: „*Când vorbele își spintecă trupul/asemenra samurailor rebeli./ zăpada este o pasăre flamingo/ dansând pe umerii tăi / când îngerii te descoperă-n noaptea marilor ierburi visând*” (Zăpada ca o pasăre flamingo). Alteori himericul extras din tangibil propune temei tratate, precum în poezia japoneză, solemnități surprinzătoare: „*Libelula face parte / tot mai solemn/ din artă, părăsind realitatea,/ aripa ei seamănă tot mai mult / cu un manuscris căruia/ nu i se va cunoaște nicicând / autorul.*” (Libelulă)

Autorul este un *poeta doctus* pentru care exercițiul intelectual al liricii nu reprezintă o formă de revrăjire a lumii, nici de sublimare sau deconstrucție a acesteia. Este vorba de ranforsarea edificiului calității umane. Care implicit poate îmbunătăți relațiile între semenii. Este un exercițiu pe care Titus Vișeu îl face de câteva decenii împreună cu alte manifestări artistice căci domnia sa ne va îndemna mereu: „*Să-ți lași în cărți decolorate-aezii,/ să te întorci în nopți de ger copil, / să-ți amintești privind în luncă iezii / de vechiul vers din Schiller : Kunst als Spiel*”



(urmare din pag. 13)

prilejul de a se dedica pe ultimii ani din viața în principal studiilor și meditațiilor, dar mai cu seamă scrierii și publicării autobiografiei sale monumentale, a câtorva tratate matematice, lăsând și o parte din ele inedite. În Dux Casanova și-a reluat studiile matematice și, în special, s-a aplecat asupra problemei mai vechi de care fusese interesat toată viața: duplicarea cubului. Acestei probleme i-a dedicat trei lucrări științifice publicate în limba franceză la Dresda în anul 1790: *Solution du problème deliaque* (Rezolvarea problemei deliace), *Corollaire à la duplication de l'hexaèdre* (Corolar la duplicarea hexaedrului), *Démonstration géométrique de la duplication* (Demonstrarea geometrică a dublării cubului).

Prima dintre acestea este un tratat științific despre problema dublării cubului, în care venețianul își încearcă „norocul” și în pasiunea sa pentru matematică. El prezintă o serie de calcule prin care soluționează problema doar parțial, deoarece rezultatele nu sunt în totalitate exacte, fără însă a oferi explicații detaliate. Cu toate acestea, tratatul a avut la vremea aceea o bună rezonanță în mediul academic, chiar dacă nu i-a permis lui Casanova să se impună ca matematician.

Problema duplicării (dublării) cubului² este una dintre problemele celebre de construcție geometrică, care datează de pe vremea antichității și care a rămas nerezolvată. Este vorba despre un cub de latură a și se cere construirea, doar cu rigla și compasul, a unui segment de lungime x , astfel încât noul cub cu această

latură să aibă volumul dublu față de cel inițial. Aceasta ne conduce algebric la rezolvarea ecuației algebrice $x^3 = 2a^3$ a cărei soluție este, știm azi s-o notăm așa, $x = a\sqrt[3]{2}$. Dar acest segment nu poate fi construit numai cu rigla și compasul. Această imposibilitate este cu atât mai evidentă cu cât chiar și cazul particular $a = 1$ ne conduce la a construi segmentul egal cu $\sqrt[3]{2}$.

Foarte convins de descoperirea lui în privința rezolvării acestei probleme, nici nu a mai așteptat confirmări despre corectitudinea demonstrației sale și și-a publicat rezultatele la care ajunsese. În epoca sa, Casanova se pare că a fost un matematician influent.

Din punct de vedere epistemologic, lucrarea publicată de Casanova rămâne una interesantă. În mod ingenios, el folosește o interpolare numerică, ce i-a permis să ajungă la o foarte bună aproximare rațională, $\frac{458}{364} = 1,2582417\dots$, corespunzătoare extragerii rădăcinii cubice din 2, adică $\sqrt[3]{2} = 1,2599210\dots$. Această diferență ar putea fi apreciată astfel: la un cub de latură 20 cm eroarea este mai mică de 4 zecimi de milimetru. Așadar, o rezolvare în care avem o oarecare precizie de execuție, nu însă și de raționament, așa cum probabil ar fi spus Descartes dacă ar fi întâlnit-o. Căci în realitate, soluția adevărată a problemei de duplicare a cubului nu poate fi exprimată ca fiind raportul a două numere întregi (adică nu este un număr rațional).

Adevărata ocupație a lui Casanova a fost să trăiască în mare parte din inteligența sa iute, nervii săi de oțel, norocul, farmecul social și banii care adesea ajungeau la el în semn de recunoștință, dar și prin șmecherie.

Prințul Charles de Ligne, care avea preocupări scriitoricești, l-a cunoscut îndeaproape și l-a înțeles bine pe Casanova. El nu a ezitat să spună că l-a considerat pe Casanova drept cel mai interesant bărbat pe care l-a întâlnit vreodată: „nu există nimic în lume de care să nu fie capabil”.

În Boemia, la Dux, Giacomo Casanova - personajul care a conviețuit ca unul dintre cei mai mari seducători de femei din istoria omenirii, dar a supraviețuit și ca jucător de noroc, astrolog și spion, traducător al Iliadei în dialectul său venețian, scriitor, matematician și cu multe alte preocupări - își va finaliza opera și își va găsi pașnicul sfârșit în anul 1798, trimițându-ne împăcat ultimul său mesaj, ultimele sale cuvinte: „Am trăit ca un filosof, mor ca un creștin”.

¹ Piero Del Negro, *Giacomo Casanova și Universitatea din Padova*, Caiete pentru istorie al Universității din Padova, 25 (1992).

² Charles Henry, *Les connaissances mathématiques de Jacques Casanova*. Buletin de istorie și bibliografie a științelor matematice, 15 (1882).





Sorin VÂNĂTORU

Stalin, un bun Dumnezeu

Ce metodă rapidă și eficientă putem găsi într-un moment de avarie existențială?

În cazul unui stop cardio-respirator, când toate manevrele complicate de resuscitare se dovedesc ineficiente, există soluția simplă a injectării de adrenalină direct în inimă.

Într-un univers relativ, paradoxal și brutal, în care melancolia metafizică e mai mult durere, depresie și diabet pe sistem nervos, ar trebui să cerem apariția pe cer a unei revelații mântuitoare, a unui administrator între plăpânda ființă umană și ancestrala incoerență neîndurătoare. Să-l cerem pe Stalin. El este un principiu de ordine bolșevică utilizat în electrotehnică. Electronii își mențin direcția încât lumina se poate aprinde, de asemenea, el poate exorciza dracul din proprietățile halucinante ale particulelor elementare, din cauza cărora nu mai știm ce e bine și ce e rău.

Stalin putea fi un bun Dumnezeu, dacă n-ar fi existat politica. A știut să taie nodul gordian, dilema viscerală a realului, veșnic întinsă condiției umane spre rezolvare.

Stalin a fost un mușic terapeutic, simptomul nevrotic al unui Absolut nazist, care continuă să-și experimenteze capriciile pe oameni.

A crede în Dumnezeu

Nu știu dacă există zece milioane de îngeri și nouă milioane de diavoli, știu numai că Dumnezeu se câștigă prin muncă!

Pe Dumnezeu îl meriți numai dacă îl construiești pe cont propriu, dacă nu te lenevești într-o credință dulceagă, pentru a scăpa de frică!

Nu vreau să cred în Dumnezeu, ca să mă odihnesc în credința mea!

Dumnezeu este Calea, Adevărul și Viața, numai după ce ai înfruntat frica absolută!

Dumnezeu nu se poate mișca dacă stai smirnă în el!

Mă smulg din strânsoarea amorțelii colective și mă eliberez într-o singurătate absolută, orfan de supranaturalul unui creștinism de uz intern: nu a existat nicio Revelație!

Dar faptul că merg pe stradă și primesc pietre și bastoane în spate, după ce am spus asta, mă îmbrânțește să cred că Revelația a existat, ca Elucubrație absolut necesară în evoluția conștiinței, că totalitatea existenței este un delir sistematizat, un nonsens cu sens, care imprimă lumii un ritm mereu scos din fire și face din adevăr o Revelație de mâna a doua, o chestie mediocră, o terfeală.

Orice fel de limbaj aș folosi, de Revelație tot nu scap, dar nici ea de mine. Numai așa pot să intru și să ies din ea când vreau, să-mi pun cenușă în cap și să strig



acestei Judecăți de Apoi: nu vreau să fiu un credincios care crede pentru că crede, nici un credincios sfâșiat de credință, care îi adaugă lui Dumnezeu complexele îndoielilor sale, în vreme ce credința rămîne doar un instrument pentru a scăpa de ele, o sfântă agitație psihomotorie!

Acum, răstignit între huiduielile multimi și un cosmos demential, cred pentru că m-am călit în necredință, la apogeul necredinței mele, mă simt liber și voios în Dumnezeu!

Dar, Doamne, sunt un răstignit fără margini. Un infractor singur, fără acuzare!

Sărbătoare religioasă

Patriarhul ridică mâinile spre cer, deasupra multimei adunate și în fața carelor de televiziune: "Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul Cerului și al Pământului, al celor văzute și nevăzute!"

La spitalul Sfântul Ioan, un copil închide televizorul și ridică mâinile să apuce Biblia de deasupra patului. Deschide Cartea și găsește foaia de observație uitată de medic: "Leucemie acută. Tratament: Prednison, 3 miligrame pe zi. 6 zile. Exitus."

Filozofia cartofului

Există o prezență ocultă și morocănoasă, o subtilitate a realității, care se exprimă în cele mai comune locuri ale habitatului uman: o masă amorfă se întinde în cele mai ascunse unghere ale megalomaniei umane, o evidență placidă și insidioasă. Este vorba de grămezile de cartofi și de cartoful însuși.

Cartoful este nehotărârea de a fi. Este ceea ce rămâne după ce chiar și logicile cu trei valori au eșuat.

Cartoful este o entitate orfană, doar dacă nu se află în grămadă. El nu contrariază nici inteligibilul, nici determinismul acestei lumi. Conceptul de cartof reunește neutralitatea legilor naturii vegetale cu mediocritatea vieții domestice. Cartoful este subconștientul piețelor și al bucătăriilor, rumoarea mocnită a nimicului concret.

Luați un cartof, ridicați-l în dreptul ferestrei și priviți-l! Veți remarca o tăcere zgomotoasă, gata să îndure idealismul și precaritatea vieții noastre.

Când este tăiat în două, el se deschide pe sine, trecând în exuberanța verzei. Față de aceasta, cartoful este introvertit, arhetipal și perfid: știe mai multe despre noi, decât știm noi despre el. Este mistic, pe când varza deschide închisul pe care cartoful îl conține. Apariția personalității acestuia este iminentă, ea subzistă, husserlian, în intenționalitatea verzei spre înțelepciune.

Contrar unor eventuale opinii, cartoful nu se aseamănă cu piatra, care este înțeleaptă până la idiotenie. Cartoful nu se aseamănă nici cu o bucată de lemn ruptă din gard. Aceasta păstrează memoria vie a gardului, în vreme ce cartoful poate fi adunat cu strigătul vânzătoarei de la tarabă, operație din care vor rezulta două singurătăți: una a universului, cealaltă a omului.

Dar filozofii s-au închis în peșteră și au uitat.



**Ionuț PANDE****Tatăl...**

Tatăl meu a coborât de pe cruce,
se încălzește la flacăra lumânării,
apoi își aprinde pipa eternității.
-Vrei un fum? mă întreabă.
- Nu încă...
Îl privesc curios...
Nu are ochi, doar un abur
se rotește, tulburând neantul.
M-a întrebat despre salcâm și despre luna Mai,
apoi s-a așezat peste un câmp cu maci,
pe care m-a rugat să i-l aduc aproape.
Mi-a cerut și-un izvor din care
a sorbit cu dor, cu dor, cu dor...
iar când izvorul a secăt, i-am adus altul.
Tatăl meu a băut toate izvoarele
și s-a așezat peste toate câmpurile
și m-a întrebat despre toate lunile Mai...
Băiete, e un frig teribil aici!
Învește-mi oasele cu un petec de carne!
Tatăl meu a oftat.
S-a încălzit la flacăra lumânării,
apoi și-a adunat oasele sub lemnul putred.
În trupul meu pătrunde un frig turbat
și carnea nu-l acoperă!
Ochii își risipesc fumul peste pași nevăzuți
și pașii trec din univers în univers,
până mi se așază sub picioare.
Tatăl meu, Tatăl tău, Tatăl Nostru...

Cuantică

Cine sunt eu?!
Timpul acesta decăzut,
bătrân, bolnav de absolut,
picioare arcuite sub poveri,
cu ochii poposiți prin meri,
cu glas de greier răgușit
și soarele în piept murgit.
Cine sunt eu?!
Un spațiu-n minte nesfârșit,
un univers neisprăvit,
un cântec fin de neuroni,
pe note de curenți sincroni,
din gravitații, un impuls,
cu patimă, de stele smuls,
pământ întins peste rotunde,
din ochi pornite, - albastre unde.
Cine sunt eu?!
Un nimeni pripășit în rost,
un semn că-n trup de lut am fost

și descompus în invective,
printre abstracte adjective,
dar și fiorul de poem
când, din Adam, o Evă chem,
un infinit de aporii,
un sunt, am fost și voi mai fi!

Borduri

"Am despiciat văzduhul în ape moarte, vii!"

La margine de hăuri, privirea stă deșartă,
Iar umbra lin plonjează în rețezări de gând,
Mai scheună un câine, o cucuvea mă ceartă,
Un glas își arde smirna, iar timpul curge blând.

Un tril aleargă spațiul, un vânt împinge clipa,
Abisul se întinde obraznic și dulceag,
'N-arome de iluzii, destinul și arde pipa,
Un fir atârna viața, cuvântul-i un briceag.

Coboară în genune, peste un alb de lapte,
Un stol de 'naripate, cu zbor de curcubeu,
Se-afundă-n cerc lumina, silabă într-o carte,
Deasupra-i cer cu stele, prăpastia sunt eu.

Între alb și negru

Primăvara, o pacoste peste copilărie.
Anii socotesc tainul sideral.
În mugur, ramul e braț de nădejde.
Curcubeul îmbracă dorințe.
Pământul scutură, din pulberi, izvoare.
Un ochi bea Infernul, altul gustă Raiul.
Pașii îndărătnicesc gândul.
Pe sânul stâng aleargă emoții desculțe.
Tălpile sărută roua cuvântului.
Aripile scriu poezia zborului.
Când norii cad peste soare,
se strânge în pumn furia metaforei.
Pasărea pieptului fredonează imnul libertății,
ecoul trage viitorul aproape.

Nu e toamnă mai rece ca ultima cugetare.
Frunzele sunt clipe arse până la vertebre.
Poezia stă îngrămădită într-o grimasă.
Lutul își decojește miezul amar.
Oasele scurmă rămășițele luminii.
Omătul gros înțepenește osia timpului.
Realitatea a decăzut din drepturi.
Iată, Universul se-ntinde peste mine!

Reverențe

E Punct, e Haos, e Cuvânt, mă-nchin,
mă rog și... mă frământ!
Când Cerurile se închid, pe masă mai așez un blid.
Când în icoană mă strecor, din inimă îmi fac pridvor.
Cu Soare tâmpla îmi ating, s-aprind Lumina când mă sting
Atunci când Domnul vrea un dar, sacrific gândul pe altar.
Iată, pe masă mă așez o amforă de lut și-un crez!
'N-eterice văpăi mă scald, când roua-i bobul de smarald.
Și ochii-mi stau un luminiș, când întunericul-i hățuș.
Mă duc, mă duc să mă însor cu noaptea zi, cu ziua dor!
Hai, urcă Lume din pământ, pe umeri Omului cel Sfânt!





Ligia POPA

Jurnalul unei snoabe Nuremberg - incursiune în lumea lui Durer

Arta nu oferă rețete de fericire și nu impune modele cât lungi motive de observație de studiu și introspecție, de explorare în profunzimi pe care bidimensionalitatea ecranelor, azi omnipotente, nu le poate oferi.

Dă bine și de "nas subțire" să faci diferența între un rafaelit și un baroc, să poți fonfăi afectat ceva din cărțile de bază ale artei, un Irving Stone, că e mai de începători și are multă acțiune e ok, nu fenomenal și să termini apoteotic în colecțiile lui Thierry Mugler, genialul creator de modă care de la costumele futuriste desenate pentru un videoclip a lui George Michael prin anii 90 a sărit la expoziții mișto, cu bilete greu de obținut. Arta e a noastră, a tuturor, snobi și ne-snobi, categorii între care delimitările apar când se naște observația, constanța și analiza, dincolo de memorie. Când *Ce ai observat?* înlocuiește *Ce ai văzut?*. Cel puțin așa cred... că arta e o invitație la liniște, la odihnă, la răbdare cu tot și toate. Cu noi.

Arta este călătorie, iar călătoria este o artă, fiindcă și una și alta presupun o schimbare de perspectivă. A călători de dragul artei, deci, nu poate fi decât o completare, o simfonie și o minunăție în sine, iar asta se simte extraordinar în Nuremberg, orașul lui Pachelbell, Durer, a creioanelor Faber Castell. Și al nazismului, dar asta e un capitol pe care încercăm din răspuțuri să îl uităm. Oricum, ca să fim sinceri, orașul nu e impresionant în sine, dimpotrivă pare excesiv de discret prin tot și toate. Dar e liniștit, fermecător, fiecare detaliu este așa cum trebuie. Cuvântul care îl definește e *fermecător*, cu toate înțelesurile lui.

De numele lui este legat cel al lui Albercht Durer, geniul curiozității, descoperirilor și al Renașterii germane.

Propun, deci, spre analiză, un pictor-călător, un deschizător de drumuri, un om al locului, dar un mare explorator al altor lumi, detalii, timpuri. Orice. Nici nu știu dacă, în istoria artei, mai e vreun caz comparabil cu cel al lui Durer, ca inovație și clasicism. Habar nu am. Poate Leonardo, dar el e altceva. E italian. Interesant este că, dacă compari cumva studiile de anatomie și proporții ale corpurilor ale celor doi, apar similitudini interesante și o serie de detalii anatomice absolut geniale, rare în epocă. Practic, cei doi pictori cunoșteau corpul omenesc mai bine decât medicii secolului al XVI-lea.

De fapt, dacă ar fi să sintetizăm tot ceea ce a fost Durer, așa cum apare el la Nuremberg, dar nu numai, ar fi că acesta a fost un geniu într-o lume a curiozității dezlănțuite și a descoperirilor. Să nu



Albercht Durer - Autoportret

uităm că artistul german a început să deseneze și să se afirme nu mult după ce Cristofor Columb descoperise America și în perioada în care Luther reforma creștinismul, ducându-l spre Reformă. Lumea se reforma din temelii, iar Durer reforma arta.

În oraș îl găsim în două locuri, la casa care îi poartă numele, unde a și locuit la sfârșitul vieții, și în Muzeul Național, unde are destul de multe din tablourile sale importante. Lipsesc, ce e drept, câteva, cum ar fi cele biblice, acum la Uffizi, autoportretul cu blană, de la Muchen și Salvator mundi, din New York. Astea ar fi mai interesante... dar sunt și altele.

Revenind la galeria principală a orașului, aduce surprize. Bun, aici se pot afla lucruri neștiute, cumva, despre pictor. Cel mai important dintre acestea este legat de copyright, fiindcă după ce desenele lui au fost copiate de un florentin, Durer l-a dat pe acesta în judecată, a câștigat și, apoi, a cerut împăratului Maximilian ca să îi certifice printr-un document dreptul asupra muncii, proprietatea intelectuală. Acesta a fost, deci primul proces pentru drepturi de autor din istoria artei.

Tot un deschizător de drumuri a fost și în ceea ce privește marcarea operelor prin semnătură, așa că el a fost primul care și-a semnat tablourile cu inițialele (ceva ce seamănă a poartă, cu un D dedesubt, sigur se poate vedea cu lupa în fiecare dintre pânze).

(continuare în pag. 21)



Michelangelo era un admirator a lui Durer și a trimis scrisori de recomandare pentru acesta, când a fost în Italia. Dincolo de asta, Durer era un fan a lui da Vinci, asta se știe și, ce e ciudat e că și da Vinci părea fascinat de pictorul german, așa cum se poate observa din studii și câteva schițe. Deci cei doi coloși mari ai Renașterii s-au descoperit, s-au studiat reciproc, s-au stimulat.



Adorarea magilor

Amândoi au deschis drumuri. Durer a pictat primul autoportret la 13 ani, dar acesta nu a fost doar prima sa imagine, ci primul autoportret din artă, așa că este mai mult decât important. Ulterior, el revine cu alte autoportrete, iar cel în care apare cu părul lung, îmbrăcat cu o haină de blană este o revoluție în sine. Pictorul se redă în postura hieratică, de Isus (cu care și seamănă). Atunci, când a fost prezentat lumii, oamenii au înghețat, era o blasfemie cât casa. Oricum Durer a cochetat cu Reforma lui Luther, așa că nu era fixat în dogmă. Oricum el a explicat că e o nouă abordare, că e o imagine a artistului-creator, că Dumnezeu și Iisus sunt în toți oamenii și, mai ales, în artiști. De aici încolo s-a consacrat *artistul-idol*, vedeta. Pop-artistul. Mai mult: *artistul-intelectual perfect* conștient de măreția lui. Ciudat că acesta a apărut din munca minuțiosului german...

Ceva viziune avea... că și-a dat seama ce potențial au gravurile sale, așa că, decât să îi fie imitate gravurile lui, mai bine și le-a multiplicat singur și le-a pus în vânzare, așa că a făcut o avere bună din copiile astea, răspândite azi cam peste tot în lume. Un punct bun de plecare pentru arta de serie. Și ce bună e... Ce ne-am face fără Miro-urile de apartament?

Deci Durer este un pictor-complet, un om al inovației, dar care a respectat normele clasiciste. A fost un renașcentist absolut, care a descoperit neoplatonismul în prima lui călătorie în Veneția și Italia, călătorie care l-a schimbat total și pentru totdeauna.

Acolo a învățat normele Antichității, să iubească omul și, să nu uităm, să picteze perfect falurile materialelor, pânzelor, blănurilor.



Sărbătoarea ghirlandelor de trandafiri

Durer a adorat detaliile, a pictat atât de meticulos vestitul iepure tânăr (care are doar o copie Hoffman în oraș), încât imaginea acestuia pare a fi nu un tablou, ci o fotografie, deși în vremea aceea nici măcar la nivelul de experimente nu exista. Dacă vreți un experiment interesant, vă propun să vă luați o lupă și să îl studiați cu atenție. Fiecare detaliu este important și, dacă tot e lupa în zonă, să o folosim pentru *Adorația magilor* care, ce e drept, e la Florența. Aici fiecare element e un spectacol în sine, fiecare personaj are ceva de spus și de simbolizat. Dăm chei de lectură? Atenție la clădirile romane din fundal și, riscant, la naționalitatea hoțului din planul al doilea. Cam xenofob, nu?

Deci, fascinant, captivant, dinamic și eficient, cam așa e Durer de la Nuremberg, așa e orașul în care multe par ca atunci, la începutul secolului al XVI-lea, fără a fi nici pe departe demodate sau sterile. E un artist care încă ne poate oferi surprize, chei de lectură ca toate geniile din artă și nu numai.



Mama



Portret



Alexandru CAZACU**Sub zodia alegerii**

Anotimpul și-au luat fața de la noi
 odată cu soarele devenit
 un glob de lumină mată ascuns undeva în straturile norilor
 când totul este lăsat sub zodia alegerii
 și a farurilor aprinse de vehicule
 prin ploia ce îngroapă piața centrală
 cu statuie ecvestră și baldachin
 și asfințitul se lasă așteptat ori poate a venit deja
 odată cu știrile despre invazii de insecte sau trupe
 și urmele paharelor pe albul feței de masă
 seamănă cu harta orașului
 unde singurătatea nu se mai poate lua înapoi nici înainte
 Lentilele ochelarilor primate invers redau lumea desfăcută
 și mâna ta puțin slăbită mângâie degetele mele
 apropiindu-le și departându-le ușor
 ca și cum le-ar pregăti pentru jocul acela barbar
 în care cuțitul trece printre ele
 sub ritmul crescendo al tobelor lovite precis de sălbatici

Ținuturi probabile

În amiaza toridă de vară
 razele zilei ca niște șerpi de foc strecurându-se
 printre ierburile grădinii din fața sălii de așteptare
 fostă cândva ring de licitații
 din care au ramas doar perdelele și stâlpii
 ca un peisaj care nu te mai recunoaște
 când ai senzația că pereții de atunci au să te înghită
 iar cei de acum nu vor schița nici un gest ca să te apere
 în golul de timp ca un crater fumegând
 care nu mai dorește victime
 și admiți cum fiecare lucru frumos
 care ți s-a întâmplat cândva
 nu face decât să arate cât de blazate și insipide
 sunt toate celelalte care se petrec zilnic
 ca niște rătăcirii pe aleile
 unor ținuturilor probabile sperând că undeva
 vei spune „*Bună seara*”
 iar chipul tuturor celor din jur
 se va preschimba-n vitralii

Punctul de fugă

Punctul de fugă al unui tablou renascentist
 mișcându-se spre răsărit
 odată cu lumina iarnatică pe strada nesfârșită
 printre case vechi calcinate și tufe de brazi pitici
 Un gest simplu al privirii urmat de altele
 când nu mai ai încredere în adevărul orașelor
 iar toate obiectele se încustrează-n umbră
 prin jocul aparentelor
 ca o mână ce strânge în gol aerul
 dincolo de geamul vag acoperit cu zăpadă
 de unde oricând se poate apropia
 ziua de miercuri

Iertarea

Miliamperei ce fac să miște
 conversațiile telefonice intercontinentale
 își trag puțin sufletul
 Asfințitul s-a prins în păienjenșul iederei
 Un crepuscul mov învește casele
 și păsări mari se rotesc desupra pieței medievale
 De acum orice ușă
 se poate deschide cu tine în prag
 Din buchetele de trandafiri
 uitate în sălile de concert
 își va începe albul nopții asaltul
 Va ninge cu fluturii și pajuri
 peste tăcere și lume
 Iertarea se adună în inimi
 precum fructele verii
 în pumii unui copil

Un triaj de ploi

Un triaj de ploi duminica aceasta
 întâlniri și gesturi esențiale
 sentimente și absența lor
 apoi tranzacționarea ilicită cu amintiri
 fragmente disparate dintr-o necunoscută arheologie
 adunate într-o montură de ipsos
 și strânse aproape
 cum sângele în tăieturi

Fotografia unui peisaj
 ce își duce în spate rama
 precum melcul cochilia peste ierburi
 când ne iubim mereu în Octombrie
 Departate prin supralumina geamului
 se poate zăria câmpia
 precum ciorna unei scrisori de dragoste
 iar leul ce trece prin cercurile de foc al toamnei
 ne păzește la ușă

Umbra egretelor

Aleea cu aluni înfloriți
 peste care se adună sunetele unui menuet
 ca într-o vară neînchepută
 dând senzația de depărtare
 când ceasurile arată sutele de ani în loc de ore
 și mina calmă a locuitorilor cetății
 se reflectă-n sticlăria muzeelor de artă
 contemporană
 Un strat de colb se depune pe limbile clopotelor
 și tot ce se cheamă înfrângere
 are ceva din numele zilei
 iar umbra egretelor planând
 ține mult timp loc de fereastră
 peste casele înghesuite de lucruri
 sub platoșa unui roșu amurg
 unde lacrimile peste fardul actorilor
 sunt ca niște pârauri printre stânci multicolore





Andrei PARASCHIVESCU

Libertatea și timpul

«Understanding is not computational.
Understanding requires consciousness.»
Roger PENROSE

Inteligența este o *condiție* a libertății. Libertatea (indeterminismul) *nu poate* fi redusă la necesitate (determinism).

Realitatea e ceea ce *se face*. E un *progres* și nu un lucru. E ceea ce *se face* și nu un fapt realizat.

Credem că libertatea nu poate fi redusă la necesitate: de aceea insistăm că libertatea ține de *nedefinit* și nu de determinism.

Schimbarea interioară (timpul) este liberă, spre deosebire de schimbarea exterioară (spațiul) care este mișcare. De acolo vin sofismele școlii Eleei (paradoxul lui Zenon, Ahile și broasca țestoasă, etc.). Nu putem descompune mișcarea în spațiu, deoarece durata nu este de aceeași natură cu întinderea.

Timpul e succesiune; spațiul e simultaneitate. Timpul e calitate; spațiul e cantitate.

Libertatea e negată atunci când timpul e confundat cu spațiul. De aici toată „critica” lui Kant care are drept obiect tocmai această confuzie.

Să vedem definițiile lui Kant despre timp și spațiu.

„Reprezentarea originală a spațiului este așadar o intuiție *a priori* și nu un concept”. (CRP)

„Timpul este o reprezentare necesară ce servește drept fundament pentru toate intuițiile. (...) Timpul este (deci) dat *a priori*”. (CRP)

Potrivit lui Kant, spațiul este deci „o intuiție *a priori*”, iar timpul este „fundamentul tuturor intuițiilor *a priori*”. Cu alte cuvinte, ambele sunt „intuiții *a priori*”, deci *de aceeași natură*.

Dar cum poate o succesiune (timp) să fie de aceeași natură cu o simultaneitate (spațiu)?

Din cauza acestei confuzii între timp și spațiu ajungem – cu Kant – la un Dumnezeu logic a cărui existență este *inaccesibilă* omului ca un lucru de neatinș „*in sine*” sau ca „*transcendență*” absolută a inteligenței umane.

Dumnezeu nu este logic, el este, mai degrabă, *psihologic*.

Libertatea, la Kant, trebuie căutată *în afara* capacității de înțelegere a omului. Asta numește el foarte des „*a priori*”.

Cunoașterea sau „rațiunea pură”, la Kant, ajunge la „estetica transcendențială” prin „metodologia transcendențială”. Estetica transcendențială a lui Kant este studiul formelor „*a priori*” ale sensibilității: spațiul și timpul.

Peștera lui Platon este aici „metodologia transcendențială” iar umbrele sunt „estetica transcendențială”.

O lume guvernată de dumnezeul logic al lui Kant este



o lume *înghețată*. O lume bazată pe himere și nu pe fenomene reale este o lume *atemporală*.

În timp există doar *consecințe*: cauza e unică și se numește libertate. Ceea ce este liber acționează. Ceea ce este liber *are de ales*. Ceea ce este liber *există*.

Originea întregii lumi este libertatea. De aceea există ceva decât nimic. Leibniz a pus această întrebare care nu are nevoie de răspuns. Dacă libertatea nu ar exista, lumea nu ar exista. Pur și simplu.

Cauza timpului este libertatea.

Cauza spațiului este timpul.

Timpul este, în esență, indeterminism.

Spațiul este, în esență, determinism.

De aici și faptul că timpul nu este de aceeași natură cu spațiul. Timpul e succesiune (memorie), spațiul e simultaneitate (juxtapunere).

Deoarece libertatea este cauza timpului și originea a tot ce există, observăm că ceea ce există *s-ar putea* să nu fi existat. Dar tocmai: existența nu e altceva decât acțiune. De la instabilitatea vidului (cuantic) și până la diviziunea celulară, totul este *acțiune*. Materia e acțiune și viața e mișcare.

Libertatea fiind un absolut, vom distinge aici două aspecte legate direct: stocarea energiei pe perioade foarte îndelungate și eliberarea acestei energii de către inteligență într-o clipă.

Conceptul de energie se definește în raport cu *conservarea* ei. Conceptul de masă se definește în raport cu *inerția*, adică mișcarea. Formula lui Einstein arată chiar asta: cantitatea de energie este relativă la masă: $E=mc^2$. Se presupune aici că viteza luminii, c , este constantă. Dar dacă nu este așa?

Aici se pune întrebarea următoare: libertatea e specifică inteligenței sau libertatea se aplică și la ceea ce numim materie? Cu Principiul Incertitudinii al lui Heisenberg ajungem la frontiera dintre inteligență și materie. Comportamentul unei particule (materia) nu poate fi determinat de inteligență (omul).

Apoi există funcția de undă definită de ecuația Schrödinger. Ea descrie evoluția *în timp* a unei particule masive non-relativiste (viteza sa este *inferioară* vitezei luminii).

Oamenii de știință cred că nu există liber arbitru. Motivul este că domeniul de acțiune al științei nu este cel *psihologic* (timp) ci cel logic (spațiu).

Când identificăm timpul cu spațiul, precum Kant, vrem să explicăm timpul prin intermediul spațiului. Dar cum să explicăm o succesiune printr-o simultaneitate? Cum să explicăm „paradoxul lui Zenon”? Spațiul este *consecința* timpului; timpul este *cauza* spațiului. Libertatea este cauza timpului care trece, de unde și caracterul ei imprevizibil sau indefinit.

Dacă relativitatea ia timpul drept *constantă* (c = viteza luminii), mecanica cuantică îl ia drept *probabilitate*. Se trece de la certitudinea relativistă la incertitudinea cuantică. Și cine spune incertitudine spune libertate.

Să vedem politicienii. Sunt cei care spun, că

(continuare în pag. 24)



Lenin, „libertatea la ce bun?” sau „cei care nu sunt cu noi *sunt împotriva noastră*”. Sunt alții care spun că „libertatea mea se termină acolo unde începe cea a altora” și ne vorbesc despre „acești oameni care nu sunt nimic”. În sfârșit, au fost și cei care au spus „statul sunt eu!” sau, mai recent, „Republica sunt eu!”

Să înțelegem că libertatea nu este o relație deterministă, ci nedeterminată și indefinibilă sau inefabilă. Este *cauza* timpului care e – în sine – *cauza* acțiunii.

Întrucât statul e un grup de de ființe umane, libertatea fiecăruia constituie ceea ce numim o democrație sau o dictatură. Libertatea regilor poate fi sau mai degrabă poate *deveni* o democrație la fel cum poate *deveni* o dictatură. Există libertatea democrațiilor (Ghandi, Mandela, etc.) așa cum există și libertatea tiranilor (Mao, Hitler, etc.).

Animalul nu e liber pentru că nu introduce nedeterminare în lucruri. Numai omul e liber, deoarece inteligența introduce indeterminarea în lucruri prin alegere *conștientă*. Animalul acționează din instinct, omul acționează prin inteligență care este *alegere gândită* și nu doar instinct de supraviețuire.

Libertatea, care e cauza a tot ce există; cauza existenței însăși, e atât libertatea unui democrat ca Gorbaciov, cât și cea a unui tiran ca Putin. Nu e vorba aici de libertatea de alegere, ci mai degrabă de libertatea de-a avea de ales. Democratul e democrat *pentru că nu alege tirania* și tiranul e tiranic *pentru că nu alege democrația*. Alegerea democratului se bazează pe *curajul* de a păstra pacea. Alegerea tiranului se bazează pe *dorința* de a porni războiul.

Războiul declanșat de Putin în Ucraina se bazează pe teama lui de sentimentul anti-rus, care este cuplată cu teama că însăși existența Rusiei ar fi amenințată. „La ce bun o lume fără Rusia?” întreabă Putin. La asta se poate răspunde: la ce bun o Rusie care merge la război zdrobindu-și vecinii sub pretextul sentimentului anti-rus?

La ce bun exterminarea poporului ucrainean? La ce bun să omori copii, femei și bătrâni? S-a vorbit despre „denazificare” prin mijloace naziste (asasinate, violuri, distrugeri de orașe întregi, crime de război, etc.). Vorbim aici despre încălcarea drepturilor omului și exterminarea unui întreg popor sub pretextul că este anti-rus.

În sfârșit, vorbim de opusul libertății, care este anihilarea ființei. Dar există, ca orice anihilator, și anihilarea anihilatorului. Se numește MAD, un termen militar, care înseamnă nebun în engleză și este, de fapt, sfârșitul civilizației; sfârșitul ființei umane; sfârșitul inteligenței; sfârșitul libertății; sfârșitul timpurilor.

Libertatea are două aspecte sau două instincte: aspectul individual și aspectul colectiv. Libertatea individuală, sau instinctul de libertate individuală, este relația indefinibilă dintre individ și actele sale. Omul, lăsat de capul lui, e anarhist.

Urmează apoi libertatea colectivă, care e tot o relație indefinibilă între societate și actele ei. Va exista, în orice societate, un echilibru între libertatea individuală și libertatea colectivă.

Acest echilibru va fi *inconstant* fiindcă e legat de variația dintre nevoile societății și cerințele individului.

Dar alături de instinctul de libertate există și instinctul

de revoltă sau ostilitate. Lângă înger se află - de asemenea - îngerul căzut. La orice putere există o contraputere: *opoziția*.

Cu cât societatea devine mai complexă, cu atât grupuri diferite pot intra în conflict în raport cu propriile lor interese. Atunci opoziția devine o instituție.

Prezența unei opoziții devine astfel un criteriu de clasificare a societăților:

- liberale/dictatoriale;
- democratice/autoritare;
- pluralist-constituționale/monolitice.

În Franța, apariția regimului parlamentar a coincis cu separarea puterilor în stat.

Existența unei opoziții politice nu este un proces continuu, ci mai degrabă unul discontinuu: apare în anumite *momente*.

Dacă timpul trece este pentru ca libertatea să se poată manifesta. Libertatea se află la originea timpului, iar timpul este la originea spațiului pentru a permite *forma* lui de manifestare, adică evoluția lui sau evoluția existenței lui. Noi nu suntem *în timp*; timpul este în noi, el e cel care *ne creează* și *ne transformă* în fiecare clipă.

Libertatea este, întâi de toate, o libertate de creație, de aici *Evoluția Creatoare* a lui Bergson. Dar, vai, există și libertatea de distrugere care este proprie inteligenței. A fi liber este mai întâi a fi liber *să gândești*. A te gândi la tine nu e suficient și de aceea apare religia. Existențialismul german, care vine după Blaise Pascal, conduce la celebra formulă a lui Heidegger „a fi acolo” și această formulă, Sartre a tradus-o prin „realitate-umană”. Pentru Sartre „fiecare persoană este o alegere absolută de sine” (FN) și „nu există determinism, omul e liber, omul e libertate” (EU).

Dar uităm aici un fapt esențial care este întâlnirea dintre libertate și timp: *conștiința*. Conștiința nu este doar memorie, ci mai ales invenție sau o exigență de creație.

„A fi acolo” se transformă în ceea ce Bergson numea „o anumită uimire *foarte particulară* pe care aș numi-o *uimirea de a fi acolo*” (ES).

Dar conștiința e încă și mai mult: e supraviețuirea trecutului în prezent; ezitare sau alegere.

Existențialismul lui Sartre a fost considerat o filozofie pasivă și de expectativă. Când introducem conștiința, adică înlocuim existența în contextul ei temporal, cauzat de libertate, înțelegem de ce conștiința e legătura indispensabilă dintre „a fi acolo” și „uimirea de a fi acolo”.

Ce înseamnă „a fi acolo” dacă nu a *acționa*; a alege; a crea? Totul se mișcă sau totul este în mișcare. Lucrurile nu sunt cu adevărat lucruri: sunt mai degrabă *acțiuni* pentru a folosi o idee bergsoniană. Iar acțiunile sunt consecința gândirii. E mai întâi gândirea și apoi actul care explică această gândire. Dar odată ce actul a fost consumat consecința lui produce un nou gând care va provoca un nou act. Acesta este motivul pentru care conștiința intervine permanent ca *supraviețuire a trecutului în prezent*. Gândirea *pătrunde* astfel în

(continuare în pag. 25)



prezent prin intermediul conștiinței.

Am spus că totul se mișcă sau totul e-n mișcare. Într-adevăr, ceea ce Deleuze a numit „mișcarea retrogradă a adevărului” este ideea că neantul *precede* existența (ne-ființa precede ființa); dezordinea (haosul) *precede* ordinea; posibilul (virtualul) *precede* existentul (realul). Dar cum ar putea un obiect (sau chiar universul însuși) să apară *ex nihilo*? Știința ne vorbește despre „instabilitatea vidului cuantic” la originea Big-Bang-ului.

În spațiu, mișcarea unui obiect nu înseamnă că în urma obiectului care s-a *deplasat* rămâne un loc gol, ci înseamnă că un alt obiect *va lua locul* obiectului care s-a deplasat. Substituție deci și nu dispariție. Viteza (mișcarea) este direct proporțională cu spațiul. Mișcarea este așadar o *consecință* a spațiului.

Spațiul e direct proporțional *deopotrivă* cu timpul, și cu viteza (mișcarea). Asta înseamnă că spațiul este o *consecință* a timpului.

Dar care este cauza timpului? Ce face ca timpul să fie *întârziere*?

Conștiința e cauza timpului, credem noi. Materia e necesitate din cauza *absenței* vieții. Dar viața e conștiință și conștiința e libertate. Viața e așadar cea care *transformă* necesitatea în libertate.

Schematizând, vom avea ceva de acest gen:



Viața introduce așadar nedeterminarea (libertate) în materie (necesitate). Cu alte cuvinte, materia fără conștiință e doar ruina universului.

Am spus la început că libertatea *nu poate fi* rezolvată în necesitate. Asta înseamnă a spune despre conștiință că nu se poate rezolva singură în materie. Conștiința *crează* materia, ceea ce revine la afirmația că ordinea temporală (conștiință) e *cauza* ordinii spațiale (materie).

După cum a demonstrat Bergson, timpul *nu este de aceeași natură* cu spațiul.

Viața conștientă produce și *domină* materia.

Libertatea produce și *modelează* necesitatea.

Energia *acumulată* în materie (de exemplu: uraniu sau plutoniu) este *eliberată* de viață (conștiință). Această energie a fost acumulată ca o necesitate spațială și eliberarea ei *spontană* nu poate fi decât temporală.

Timpul e așadar o *tensiune* sau o *contractie*, în timp ce spațiul e o *relaxare* sau o *destindere*. Tensiunea vine din greutatea libertății, iar destinderea vine din manifestarea timpului în spațiu. Contractia este o *acumulare* temporală de energie, în timp ce destinderea este o *eliberare* spațială a acestei energii. Acest proces este la lucru în nașterea și moartea stelelor. Nașterea unei stele e o contractie, în timp ce moartea unei stele e o destindere.

Cea care hotărăște între determinism și liberul arbitru este conștiința. Ea este cea care *decide*; care *alege*; care face indefinibilul concret, tangibil, real.

Pentru artist libertatea este opera încă neterminată. Pentru Dumnezeu, libertatea este opera desăvârșită.

„Suntem liberi atunci când actele noastre emană din *întreaga* noastră personalitate, când o exprimă, când au cu ea această asemănare indefinibilă care se găsește uneori între operă și artist” (DC).

Libertatea; adevărata libertate e deci *stilul*; adică esența personalității sau, dacă preferăm, *întregul sine* care este *personalitatea*.

Artistul nu știe *dinainte* ce formă va lua opera sa, deoarece opera nu este *gata făcută*, ci *în devenire*: e o conștiință care acționează *continuu* sau care este *în curs de a lua o decizie*. Actul produce opera *reală* (spațiu, formă) pornind de la o decizie *virtuală* (timp, acțiune).

Opera ține de domeniul *calității* și chiar al unei *continuități* calitative care poartă amprenta *noutății*; a *creației*.

Artistul nu cunoaște *dinainte* forma pe care o va lua opera sa, ci devine conștient de această formă *a posteriori*.

Lucrarea neterminată are ceva paradoxal din cauza libertății pe care o poartă în ea: creația artistică este o acțiune *sui generis* pentru că pare să *vină de la sine*. Artistul încearcă un sentiment de *uimire* când își contemplă opera încheiată. Asta pe plan uman (opera neterminată). Pe plan divin e vorba de opera *desăvârșită*.

Noțiunea de eveniment în filosofie desemnează o schimbare majoră de importanță capitală care marchează sfârșitul unui proces și începutul *altui* proces. De exemplu, revoluția este un eveniment care încheie o epocă și generează una nouă. Evenimentul este în esență temporal: el constituie o *întrerupere* în timp. Dar cum rămâne cu apariția timpului însuși? Ei bine, este o singularitate. Și nu orice singularitate, ci o singularitate relativistă. Debutul timpului, ne spune știința, e consecința „instabilității vidului cuantic” și provoacă un Big-Bang, adică o singularitate de temperatură infinită. Să presupunem acum că universul e ciclic. După dilatarea sa, universul se va contracta pentru a reveni la starea inițială: temperatură infinită. Am spus, mai sus, că procesul este același cu cel al morții și nașterii stelelor.

Dar cum timpul nu este de aceeași *natură* cu spațiul, o cauză a timpului trebuie definită și această cauză nu poate fi de natură spațială precum „instabilitatea vidului cuantic”. Această cauză e, de asemenea, începutul și sfârșitul timpului. Această cauză nu e temporală (sic!). Și nu este nici logică. Această cauză e de ordinul calității și nu al cantității. Această cauză, fiind cauza timpului, nu poate fi reală, ci virtuală; mentală; spirituală; *transcendentă* în raport cu timpul. Această cauză nu poate fi nici vid, nici neant, ci *existența în sine*: libertatea.

Este atât o cauză *inițială* (naștere) cât și *finală*

(continuare în pag. 26)

(moarte). Dar dacă moartea este considerată ca o renaștere, putem înțelege cu ușurință că aici e vorba despre existența însăși și această existență presupune o ordine implicită (timp) pentru a o *desfășura* în ordinea explicită (spațiu). Libertatea este aici totală: „Sunt cel care este” sau „Cuvântul a devenit trup” sau această descriere uimitoare a Sfântului Ioan: „La început a fost Cuvântul și Cu-vântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvân-tul. Acesta din urmă a fost, la început, cu Dum-nezeu. Prin el totul s-a făcut și fără el nimic nu s-a făcut din tot ce s-a făcut”.

La începutul lumii, deci al timpului și al spațiului, era, așadar, Cuvântul. Acest Cuvânt este, mai presus de toate, Gândire.

Dumnezeu nu poate fi un scop, ci mai degrabă o cauză. Dacă Dumnezeu ar fi un scop, atunci ar fi determinist; totul ar fi cunoscut dinainte; totul ar fi dat: Dumnezeu ar fi o ființă logică în vreme ce, după cum am văzut, el este mai degrabă psihologic. Pentru ca libertatea să existe, totul nu trebuie să fie dat deodată și chiar mai mult: totul nu trebuie să fie dat deloc.

Nu avem de-a face aici cu „Gândirea Gândirii” lui Aristotel, ci mai degrabă cu *sufletul lumii* lui Plotin care cade într-un corp pentru a se *individualiza* prin întrupare. Corpul e în suflet, nu invers. Pentru Plotin, inteligența și UNU sunt legate prin *sufletul lumii*. Inteligența este ordine. UNU e ceea ce există: „Sunt cel care este”. UNU e „libertatea pură”, deoarece e, „prin el însuși ceea ce este”. Adevărata libertate e *recunoașterea* binelui și, prin urmare, drumul către bine *în cunoștință de cauză*. Pentru Plotin, Binele absolut este identic cu UNU. Izvorul suprem al oricărei libertăți este libertatea absolută: Binele care este UNU.

Dacă inteligența este ordine și UNU este Binele suprem, sufletul lumii are nevoie de timp pentru a se individualiza; a se întrupa într-un corp („Cuvântul a devenit trup”).

UNU al lui Plotin este echivalentul lui UNU din Parmenide (Platon, *Parmenide*).

Dezordinea este deci tot ceea ce e *contrar* inteligenței.

UNU e anti-destin. Dacă acționăm din necesitate exterioară, e ca să *facem ordine* sau să introducem incertitudine în lucruri; să aducem sau să organizăm materia pentru a o face *inteligibilă* inteligenței. Acolo unde inteligența e prezentă, există hazard. Acolo unde inteligența nu e prezentă, nu există hazard: e doar natura.

Astfel, pentru a ajunge la UNU, e nevoie de inteligență și pentru a dispune de inteligență trebuie ca sufletul lumii să se încarneze într-un corp: a se individualiza. Așa trecem de la individual la Universal. Viața inteligentă, scria Poe, nu e decât „infinite *individualizations of Himself*”. Și motivul este următorul: „all these creatures have, il a greater or less degree, a capacity for pleasure and for pain: but the general sum of their sensations is precisely that amount of happiness which appertains by right to the Divine Being *when concentrated within Himself*” (EK).

Individualul e unic iar unicul e suma infinitelor individualizări ale lui UNU.

Ființa, concentrată în ea însăși, *durează* și trebuie să



se manifeste în spațiu, iar timpul este aici trecerea de la libertatea de alegere în conștiință și această conștiință e tocmai *dedublarea* gândirii în act, al cărui rezultat e *reîntoarcerea gândirii către ea însăși*: opera de artă.

Opera divină e desăvârșită fiindcă e o individualizare *infinită* a Ființei în timp ce opera omenească e doar o *aspirație* către absolutul universal.

Putem reprezenta timpul prin spațiu? Răspunsul este da dacă vorbim despre *timpul scurs* spune Bergson. Răspunsul este nu dacă vorbim despre *timpul care trece*, spune din nou Bergson. Nu se poate interpreta o succesiune (timp) printr-o simultaneitate (spațiu).

Paradoxurile Școlii din Elea reflectă „această iluzie prin care se confundă succesiunea și simultaneitatea, durata și întinderea, calitatea și cantitatea” (DC).

Fiecare lucru are propria sa *durată*. Apa fierbe la 100°C. Viața unui fluture este mai mică decât viața unei păsări care este mai mică decât viața unui om care este mai mică decât viața unei țestoase care este mai mică decât viața unui sequoia etc.

„Nu există un singur timp, ci diferite desfășurări ale timpului, în sfârșit, mai multe durate” (IT).

De asemenea, „a măsura timpul înseamnă a conserva simultaneități” (IT).

Timpul permite nedeterminarea în lucruri: este *nedeterminarea însăși*, spune din nou Bergson.

Timpul, fiind *succesiune*, necesită o memorie (deci o conștiință) care să poată observa un înainte și un după, adică o schimbare de stare, adică timpul însuși.

Săgeata lui Zenon care parcurge distanța AB, a *posteriori* a luat un timp T pentru acest traseu, astfel încât să putem reprezenta timpul prin spațiul *deja parcurs*: $AB = V \times T$ de unde timpul T este egal cu distanța AB împărțită la viteza V a săgeții.

Dar dacă vrem să reprezentăm timpul *în fiecare clipă* a traseului AB *nu este posibil* pentru că traseul *nu e de aceeași natură* cu traiectoria. Nu avem aici o infinitate de puncte între A și B ci un număr *finit* ce corespunde distanței AB. Diferențiala $dT = dx/dv$ *nu poate fi redusă la zero*, deoarece asta ar echivala cu a spune că viteza este *infinită* acolo unde distanța e zero și, în ambele cazuri, *mișcarea ar fi abolită*.

Mișcarea, în spațiu, nu poate fi deci descompusă *la infinit*, deoarece *duratele* sunt *multiple* și *finite*, în timp ce *spațiul* e *unic* și *infini*.

„Sufletul lumii creează timpul”, spune Plotin. „Durata există în raport cu conștiința noastră” (IT) fiindcă e nevoie de memorie ca să afirmăm că timpul trece.

Dar ce e conștiința dacă nu o fuziune de elemente heterogene? Și ce e spațiul dacă nu un ansamblu de poziții simultane? Dacă încercăm acum să introducem durata în spațiu, ne dăm seama că vrem să „plasăm succesiunea *în inima însăși* a simultaneității” (DC).

Durata e o multiplicitate calitativă, în timp ce spațiul este unitate cantitativă. Nu se poate înlocui calitatea prin cantitate; succesiunea prin simultaneitate. În durată are loc o *fuziune* a elementelor. În spațiu există *juxtapunere* de elemente deoarece două

(continuare în pag. 27)

corpuri nu pot ocupa același loc în același timp (simultaneitate).

Problema libertății se naște așadar din această confuzie între succesiune și simultaneitate, între durată și spațiu, între calitate și cantitate.

Proprietățile duratei (timp) sunt incertitudinea, ezitarea, imprevizibilul.

Proprietățile spațiului sunt certitudinea, decizia, determinismul.

Inteligența, care este o *condiție* a libertății, e un curent de conștiință care *traversează* materia pentru organizarea și transformarea ei într-un instrument al libertății. Materia (necesitatea) e trecutul, în timp ce spiritul (libertatea) e ceea ce *imaginează* viitorul.

Înțelegem atunci că întrebarea lui Lenin „Libertatea la ce bun?” l-a iritat pe Bernanos fiindcă libertatea e o cauză absolută, suficientă sieși.

Fără libertate totul ar fi dat dintr-o dată și Dumnezeu ar fi un Dumnezeu logic, determinist și rece: atunci mașina ar înlocui omul.

Înțelegem apoi *importanța* libertății, care este cauza existenței, o cauză *necesară* pentru a evita potențialul neant; eșecul inteligenței în fața prostiei; triumful omului asupra mașinii și al spiritului asupra demonului anihilării universale.

Înțelegem, în sfârșit, că detractorii libertății au o adevărată problemă cu timpul și că rețin din timp *numai* perioadele de distrugere și anihilare (războaiele de religie și războaiele de dominație) sub pretextul că trebuie construită o lume nouă pe ruinele celei vechi. Pentru detractorii libertății (fanatici și secte) *cartea există pentru a fi o lume* și de aceea ei caută și așteaptă numai apocalipsa: scrierile sfinte, pentru ei, sunt mijloace de distrugere viitoare, în timp ce pentru cei sănătoși la minte lumea există ca să fie o carte: nu există profeție în scrierile sfinte; există doar evenimente *trecute* care ne sunt povestite pentru ca istoria umanității să evite războiul; violența; anihilarea.

În vremurile în care trăim, apocalipsa înseamnă distrugere atomică totală și definitivă. Atunci nu va mai fi *nimeni* care să reconstruiască o lume nouă pe ruinele celei vechi.

Omenirea geme, astăzi, sub greutatea progreselor bazate pe determinism. Depinde de ea să găsească sensul cuvântului *progres* care înseamnă, mai presus de toate, incertitudine, inteligență, iubire, și reprezintă echivalentul devizei Republicii Franceze și Republicii Haiti în sensul că libertatea este *cauza* egalității care este *consecința* fraternității: aceasta e cea care ne face pe toți egali, în timp ce libertatea ne arată calea spre iubire ce nu e altceva decât *opera desăvârșită*; modelul de urmat: Dumnezeu.

Dumnezeu nu e un scop în sine: el este, mai presus de toate, o cauză absolută și această cauză nu poate fi alta decât libertatea: timpul care *împiedică* neantul. Avem timp înaintea noastră pentru a evita greșelile făcute în uma noastră. Dumnezeu nu salvează omenirea: Dumnezeu permite existența decât neantul.

La întrebarea lui Leibniz „De ce există ceva decât nimic?” răspundem: pentru că libertatea există, pentru că ea permite timpul (finit) care permite spațiul (infini).

La afirmația lui Heidegger despre motivul lui „Da-sein”



(„a fi acolo”) (FT) sau la afirmația lui Sartre „Nu alegem să fim liberi: suntem *condamnați* la libertate” (FN) răspundem: a fi înseamnă a fi liber deci libertatea este o *cauză absolută*: suntem acolo pentru a iubi și a fi iubiți; suntem acolo *pentru* că libertatea o permite; suntem acolo pentru că timpul ne permite și pentru că timpul este *consecința* libertății. „A fi acolo” înseamnă a fi timpul: inteligența e conștiință și conștiința e timp: suntem *consecința* timpului *pentru* că libertatea o permite.

De noi depinde să vedem ce viitor vrem să construim și ce istorie vrem să scriem pentru generațiile viitoare ce reprezintă conștiința, fericirea sau nenorocirea lumii. Cu toată energia acumulată în armamentul atomic de astăzi, libertatea de a alege a trecut de la „a fi acolo” la a fi acolo sau a nu mai fi acolo. Trebuie să distrugem noi armele pentru ca armele să nu ne distrugă pe noi.

Bibliografie

DC = Datele Imediate ale Conștiinței (Bergson)

ES = Energia Spirituală (Bergson)

IT = Ideea de Timp (Bergson)

CRP = Critica Rațiunii Pure (Kant)

EK = Eureka (Poe)

FN = Ființa și Neantul (Sartre)

EU = Existențialismul este un Umanism (Sartre)

EN = Enneadele (Plotin)

FT = Ființă și Timp (Heidegger)





Angi Melania CRISTEA

Antiartă

sângele meu slav construiește ziduri de
antisentimente
tu parchezi în spatele teatrului național
apoi iei la pas centrul și îți pare că vezi
umbrele demitizate ale poezilor craioveni
cum fumează din țigări electronice
și încearcă să aibă o viață birocratică
asediați de rutine și de metaiubiri

am mâinile lipite de omoplații tăi pulsez ca la imperius
însă descopăr în tine
mediocritatea clipei saliva amară cu care
îți întoarce ceasul
tu deverbelizezi partea mea yoyo și din toată
aritmia ții strâns în palme
fashionismul meu iconic
antisentimentele prin care te-am așezat în
livrescul zilei

se face politică și demonii urbei beau la taverne
falii de existență plutesc crepuscular
iar și iar românismul se propagă în eter
iar eu simt cum dematerializarea politicului
și a cuvântului
sapă gropi funerare

tu vei fi întotdeauna copacul cu rădăcini
înfipite în beton
acel lemn ud din care fabrici ore în timp ce dezavuezi
arealul
călare pe retina unui timp-voiajor
te voi citi prinsă în capcana orașului înnobilit de
funcționari publici și de artiști veleitari
cu sângele meu slav manifest #antiprozaism

Iernile roșii

în iarna asta prin cartierul meu
păsări negre beau din sângele calului întins în
zăpadă

și se rotesc peste liniștea ce respiră din cimitir
este un cartier de snobi de oameni fixați în
stereotipii

unde ferestrele se deschid rar ca și inimile
răsuflarea calului părăsit în nămeți îmi urcă
precum o neliniște în iriși

dau moartea pe repeat îi ascult bit-ul cotidian
și nu pot să închid ochii înțelepți ai animalului
decât după ce mângâi spinarea împovărată de
clipe iarba care îi crește dezinvolt între coaste și
lumina desăvârșită a aripilor

vara caii slăbănogi pasc printre buruieni și
construcții la roșu
câtiva câini își umezesc limba în bălțile
de după ploii

numai iernile vin în cartier cu arbori ce defilează
din patriotism

în locul armatelor de îngeri

iar ninsorile se revarsă peste pragul lui Dumnezeu
până în cartierul cu oameni blazați

și simulează un război al cerului

în care oameni și animale sângerează

#viețideimprumut

fără întrebări despre condiția umană





Lucian IENĂȘESCU

Povestind despre Ronela

M-am mutat mai aproape de fabrică, la câteva sute de metri, după ce, din centrul orașului, întârziaseam de câteva ori. Ieșise o dată un mic circ. Maistrul, culmea, cel îngăduitor, mă chestionase destul de aspru, am scăpat, drept scuză, că întârziase tramvaiul, drept care el se enervase, câțiva colegi se amuzaseră. Plus câteva ironii. Cu vechea gazdă, din centru, ajunsesem la scandal, după ce, în perioada liceului, înghițisem destule...

„Tramvaiul, ce tramvai, mă, lasă-mă dracului ! ” Doi din preajma maistrului chicoteau, unul pomenise de tramvaiul tras de cai, în care urcasem eu, drept care întrebasesem dacă sunt băut de la primele ore. Sudorul respectiv era roșu până-n vârful nasului și avea reputația că era băut cam în fiecare zi. „Ai...mă-tii, o să-ți trag vreo două când plecăm...” M-am înființat la el, la sfârșitul programului și a trebuit să-i aduc aminte ce zisese. Era roșu ca racul și cam nesigur în mișcări, mi-a făcut semn cu mâna să plec, zicându-mi să-mi văd mai bine de tramvaie.

M-am mutat la un început de toamnă. Aflasem despre o cameră de închiriat de la o femeie, care fusese la băi, îl cunoscuse, prin nu știu ce împrejurare, pe domnul Marghidan. Că avea ceva camere, om de treabă și, într-adevăr, când m-am dus la el, mi-a arătat clădirea din curte, fostă bucătărie de vară, vreo doisprezece metri pătrați. Arăta groaznic. Să mă mut, să nu mă mut, m-am tot întrebat. Până la urmă, am făcut-o.

Joia era ziua în care evadam din preocupările mele statice și ambițioase. De obicei, după amiaza mi-o petreceam în oraș. Intram în cea mai mare librărie (era după ce primeau marfă), mă întorceam cu câteva cărți, mergeam la un film sau mă plimbam pe malul râului. Într-o zi, tocmai ieșisem din librărie când m-am izbit de cineva. Mi-am cerut scuze în fața tinerei, când ea m-a privit insistent. Emil? Da, tu ești Ronela. Mi-am adus aminte de colega de liceu, mai mare decât mine cu un an. Presupusa iubită.

„Ce faci aici?”

„Eu știu. Ce fac cam toți oamenii... Am ieșit în oraș...”

„Nu, dar te-am văzut agitat, îngrijorat de ceva...”

I-am povestit despre bucătăria de vară care arăta cumplit, în care trebuia să mă mut în câteva zile, după ce zugrăveam, reparam ce se putea...Dar unde lucram Ea lucra contabilă la cooperatie. Nu puteam merge

unde? Nu puteam, pentru că ea se grăbea. Se făcuse nevăzută.

A doua zi mă aștepta în fața fabricii. Se hotărâse să mă ajute. Două după-amieze durase lucrul. Fosta bucătărie de vară arăta omenește, deși Ronelei nu-i plăcea deloc. „Aici n-o să poți sta mai mult de un an. E întunecoasă și iarna e frig.” „Nici n-o să stau.” Nesperat ajutorul ei, plus că a făcut să se înfiripe ceea ce am putea numi o relație. Văruise, plombaserăm împreună găuri în pardosea, în fine, civilizaserăm nesperat spațiul, altfel sărăcăcios pe mai departe, dar îngrijit. Mi-am adus un dulap și o masă. Gazda, bătrânul domn Marghidan Livius venea de câteva ori pe săptămână să se minuneze, spunându-mi că n-aveam idee cât de prost arătase camera cam întotdeauna, chiar și când trăise soția lui, dar pe urmă... „Nu-i așa?” „Da, așa-i.” Bună fata, conchidea, la adresa Ronelei, or, constatând asta, își luase o piatră de pe inimă. Asta a fost impresia mea, tonul lui era mai înșuflețit decât de obicei.

Înainte să apară ea, îmi repetase că pot să aduc orice femeie, numai să fie de treabă. Surprinzător, eu nici nu mă gândisem la asta. Întâi, că intenționam să stau cât mai puțin, până la vară, să dau examen la facultate și speram să intru. Apoi, nu voiam să-mi încurc existența. În timpul liber, voiam să mă pregătesc pentru facultate, să citesc... Altădată, bătrânul adăugase chestia cu tipa, care să fie de treabă, de înțelegere și, insistase, să nu ne fure. Nu mi-a fost prea limpede ce să ne fure, câtă vreme în corpul principal de clădire, unde locuia el, n-avea nimeni acces, în rest, prin curte, nu se arăta nimic tentant...Pe urmă m-am dumirit...s-ar fi putut teme pentru toporul, căruia-i schimbare de curând coada, din magazia cu lemne, plus câteva scule mărunte, dosite de el undeva pe aproape, sub acoperiș.

După masa și seara, imediat ce încheiam socotelile la fabrică vreau să zic, belfeream. Citeam din greu, uneori mă chema la televizor, răspundeam cam fără chef: bine, când or transmite meciurile de fotbal ale lui Dinamo. Apropo, la meciurile lui Dinamo, mă bucurasem enorm: 3-0 cu Hamburg, 2-3, în deplasare, în Germania, calificare, eliminaseram pe Dinamo Minsk.

O idilă. A fost? N-o fi fost? Figura care îmi revine cel mai stăruitor în minte din anii sfârșitului de liceu este cea a Ronelei (Ronela și mai cum?), cu toate că n-am cunoscut-o prea bine. Câteva sedințe de cenaclu literar, două ediții de olimpiadă de română, la nivel de liceu, plus două-trei întâlniri. Scrisesem un text la olimpiada de literatură care i-a plăcut, a recunoscut, l-a numit “bombă”. I-am spus că l-am nimerit, pur și simplu, mi se pare că tocmai asta credeam despre reușită. Nu, a zis, ei i-a plăcut, plus că l-au apreciat și alții. Figura ei rotundă, delicată, ochii mici s-au umplut de lumină bine-voitoare, ceva de felul unei discrete invitații, asta citisem eu. Zâmbetul s-a prelungit, l-am întâlnit și a doua oară. Am înțeles că trebuie să plusez, cu impertinența care însemna modul tăios, brutal - singurul pe care îl stăpâneam – de a-mi afirma personalitatea. Să

(continuare în pag. 30)

dau năvală!

Am invitat-o la film, brusc, fără introducere, formulasem pieziș, ceva de felul: Deci, să mergem atunci la film... Or asta coincidea – se simțea de la o poștă – cu ambiția mea brutală de a începe o idilă. M-am izbit de ceva duios, dar de neclintit. Rezerva ei zâmbitoare, îngăduitoare (iarăși) m-a cam stânjenit. Măcar de ar fi spus nu, dacă ar fi zis ceva. Replicam tăios, în acest caz. Ea a tăcut, încurcată, surprinsă.

„Vrei să spui că îl ai pe Sinesie sau cum s-o fi chemând cel cu care am văzut că te plimbi...”

„Prietenul meu, da.”

„Foarte bine, renunță la el. Sunt convins că mă preferi. Ai zis că ți-am plăcut.”

„Mi-a plăcut textul.”

„Mai mult decât atâta s-a înțeles...Dai înapoi?”

A insistat, cu voce stinsă, afectată: i-a plăcut ce am scris, asta a spus toată vremea. Poate n-am înțeles eu.

„Bine, nu-i spune atunci lui Sinesie sau cum îl cheamă, nu-i spune că mergi cu mine la film”.

Și atunci am descoperit imposibilul: faptul că era hotărâtă, la nevoie tăioasă. Apăsând cuvintele care-i conveneau.

„Îmi place cum scrii. În schimb, pe prietenul meu îl plac ca bărbat.”

„Bine, atunci spune-i lui Sinesie, dac-așa se cheamă, să-și schimbe numele, e aiurea de tot.”

S-a zmulș de lângă mine, ostentativ. Pașii ei s-au urmat nervos pe culoarul de la etajul doi al liceului. Abia dacă mi-a mai vorbit, devenisem pentru ea inamicul. Ronela, și mai cum? Din însemnările făcute în clasa a XI-a, în timpul orei de fizică.

Ronela îmi părea femeia care nu știe să spună nu. Poate temându-se că te-ar răni. Nu era prea sigură pe sine, drept care se ferea. Evita pe mulți, pur și simplu. Nu doar că nu-i aborda, îmi spusese, nu se lăsa atrasă. Dacă totuși o făcea, i-am propus, în timp ce o sărutasem, o apropiere mai mare, la care nu a răspuns. Se închidea în sine, îmbufnată și tăcută și, dacă nu dădea să plece, rămânea într-o stare de blocaj (asta puteai să înțelegi), atrăgându-te și pe tine.

Mă aștepta în fața fabricii, la ora trei, retrasă și cam plictisită. Puteai crede, cum rotea capul într-o parte și-n alta, evitând poarta, că așteaptă tramvaiul. Acasă, îmi recita poezii scrise de ea. Erau splendide. Foarte talentată, o îndemnam să scrie în continuare. Cheful ei de vorbă se epuiza, îi povesteam eu, mă îndemna la asta, lucruri serioase și bazaconii. Ea se minuna. Rămânea tăcută.

Mai departe? Ascundea ceva, avea rezerve serioase în a se comporta cât de cât dezinvolt, a părea, în sfârșit, în apele sale. Ocupa, de regulă, loc pe singurul scaun de la masă disponibil, celălalt fiind plin de cărți. Mie nu-mi rămânea decât să mă așez pe pat, cumva în spatele ei, mă simțeam, uneori, ca naiba. Mă muncisem enorm să o conving că merită să fie altfel, mai relaxată, când, în astfel de condiții, cu altă față, renunțam, eventual o conduceam cu exagerată politețe până la ușă, o sărutam și o asiguram că sunt ultimele cuvinte. Dar țineam la Ronela, nu era atât de ușor să ne despărțim.

Într-o seară, venise extrem de tristă, n-avea dispoziție pentru nimic. Am avut impresia că va spune ceva, după care va pleca. Am încercat s-o îmbrățșez, m-a respins la fel ca altădată. Trebuie să-mi zică ceva, m-a avertizat, cu voce stinsă. Începusem să povestesc... Mi-a spus, întrerupându-mi povestea, că va trebui să se mărite, că amânase momentul câteva luni (cam de atunci se întâlnea cu mine?). Mărturisirea era făcută printre lacrimi. Am întreat-o dacă se simte vinovată și dacă da, față de mine. A evitat, oricum nu era în stare să prelungească discuția. N-a vrut să mă rănească? A, am zis, ai mizat pe inteligența mea, mă lăsa să intuiesc că aparții altcuiva. Numai că eu, dragă Ronela, nu sunt atât de deștept, nu sunt cel talentat, cum ai crezut tu. Din bunătate, bunăvoință, mă vedeai deștept, sunt convins de asta.

„Mă simt înșelat, trădat, zău dacă nu !”, am patetizat. De unde eu văzusem o relație...

„Îmi pare rău, dar trebuia să-ți spun.”

”Ești fină, serioasă, Ronela, deci doare și mai rău.”

I-am spus că e cazul să avem despărțirea de adio sau cum i-am zis. A trebuit să parlamentez cu ea minute în șir. Forțând lucrurile, ea nefăcând, de la un anumit moment, nimic, am ajuns să mă zbat deasupra ei imperial, cumva răzbunător. Imediat ce am încheiat, s-a făcut nevăzută, fără a mai spune nimic, s-a săvârșit în înunericul străzii.

Te rog să mă ierți pentru tot, mi-a scris, biletul l-am găsit, zilele următoare, atârnat în clanța ușii de la odaie.

Aici m-am blocat de-a binelea, la drept vorbind, mă simțeam cumva vinovat. În condițiile astea, de ce o fi făcut-o ea? Oricum, se zbuciumase destul, acceptându-mă totuși în forul ei, ocupat de altcineva, cu mult timp înainte. Sinesie, sau cum îl chema, cel din timpul liceului?



Bogdana BACIU

Segmentele domnului profesor

„Ca o piesă de teatru, așa este viața: nu interesează cât de mult a ținut, ci cât de frumos s-a desfășurat – Seneca”

Toată lumea știe definiția unui segment. În rândurile următoare o să prezint o suită de informații, de lungime variabilă, definită în cadrul unei vieți. O să mă ajut de puncte pentru a le delimita. Acestea fiind scrise, pot începe povestea mea.

*

A urcat dealul spre locul unde era legat calul său, Puiu. Trebuie să îi ducă două găleți de apă și să îi coboare fân din fânar. Privește poteca verde împrejmuită de ochiul-boului și brusturii crescuți pe marginea pâraiașului care nu voia să dispară nici pe perioada cea mai secetoasă din an. Respiră greu. Are șapte zeci și doi de ani și nu poate renunța la animale. Burta îi atârna greu. Nu a mâncat prea mult, totuși.

Deodată se oprește. Vede o pată mare albă care nechează ușor. Puiu l-a văzut și se bucură. Gălețile pline cu apă, atât de grele la venit, vor fi goale și ușoare la întoarcere. I-ar da drumul calului să alerge prin poiană, dar nu ar mai putea să-l prindă. Bătrânețea își spune cuvântul. Este singur. Are două fete, dar sunt plecate la oraș, departe.

Puiu îl împinge cu botul. Vrea fân. Ieslea este goală. Privește scara de lemn, care pare tare șubredă. O urcă cu grijă, nu a cedat sub greutatea lui. Are furcă în mână și se pregătește să ia o pală de fân. Podeaua îi fuge de sub picioare și aterizează cu un zgomot surd la picioarele calului. E pe spate și nu se poate ridica. La contactul cu pământul a simțit cum îi trosnesc oasele. ...

Oare cât o fi ceasul? L-a trezit respirația caldă a unei năluci albe. Trăiește. Puiu îl privește fornând. Stelele strălucesc pe cer. Își mișcă brațul drept. Caută greoi într-un buzunar de la pantaloni. Vechiul telefon cu taste este acolo și mai funcționează. Pe cine să sune? Soția? A murit de cancer în urmă cu opt ani de zile. Fetele? ...

*

În clasă este liniște ca de mormânt. În bănci copiii stau cuminiți și copiază pe caiete definițiile segmentului și a dreptei. Sunt desenate și câteva exemple. În rândul din spatele clasei doi copii râd. Desenează flori și copaci. Nu observă umbra ce a ajuns lângă ei. Umbra unui bărbat înalt, cu mustață pe fața-i serioasă. „Au! Au!” Două castane dureroase le reamintesc că au altceva de făcut în timpul orei de matematică. S-au făcut mici sub privirile colegilor de clasă. Iar i-a prins?

Supărați, au umplut o pagină numai cu puncte. Clopoțelul îi salvează de la o catastrofă...

*

Telefonul sună fără încetare. Nu răspunde nimeni. A înghețat și tot corpul îl doare. Cum a ajuns acasă, în patul lui, nu ține minte. A doua zi, doi vecini au spus că

I-au adus ei. Îi apelase noaptea și cu greu au înțeles ce s-a întâmplat.

După două zile și-a sunat fiica cea mare. Această locuia în București. I-a spus că a căzut. Din fânar. Vorbele parcă au trecut în aer, mici segmente de dreaptă, care, l-a final, s-au transformat în puncte, care au dispărut în neant.

A trecut Paștele, fiicele erau cu el acasă, chiar și nepoții. Nepotul cel mare a rămas alături de el o săptămână până începea școala. Aveau mâncare destulă, dar cine să o încălzească?! Era slăbit și mai mult zăcea în pat. Nepotul nu se dezlipea de telefon, cadou de la el. A încercat să repete cu el tabla înmulțirii, dar nu mai avea răbdarea din tinerețe.

Când îl privea butonând telefonul, chiar dacă era corigent la matematică, o suna pe maică-sa la București. „Ce rușine! Primul corigent din familie! Și la matematică!”

Săptămâna a trecut repede. Mâncarea a fost aruncată la câini. Era mucegăită. Nu muriseră de foame. Cumpăraseră diverse alimente de la magazinul din sat și s-a încumetat să pornească mașina, să meargă la târg să cumpere mici. Aveau frigiderul plin cu mici făcuți la grătarul din târg.

*

Timpul a trecut. A ajuns într-un final la spital. Trebuie să facă perfuzii cu antibiotice timp de patru săptămâni. Patru segmente egale, care ar putea forma un pătrat, ca rezerva unde zace cu pampers pe el. Când una dintre fete a venit în vizită s-a întâlnit cu doamna psiholog. „Cred că suferă foarte mult. Cum a fost și cum a ajuns acum... Cred că îi este foarte greu...”

Uită și sună noaptea non-stop. Începe de la ora patru dimineața. Ghinion. I s-a stricat telefonul. A doua zi a primit altul. Uneori este lucid și îi este teamă. Trebuie să facă operație pe inimă. Pe inima lui cu care a iubit munții, animalele, femeile, nepoții și viața. Cine mai era ca el? Domnul profesor și, un timp, domnul director...

*

Ciocănitul în ușa încuiată este din ce în ce mai puternic. Doi copii stau speriați în patul acoperit cu plapuma de lână. O voce de bărbat se aude de după ușă spunând vrute și nevrute. Este întuneric. Undeva, în curte, în fânar sau în porumbii din spatele casei, o femeie stă ascunsă în noapte. Așteaptă să treacă micile segmente de timp, minutele scurte ca niște puncte, soarele să răsară și liniștea să se poartare.



**Elisabeta FURTUNĂ****Dublu**

I-am dat visului, natură spectrală, corp
 și I-am făcut om cu două fețe.
 Am făcut dintr-o sincopă a lucidității
 un diurn și un de-a-ndoaselea.
 Și? m-a-ntrebat cu mirare primul,
 trecător clandestin prin fața vieții mele
 mergând la pas, nu se grăbea niciodată,
 iar când ajungea în dreptul meu
 înnopta enervant cuvintele
 în fumul pipei din care trăgea. Și?
 Diurnule, nu știi ce-nseamnă-a visa,
 și n-ai cum să-mi furi poezia!
 Inima ta e câine furios, latră
 să alunge, dar mârâi degeaba,
 te-am agățat în plasa de vise și
 fac cu tine ce vreau, te exorcizez,
 nu-mi vei îngenunchea cuvântul.
 Și-adoua zi, pe-nserat, trecând cu-același pas,
 și-a păstrat totdeauna mersul egal,
 era de-a-ndoaselea, I-am prins sub pleoapă,
 I-am trecut prin lacrimă și I-am șoptit:
 Ne vom întâlni astă seară sub lună,
 la marginea luminii unde copacii
 adormiți de oboseala de-a naște muguri
 au devenit bănci de vise, iar eu, îți promit,
 voi dezghioca tăcerea ca s-auzi cum
 se rotunjește visul din care te-am plăsmuit.

Poveste despre tata și bunica

Pictase atâtea trepte, totdeauna de jos în sus,
 încât mâinile lui mă dureau a lemn de mesteacăn,
 lemn alb, meșterul Ion, lemnarul satului,
 spunea totdeauna că-i bun doar pentru cruci
 să facă lumină în noaptea celui care pleacă.
 L-am privit toată vara aceea în care doar trepte-n
 urcuș a pictat, trepte albe, ca lemnul de cruce,
 încât toată casa a-nceput să miroas-a tămâie.
 Treptele creșteau, iar în casă mirosul de tămâie
 se-mpletea cu mirosul de busuioc sfințit,
 am crezut că-l adusese bunica, de la biserică,
 dar mirosea a busuioc verde și ea, în vara aceea,
 a stat la pat, nu se văita de nimic, doar îl privea
 pe el cum împletea pe hârtie trepte și funii
 trepte și funii și ea se-nchina să le termine
 până-n toamnă să poată pleca, obosise

de-atâta așteptare și nu știa dacă mai poate
 să urce, funiile fâlăiau ca prapuri care-nsoțesc
 morții la groapă fâl la dreapta, fâl la stânga
 și-i era frică să-i nu-i tremure cărarea,
 să nu-ncurce drumul și să cadă-n hău.
 Când tata a terminat de pictat trepte și funii
 bunica I-a chemat la ea și I-a spus:
 să trăiești mamă, mi-ai terminat scara,
 de-acuma mă duc, să ai grijă de-ai tăi!

Sapă, omule fântână!

Căinele pământului
 smulge rana vântului,
 colții lui de cremene
 rup din pânțele de lună
 ca s-o facă mătrăgună
 și tot ți-pă ne-ncetat
 pe pământul însetat
 sânge, sânge, sângere
 din luceferi plângere
 și din stele căzătoare
 fuioare de întristare
 pe pământul care moare!
 Apa din fântână rea
 nimeni n-o poate bea.
 Haide, omule fântână,
 sapă, sapă pân-oi da
 din nou de apă
 ca să scapi pământ
 de moarte, și să faci
 cuvânt din humă
 și poem să faci
 din lună.

Orașul fără salcâmi

Salcâmi orașului au dispărut,
 crengile lor au încetat de mult
 să mai cânte pe străzi a iubire,
 de teama scrâșnetului topoarelor
 s-au ascuns cu tristețe în mine.
 Spaima frunzelor
 s-a strecurat pe retină,
 ce gust de lătrat
 are lacrima prefăcută-n felină!
 Străbat orașul însingurat
 și car toți pomii în oase,
 din țeastă îmi cresc
 ramuri lungi cu miros
 de muguri răniți ce mângâie
 întunericul dorindu-l lumină.
 În poem inocența s-a frânt,
 spaima se-aud cum cad
 împrăștiindu-se din rădăcini
 în coaste, în sânge și-n gând,
 în versuri e freamăt,
 eu și voi, salcâmi, suntem
 stol de cintezi și prigorii de lut.





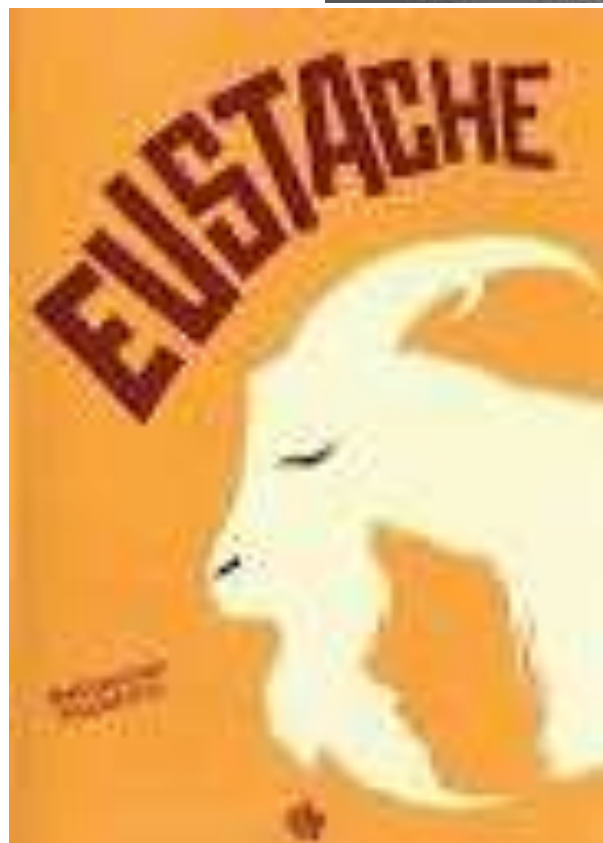
Lucia PĂTRAȘCU

EUSTACHE, de Magdalena IUGULESCU

„Te-am așteptat în fiecare zi... să ne salvăm de singurătate.”

Noul volum de proză, intitulat „*Eustache*”, semnat de scriitoarea **Magdalena Iugulescu**, publicat la Editura Fundația Culturală Antares, Galați în anul 2019, este cel de al patrulea titlu, ce atestă pasiunea pentru scris a acestei autoare. După „Cosmin” - 2013, „Issabel” – 2015 și „Cecilia” - 2017, trei volume consistente ca întindere și, mai ales, bogate în tematica diferită, ancorată fiecare în realitatea nu tocmai plăcută a timpurilor pe care le traversăm (Cosmin, un copil care-și trăiește singur adolescența, în timp ce mama lui este plecată la muncă în străinătate, Issabel, o bătrână italiană care are nevoie de serviciile unei îngrijitoare (româncă) venită din altă țară și Cecilia, o tânără plecată în Turcia, să-și afle un rost) și care obligă la sacrificii din partea tuturor categoriilor de vârstă (copil, adult sau tânăr la început de drum). Acest nou roman, cu un titlu masculin (deși, dacă s-ar fi păstrat tradiția titlurilor feminine, s-ar fi putut numi Otilia, eroina cărții), are o altă nuanță, mai duioasă, mai romantică, ce pornește, parcă, dintre amintirile din copilărie și colindă pe potecile iubirii, în căutarea celui ales, plecat și el în alte părți. Iar coperta semnată de Ana-Maria Iugulescu, o ilustrație simplă, albă și senină, sugerează, prin cele două profiluri suprapuse, cap de față și capul lui Eustache, legătura armonioasă dintre cei doi, care gândesc la fel, au aceleași interese și vor urma același itinerar.

Faptul că Otilia, personajul principal al romanului, pleacă în Spania pentru a-l găsi pe Vlad, nu ar fi o noutate pentru cititorii scriitoarei, obișnuiți cu pasiunea sa pentru călătorii, pasiune, pe care au întâlnit-o și în celelalte romane și, pe care, cu generozitatea ce o caracterizează, o împărtășește celorlalți, cu toate experiențele sale, descriind doct și cu lux de amănunte tot ceea ce vizitează (muzee, mănăstiri, catedrale, statui, evenimente culturale...), astfel încât geografia și istoria locurilor intră în atenție împletită cu întâmplările din povestea romanului. Ceea ce surprinde este noutatea că o însoțește țăpul Eustache, al doilea personaj al romanului, omniprezent, omniștiutor și întotdeauna capabil de a-și ajuta partenera de călătorie. Pentru a putea face o descriere fidelă a călătoriei sale prin Spania (și descrierile sale au o prospețime aparte!), Otilia nu folosește mijloace de transport obișnuite și confortabile, ci, ca un adevărat globetrotter, străbate drumuri neumblate, pe care nu întâlnește oameni, singurul tovarăș fiind Eustache. Ajunsă în Spania cu avionul, începe *per pedes* călătoria, pornind din Barcelona și, după ce trece prin aproximativ 16-17 zone



interesante, ce necesită opriri și comentarii meritorii, ajunge la Valencia, punctul terminus al călătoriei, unde țăpul Eustache o întâlnește pe ieduța Ariadna, pierdută în copilărie, când au fost despărțiți, el fiind dăruit Otiliei. Pe față o așteaptă aceeași melodie a lui Cris Rea, ce a însoțit-o tot drumul, pentru a ajunge în tovărășia lui Vlad, dându-i, ca o parolă de recunoaștere, semnalul că finalul acestei călătorii este aproape. Cele două povești de iubire, dintre Otilia - Vlad și Eustache - Ariadna, o dublă istorie sentimentală, pornesc din aceeași origine, au același traseu destinal, se păstrează mereu proaspete și au un final fericit. Vlad este copilăria, adolescența, o himeră sau marea iubire? Viitorul va da răspunsuri la aceste întrebări.

Romanul curge într-o logică proprie, indiferent de planul epic, pe care îl alege înțelegerea și acceptarea celui care lecturează paginile sale. Mereu ocupată de atingerea perfecțiunii în proză (criticul Valentin Popa precizează în prefață: „*Eustache se recomandă ca unul din cele mai bune romane românești din ultimii ani și, cu siguranță, cea mai valoroasă operă literară a autoarei.*”), autoarea Magdalena Iugulescu a căutat o abordare multidimensională pentru acțiunea din acest roman.

Totul poate fi considerat un adevărat jurnal de călătorie, care începe la Barcelona și se finalizează la Valencia, trecând prin spații zonale diferite, fiecare cu bogăția sa de atractivitate, stabilizată în timp de prețioase edificii, catedrale, muzee, palate...

Totul poate fi considerat o adevărată poveste de dragoste între Otilia și Vlad, poveste începută la grădiniță, care se valorifică acum prin cele optsprezece scrisori de iubire așezate tainic în caietul cu coperte bleumarin (cititorul va descoperi pasiunea

(continuare în pag. 34)

(urmare din pag. 33)

scriitoarei pentru culoarea aceasta, atunci când va afla că adidașii Otiliei sunt bleumarin, apoi, pe rând, microbuzul este bleumarin, șapca lui Carlos, la fel, sacoul, cravata lui Vlad și rochia ei de la banchet, costumul lui Dorian, cămașa lui Șerban are carouri colorate alb cu bleumarin, până și apusul pe Mediterana are nuanțe de gri cu bleumarin), caiet ascuns la rândul său și găsit întâmplător în căptușeala unei valize roz, la care Otilia renunță în această călătorie. În aceste scrisori niciodată trimise, niciodată citite până acum, fata găsește mărturiile de iubire ale băiatului. Sunt scrisori cărora ea însăși le întărește veridicitatea cu evocarea amintirilor sale, la fel de vii și acum, amintiri ce coincid cumva cu nuanțe autobio-grafice din viața scriitoarei. Popasul acesta între fiecare scrisoare (niciodată nu vor fi citite două, la rând!) și comentariile Otiliei, exprimate interior și cu aceleași trăiri, de atunci, armonizează percepția cititorului cu asprimea drumului sau dormitul pe sub copaci și perseverența continuării spre o finalitate sperată. Ar fi interesant de punctat aleatoriu câteva citate, pentru a înțelege trăirile Otiliei pornită în aventura vieții sale, ca un fel de „trecere”, ce contabilizează prin diateza trecut-prezent, un fel de provocare de a schimba destinul.

„**Ești mică și încapi oriunde**” (pg. 18), spune Eustache, referindu-se la un eventual pat încropit pe spinarea lui, pentru ca drumul Otiliei să fie mai ușor. O asemănare cu scriitoarea însăși, o poveste reală?

„**Și mi-am dorit ca până la ziuă să nu uit că am trăit tot timpul cu impresia că eu sunt Isolda, iar Tristan este Vlad. Eresuri nocturne...**” (pg. 48), ori: „**...noaptea întreagă am visat că-l căutam pe Vlad printre stalactitele și stalagmitele din peștera lui Gaudi**” (pg. 70), recunoaște Otilia. „**Cred că fiecare dintre noi are reprezentarea iubirii într-un fel; eu mi-o imaginez străbătând lumea de mână, în doi.**” (pg. 337), se spovedește Otilia.

„**De ce nu veneai numai la mine? Eu eram apărătorul, eu eram responsabilul cu îndeplinirea dorințelor tale...**” (pg. 59), mărturisește Vlad în *Scrisoarea a III-a*, confirmând impresia că Eustache, cel ce o ocrotește acum, este un alter ego al lui Vlad, ca într-un fel de identificare cu acesta.

Totul este o altfel de poveste în care imaginarul feminin al Otiliei aduce alături de ea pe Eustache, țăpul fermecat, cel care crede tot, știe tot și, ca un adevărat nemuritor, a trecut prin mai multe vieți în toate perioadele istorice și, ca într-o reîncarnare repetată, are experiența celui ce a tranzitat vremurile, iar în imaginația scriitoarei, păstrează pentru Otilia gingășia unui atent ocrotitor. Spune autoarea: „**...dar, de fapt, Eustache cine este? (...) un înger păzitor... soarta, norocul, un miraj...o fantasmă...umbra ta...o plăsmuire...**” Eul interior al Otiliei îl percepe ca fiind aproape de sufletul ei, gata oricând să o ajute, să o ocrotească, să o sfătuiască.

Totul este o creație rotundă. Fiecare plecare dintr-un loc în altul prilejuiește o nouă cunoaștere, o nouă înțelegere și, hotărât lucru, prin comparație, o întoarcere la casa bunicii, împreună cu care Otilia a gospodărit, a țesut, a mers cu mieii la păscut, amintiri calde, definind ceva sacru, o duioșie a copilăriei, ce nu se

va pierde. „**Și-mi vin în gând, bucătăria de vară și casa de iarnă a bunicii, formate, fiecare, dintr-o singură cameră. În vacanța de Crăciun, cercevelele din lemn ale geamurilor se încastrau în stratul gros de gheață înflorată...**” (pg.229).

Întregul roman este o pledoarie pentru perseverența în a călători, a cunoaște, a căuta iubirea adevărată acolo unde trebuie. În călătorie, imaginarul și amintirile Otiliei determină trăirea acută a sentimentelor de perseverență în căutarea iubirii, de a păși prin lume pe urmele iubitului după îndemnul unui aceluiși cântec îndrăgit de amândoi ale cărui versuri populează paginile romanului.

Pe parcursul călătoriei sale, Otilia are întâlniri neașteptate cu foști tovarăși de joacă, vecini, colegi de școală, ajunși astăzi oameni maturi, cu familie, cu stare materială echilibrată, pentru fiecare dintre ei, aducând din mintea sa amintiri speciale și de la fiecare primind atitudini binevoitoare, în care bucuria revederii este unanimă. Oricât ar insista fiecare dintre aceștia, ea nu rămâne pe loc, se eschivează sub diferite pretexte și pornește mai departe.

În periplul său pe pământul spaniol, romanciera face mereu comparații cu alte meleaguri vizitate în Franța, Elveția, Scoția, constatând frumusețea fiecărui loc, cu specificul și savoarea proprie emanând din geografia, istoria și cultura fiecărui popor, cu mărturii statornice și respectate, ce aduc în memorie oameni, fapte și făuritori, într-o desăvârșită armonie de culturi.

Uneori teama de singurătate și nevoia de tandrețe se calchiază în pasiunea cu care adoptă de două ori niște boboci de rață, întâi pe Lala și Lara, apoi după ce acestea mai cresc și sunt lăsate pe mâini bune, pe Mara și Mira. Sunt suflete calde și neastâmpărate, care-i mângâie cu duioșie clipele de îndoială și singurătate.

Această călătorie în Spania brodată pe o poveste de iubire din adolescență, făcută deseori pe spinarea lui Eustache și, privind cerul, o face să simtă cum împărăția lumii o îmbrățișează cu ideea gândului fericit că ea este parte cu atâtea frumuseți. Împletirea cu multe comparații între tot ceea ce întâlnește nou, convingător și ceea ce este acasă, dă o nouă dimensiune de înțelegere a lumii: „**Pământul nu-mi aparține mie sau numai unora dintre noi.**” (pg. 198). În tot acest periplu, romanciera utilizează figuri de stil, modalități de expresie, cele mai vizibile fiind descrierea și portretistica în care metaforele dau un strai strălucitor acestui text, ce va rămâne unul dintre cele mai bune creații literare. Romanul, în sine, este o îmbinare de real și imaginar, ce construiește un fagure încărcat cu miera înțelegerii și a iubirii.



Ghiță NAZARE

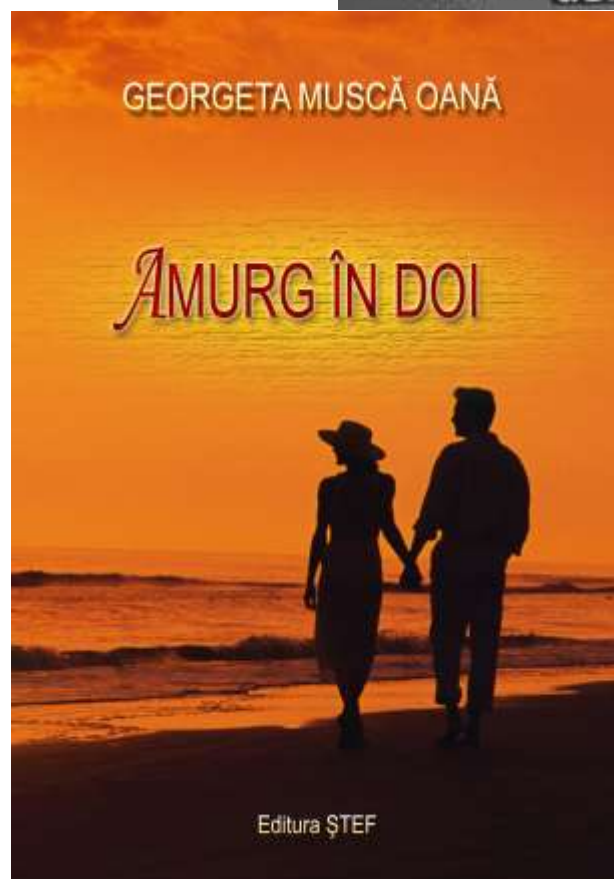
CÂT DE MULT MI-AȘ FI DORIT CA ACEST AMURG SĂ FIE RĂSĂRIT*

AMURG ÎN DOI este cea de-a nouăsprezecea carte semnată de Georgeta Muscă-Oană, la care se adaugă peste 20 de antologii în care autoarea este prezentă. Creația sa este încununată de peste 25 de premii și mențiuni acordate la diferite concursuri locale, zonale și naționale, se bucură de referințe elogioase în multe reviste literare și de educație (*Convorbiri literare*-Iași, *Arena literară*-București, *Luceafărul*-Botoșani, *Steaua Dobrogei*-Tulcea, *Basarabia literară* și *Axis Libri*, *Dunărea de Jos*, *Boema*, *Porto-Franco*, *Școala gălățeană*, *Armonii de toamnă*, toate din Galați).

Revenind la cea mai recentă apariție editorială a Georgetei Muscă-Oană, considerată drept un debut în proză, vom spune, de la bun început, că autoarea rămâne „tributară” poeziei. *Amurg în doi* este o carte de proză care abundă însă în expresii poetice. Doar câteva exemple sunt concludente: „glas de apă șipotindă”, „sărutu-nrourat al dimineții”, „spicele vibrând în pârg”, „iarba lăcrima sub coasă”, „lacrimile neplânse”, „zenitul împlinirii îi surâdea în priviri”, „soarele așeza cercuri de foc peste piscurile răzlețe”, „dragostea din cuvinte și de dincolo de cuvinte”, „silabele adorn însăngerate etc. etc.”

Amurg în doi, cel puțin la prima citire, este o carte de dragoste dulce-amară, sfârșind prin a fi, mai degrabă, o dramă de viață. Astfel, o dragoste curată, adolescentină, care promitea „o viață ca-n povești”, se întrerupe brusc, „accidental”, fiecare dintre cei doi îndrăgostiți, Inura și Alex, personajele principale ale cărții, pornind pe drumuri separate. Soarta, ca de multe ori în viață, nu le surâde, dimpotrivă! După ce-și pierde perechea vieții, se regăsesc, după 25 de ani, cu prima dragoste. Declarațiile de dragoste ale celor doi, acum la vârsta seniorilor, a deplinei maturități, sunt copleșitoare, apoteotice, venind parcă din inimi adolescente, aflate la prima încercare a dragostei. „Iubirea – îi spune Inura lui Alex – este cea mai pură formă de energie din Univers. Este catedrala în care sufletul arde, aleargă, râde și plânge, cade și se înalță, dar are și cele mai profunde momente de liniște” (p.48). În context, este semnificativ efortul disperat al lui Alex de a o convinge pe Inura de dragostea sa pentru ea: „În fiecare zi voi veni cu aceeași dorință nestăvilită de a găsi un loc în inima ta! Îmi dai voie să-l caut? M-am risipit ani la rând, alături de tine simt că mă adun, mă regăsesc.” (p.59).

Alex se străduia din răputeri să-i învingă Inurei scepticismul, neîncrederea în puterea dragostei. „Oare nu este prea târziu? Mă mai poți smulge oare acum din brațele singurătății?”, insista Inura. Alex era însă categoric: „Prin tumultul tinereții am mers alături, prin maturitate ne-a însoțit tăcerea, dar trebuie să te țin de mână când pășim prin înțelepciune bătrâneții...Mi-ai lipsit mult, dar acum te simt atât de aproape încât am senzația că nu ai fost nicio clipă departe...Te-am așteptat decenii, voi aștepta și acum să vii definitiv lângă mine...Alături de tine mă simt ca privilegiat. Ești frumosul din viața mea, ești fericirea și împlinirea deplină. Te iubesc acum, aici și dincolo de timp.” (p.118).



La un moment dat, la un început de septembrie, căsătoria dintre Alex și Inura a deveni un fapt împlinit, cei doi plecând într-o lună târzie de miere, la Eforie Nord.

Din păcate, ca un blestem al sorții, *amurgul în doi* nu a durat prea mult. Inura a început să-i vorbească lui Alex despre moarte ca și cum ar fi văzut-o, știa că așteaptă doar să-i întindă mâna și se cutremura la gândul că finalul era mai aproape decât ar fi putut gândi. Inura a mai avut doar puterea să spună: „Cât de mult mi-aș fi dorit ca acest amurg să fie răsărit!” (p.138).

Georgeta Muscă-Oană dovedește și prin această carte că este un excelent povestitor, în proză și în versuri, că este un mare iubitor al frumuseților naturale, un fin observator al mersului vieții, cu bucuriile și cu dramele ei, un bun psiholog, o fire sensibilă, adesea încercată de viață. Sunt tot atâtea argumente pentru o lectură plăcută, captivantă.

Valoarea volumului, o îmbinare fericită între ficțiune și realitate, este întregită de prefața semnată de cunoscutul scriitor și critic literar Adi George Secară, de frumusețea și semnificația copertelor (autoare, Mariana Eftimie Kabbout) și de acuratețea cu care a fost realizată la Editura ȘTEF, Iași.

*Georgeta Muscă-Oană, *Amurg în doi*, Editura ȘTEF, Iași, 2022



Gabriel-Andrei TIMOFTE**Iubesc**

Și te iubesc,
căci iubirea este respirația
ce ține aprinsă pulsația
din mine!

Și te privesc,
căci privirea este fixația
ce ține vizibilă tentația
spre tine!

Simțuri

Și plâng,
în ne-ncetatul dor al așteptării
târzii, lungi și reci.

Și privesc,
în labirintul tapetat de ei
de ochii cei căprui.

Și merg,
dar totuși rămân paralizat
la poarta unei inimi.

Și bat, tot bat,
...încă bat!

În timp

Timpul,
e un interval
dintre
a plăcea și a iubi
ca gândul
în închisoarea sa
văzând cum
tu, un răsărit
apui
în inima unui viteaz
purtat de val
robit amar.
Lăsând în ea
pumnalul răsucit
spre a vedea
cum el
se stinge
în timp!

Ochii

Prin ochi,
iubirea poți simțit
amețindu-te de dor
cuprins fiind
de un ghimpe
ce nu te lasă să simțit
cum e sa mori
de ochi și dor.

Testament

Și scriu,
Așteptând ca din condeiul inimii tale
Să umplu un testament ce nu se va sfârși
Pân' ce cuvintele n-or să mai poată spună
Că Tu și Eu, că Eu și Tu, ne vom iubi!

Priviri

Și se priveau,
de la apus la răsărit
Într-un enigmatic dans nocturn
Șoptindu-și că iubirea-i un etern infern
Dar că focul va fi reaprins
de-un phoenix nestins
Și că privirea-i un eros ce nu poate fi învins!

Prietenie

Prietenie,
concept tăcut
simțit
doar prin iubire,
lacrimi, dor
și suferință.
Mi-e dor
de tine
elogiu antic
cu patos
platonice
întors împotriva-mi!

Ce este?
Prietenie!





Eugen ONISCU

INIMA STRĂINULUI

Nuvelă-foileton (8)

În primăvara anului 2021 veni la Eusebiu din nou prietenul său, Titu și se instalează în locuința sa. Titu își găsi de lucru în construcții la niște vechi prieteni de-ai săi. În orele când erau liberi stăteau amândoi de vorbă timp îndelungat despre tot ce se întâmpla în lume. Titu era un mare adept al teoriilor conspiraționiste și pe Eusebiu îl uimi cu ideile lui, ba chiar îi dădu să asculte unele documentare care puneau totul într-o altă lumină și dădeau foarte multă credibilitate teoriilor conspiraționiste. În acea perioadă primi o invitație de la colega sa de muncă. Marcela, pentru a participa la o întâlnire la ea acasă unde aveau să se dezbătă probleme de o mare importanță, după spusele Marcellei. O întrebă de Flavia și află cu consternare că Flavia murise răpusă fiind de coronavirus. După ce luptase îndelung cu boala și stătuse un timp internată la A.T.I. murise așa cum trăise cu marea ei încredere în Dumnezeu, asemenea unei copile ce se încrede în tatăl ei.

Marcela, văzând că Eusebiu se întristă, îi zise:

– Nu te întrista, poate că a fost mai bine așa pentru ea. Apoi în dimineața învierii se va ridica din nou la viață și va trăi într-un cer nou și un pământ nou datorite de Dumnezeu tuturor celor ce ÎL iubesc și au murit crezând în El.

– Ce spui? Există deci o astfel de dimensiune a vieții de după moarte?

– Sigur, prin Hristos se poate. Vino la întâlnirea de la mine acasă la care te-am invitat și vei afla mai multe lucruri.

Eusebiu rămase surprins datorită faptului că Marcela, acea femeie simplă ce muncea cu el la fabrică și avea între colegi un comportament ireproșabil în câteva cuvinte îi deschisese în fața ochilor săi un orizont fascinant care îl uimea. Despre Marcela știa că era căsătorită și avea doi copii, iar la muncă vedea pe fața ei smerenie și o încredere în ceva mai presus de orice putere omenească. De asemenea știa că Marcela avea încredere în Dumnezeu și că îi iubea pe oameni pentru că o vedea comportându-se la fabrică cu mult altruism. Dar nu crezuse că acea femeie simplă, ar deține cheia la frământările lui! De aceea rămase uimit cu câtă convingere îi vorbise de o lume a celor mântuiți și de câtă siguranță exista în glasul ei că va fi o răsplată a celor credincioși. Deci cheia pentru marele probleme ale omenirii o dețineau oamenii simpli ce începuseră încă de pe acest pământ să trăiască dimensiunea veșniciei! Îi făgădui că va veni împreună cu Titu la acea întâlnire. Ziua stabilită era într-o duminică după amiază. Locuința ei se găsea în cartierul Neukölln ce în mare parte era populat de turci. În acea duminică a întâlnirii, Eusebiu în timp ce străbătea împreună cu Titu străzile aceluia cartier

privind la oamenii pe care îi întâlnea, avea impresia că se afla în Istanbul și nu în capitala Germaniei. Peste tot pe unde erau oaze de verdeață primăvara își arăta frumusețile ei prin care îi chema pe oameni la viață. Renașterea naturii la viață nu ținea cont de virusul ce făcea ravagii în lume și nici de restricțiile aberante pe care guvernele lumii le impuneau oamenilor. Primăvara cu suberba ei frumusețe își instaurase domnia peste tot. Clădirea în care se afla apartamentul Marcellei era veche, avea doar patru etaje și nu avea lift. După ce sună jos la interfon, urcă scările cu Titu până la etajul patru și intrară într-un apartament destul de vechi, zugrăvit în alb și mobilat așa cum de obicei emigranții își mobilează apartamentele, fie cu mobilă de la mâna a doua sau cu mobilă mai ieftină. Însă acel apartament era mobilat chiar destul de frumos, se vedea că cei ce îl locuiau își dăduseră tot interesul pentru ca apartamentul lor să fie curat și plăcut. Marcela îi întâmpină cu multă bunăvoință. Copiii Marcellei nu erau acasă, plecaseră cu alți prieteni de-ai lor cu bicicletele în parcul Grunewald. Și nici bărbatul ei ce era șofer și lucra pe tir nu era acasă pentru că era plecat într-o cursă.

În salonul apartamentului erau trei fotolii, o canapea mare de culoare verde închis, o masă de sufragerie cu câteva scaune, o mobilă cu vitrină, un suport pe care era un televizor Philips cu ecran mare. Masa era acoperită cu o față de masă de culoare albă cu dungi grena, pe masă erau așezate două tăvi cu prăjituri de casă și câteva sticle de apă minerală lângă care se aflau mai multe pahare. Prin ferestrele larg deschise pătrundeau razele de soare aducând mireasma primăverii și înviorând atmosfera. Era acolo un bărbat brunet, solid, de înălțime mijlocie cu ochii mari căprui, având fața luminată de un zâmbet senin. Fața sa era ca a unui om ce descoperise o taină minunată, arăta ca un om simplu și în același timp pătruns de ceva deosebit se numea, Marcu. Era îmbrăcat într-un trening negru marca Adidas, încălțat fiind cu adidași albi de aceeași marcă. Tot acolo era un alt bărbat ce avea în jur de patruzeci și doi de ani, cu părul puțin încăruntat, slab, înalt, îmbrăcat cu un tricou alb și blugi gri, încălțat fiind cu pantofi negri, dădea impresia unui om foarte manierat, se numea Liviu și lucra ca electrician, de fapt era coleg de muncă cu Marcu.

Pe unul din acele fotolii de culoare verde închis, era așezată o femeie ce era sora lui Marcu și care avea în jur de patruzeci de ani, cu părul negru lăsat pe spate, cu un chip frumos ce emana multă gingășie, și niște ochi negri strălucitori, de asemenea pe fața ei se distingeau bunătate, se numea Sefora. În acea ocazie era îmbrăcată într-un costum de blugi și încălțată cu teniși negri. Sefora, al cărei bărbat murise în urmă cu câțiva ani într-un accident rutier, rămase doar cu băiatul ei ce avea nouăsprezece ani, dar acesta plecase în America de nord la niște rude mai înstărite pe care le avea din partea tatălui său și studia acolo informatica. Ea lucra de câțiva ani la Ria. În jurul ei roiau destul de mulți bărbați de diferite naționalități printre care și nemți atrași de frumusețea

(continuare în pag. 38)

ei, însă ea fiind foarte interesată de învățăturile creștine dorea să-și găsească pe cineva ce era animat de aceleași idealuri ca și ea.

Liviu venise în acea ocazie acolo pentru că era interesat de Sefora, o urmărea de ceva timp și la muncă îl implora pe Marcu să îl ajute să o poată cuceri, exprimându-și dorința de a se căsători cu ea dacă va fi acceptat. Liviu fusese însurat, dar divorțase de nevasta sa lăsând-o pe aceasta să crească fetița lor căreia îi mai trimitea bani. După ce făcură cunoștință discuția începu cu marea dramă pe care o trăiau cu toții și anume, episodul numit coronavirus. Titu, care nu rata nicio ocazie pentru a-și expune ideile sale pe care le avea din cadrul teoriilor conspiraționiste începu să le vorbească tuturor despre faptul că exista un plan pus la cale de oculta mondială pentru decimarea populației. Fu întrerupt de Liviu care îi spuse:

– Cum poți să mai crezi așa ceva acum când trăim timpuri în care guvernării lumii întregi și întreaga lume medicală fac eforturi mari pentru a ne salva și a readuce situația la normalitatea de odinioară? Acum avem și vaccinurile pe care bine ar fi să ni le facem cu toții pentru a colabora în vederea eradicării acestui virus, iar tu debitezi astfel de lucruri, nu îți dai seama că blamezi efortul unor oameni ce vor să ne ajute. Nu te mai uita la astfel de teorii conspiraționiste pentru că îți vor infecta gândirea și vei vedea lumea numai în culori sumbre.

– Ai citit cartea 1984 de George Orwell?

– Hai să nu exagerăm și să nu forțăm interpretarea cărții lui Orwell la vremurile noastre, îi răspunse Liviu.

Însă Titu nu se lăsă și replică:

– Eu personal cred că această carte este de actualitate pentru vremurile noastre ca niciodată până acum în istoria omenirii.

– La scară planetară ne luptăm cu o pandemie necruțătoare și tu te ții de teorii conspiraționiste!

– Oare este pandemie sau plandemie? Întrebă puțin ironic Titu.

Liviu nu apucă să-i răspundă pentru că soneria sună prelung și în câteva clipe în încăpere însoțit de Marcela își făcu apariția un bărbat de cinzeci și cinci de ani pe nume Iulian, ce era inginer constructor și lucra ca șef de șantier. Iulian era un bărbat înalt, impunător, cu fața brăzdată de riduri și marcată de tristețe. Îi murise de câțiva ani soția și rămăsese cu trei copii ce studiau pe la diferite facultăți din Berlin. Marcu lucra ca electrician pe șantierul unde Iulian era șef și făcură cunoștință, iar prin intermediul lui Marcu o cunoscă pe Sefora căreia îi purta o admirație deosebită și o dorea ca nevastă, însă nu îndrăzneala să-i mărturisească nimic. Era un om cu o inimă bună și îi plăcea să-i ajute pe românii pe care îi întâlnea prin Berlin cu un loc de muncă sau cu orice altceva. De asemenea era interesat de tot ceea ce se întâmpla în lume și îi plăceau acele discuții ținute în spirit românesc ce aveau în centru cunoașterea lui Dumnezeu. După ce îi salută pe toți, Iulian se așeză pe un fotoliu ce era liber.

– Deci nu pandemie, ci plandemie ai spus, eu însă nu cred în aceste teorii ale conspirației, zise Liviu.

– Da, despre plandemie este vorba, voi nu vedeți

că ei acum urmăresc o resetare a lumii întregi și bineînțeles implementarea neomarxismului pe orice cale? Dar cea mai mare prostie ce mi-a fost dat să o aud este lozinca lor: "Nu vei mai avea nimic însă vei fi fericit." Nu înțeleg un lucru, dacă mă vor deposea de tot ce am și voi ajunge să muncesc ca o vită de povară doar pentru ei, ce îi mai interesează dacă voi fi fericit sau nu! O lume fără valori creștine și fără familia tradițional creștină este pierdută. Spun acest lucru pentru că știu prea bine ce înseamnă comunismul, aveam douăzeci și patru de ani când în România a căzut sistemul comunist și știu cât de mult a suferit tata de pe urma lor pentru că nu era membru de partid. Am citit și cărți pe care le-au scris cei ce au fost întemnițați pentru că nu erau de acord cu comunismul, sau cei ce au făcut pușcărie pentru credința lor. Comuniștii au comis mari orori mai ales în perioada când au preluat puterea și au înjosit demnitatea umană. Lumea ar trebui să se ferească de implementarea comunismului ca de lepră. Deși văd la ora actuală cum tinerii sunt cuceriți tot mai mult din punct de vedere ideologic de neomarxism pentru că ei nu știu ce înseamnă acest flagel numit comunismul, zise Iulian.

– Ce spui nu este decât o pagină tristă a istoriei. Deși trebuie să recunoști că comunismul a avut și o parte luminoasă, mă refer la faptul că din punct de vedere economic a existat un real progres și se putea trăi în România destul de decent. Apoi să nu uităm că vorbim de un comunism de tip modern, și când afirm acest lucru mă refer la neomarxismul de tip progresist care fie că ne place sau nu va crea o altă lume mult mai bună decât cea actuală. Voi nu realizați că sistemul capitalist este pe punctul de a se prăbuși și împarte lumea în oameni foarte bogați și toți ceilalți ce în mare parte sunt săraci. Acea linie a familiilor cu o stare materială de mijloc s-a cam pierdut. De aceea este nevoie de marea resetare ce ne va da prilejul să începem din nou construind mult mai bine și lumea va fi altfel! Nu credeți că am dreptate? Întrebă Liviu.

– Este adevărat că sistemul actual are nevoie de o reformă, dar în nici un caz marea resetare! Iar tot ce au început deja să facă este extrem de periculos pentru societatea umană. Și când spun acest lucru mă refer în primul rând la implementarea unei educații sexuale aberante în școli, și impunerea certificatului de vaccinare ce cât de curând va fi legalizat. Mi se pare totul de noaptea minții și mai ales mă revoltă faptul că vor să ne interzică dreptul de a ne închina lui Dumnezeu în mod liber, zise Iulian.

– La orizontul existenței noastre se așează nori foarte amenințători, episodul corona-virus nu este decât o mică parte, iar implementarea abuzivă a neomarxismului este un alt pericol cu care ne confruntăm, și în viitor va însemna o puternică amenințare. Straniu este faptul că se caută să se înceapă din America de nord, cunoscută fiind ca țărâmul libertății. Eu personal nu cred că ei pot clădi o lume mai bună, și am observat că au o ură înversunată împotriva omenilor ce se încred în Dumnezeu, pentru că unor astfel de oameni nu le

(continuare în pag. 43)



Ana-Maria STUPARU

Și plânge

E-o lume deșartă, dar iată că ninge
Și drumul de ieri azi e baltă de sânge
Dansează-n lumini clipa morții ce frânge
Și vise, și visuri... iar soarta se stinge.

Să-mi scrii deseori, să mă vrei când eu nu
Mi-e dor să te știu, să-ți citesc sufletul
E totu-n cădere, minutul iar curge
Și plânge, și plânge, și plânge.

Și doare destinul

Sunt umbre rămase de la apusul trecut
Pe chipul meu palid, pe mâna de lut.
Îmi pierd și timpul, minutu-i incert,
Iar gândul îmi curge amar și absent.

Mă doare un vis, o clipă - uitare
E negru pe ceru-mi lipsit de iertare
Mă doare o viață, un om de demult
Și doare destinul pe care mi-l plâng.

Și despre tine am să spun povești...

Pe tine am să scriu elogii vaste
Și despre tine am să spun povești
Acum, în veacul de iubiri albastre,
Când nu-ți mai sunt și nu-mi mai ești.

Te căutasem în miezul nopților pustii,
Dar n-am găsit decât o amintire,
O urmă de ce-ar fi și de iubire,
Acum, când nu-ți mai vin, când nu-mi mai vii.

Și mi te-aduc aminte și azi, ca și-atunci,
Doi ochi frumoși și visuri mari, nestăvilit...
Un drum ce-l ascundeau stejari și stânci,
Un drum cu năzuinți neprimenite.



Timur CHIȘ

Dragostea în mucava

Facebook-ul îmi amintește că azi ai adormit,
Printre florile primăvăratice,
De frig zgribulite.

Dragostea noastră am pierdut-o
Printre biții internetului,
Am uitat să scriem cu cerneală,
Și albastrul de pe mucava,
I-am înlocuit cu negrul literelor de pe ecranele
laptopurilor.
Mucava a ajuns la gunoierul dragostelor târzii.

Război pe internet

Clipele nopților sunt pline de amenințări,
Promisiuni de bitcoin, oamenii caută,
Și banii lichizi i-am transformat în vise,
Doar dragostea am pierdut-o,
Printre cablurile netului.

Să cumpărăm viață veșnică,
Zilnic căutăm, pe pagini de web,
Doar iubirea o vindem,
Pentru câteva clipe de trăiri în virtual,
Am pierdut și nopțile iubirilor, dintre cearceafurile
mototolite.

Pe cine căutăm

Printre copacii golași de frunze, te caut,
Zăpada înghețată sub bocancii uzi scrâșnește,
Și dragostea uitată în găleata cu apă,
A înghețat de atâta frig.
Oasele obosite de atâtea zile trecute prin viață sunt,
Prin speranță în iubire, noi navigăm,
Și uitările le adulmecăm,
Cu dragostea, valsuri printre cruci dansăm.
Pe cine căutăm în iubire.





Constantin BEJENARU-BECO

Telefonul Vântului

Moto: „ Telefonul Vântului nu este un obiectiv turistic. Nu-l căutați pe hartă.”

Laura Imai Messina

Cu-adevărat există acest Telefon
Într-o cabină amplasată
În mijlocul unei grădini
De pe Muntele Kujira-Yama
În nord-estul Arhipelagului nipon.
Oameni de toate vârstele
L-au căutat și-l caută neîncetat,
Deși nu-i conectat la vreo rețea,
Pentru-a intra în legătură
Cu cei dragi plecați dintre cei vii
Spre țări din alte planete – constelații – galaxii.
Așadar îndrăzniți să mărturisiți trauma
La „Telefonul Vântului” de pe Muntele Kujira-Yama,
Unde veți Vorbi cu cei care,
Deși v-au părăsit, vă veghează de
Dincolo necontenit.

Balada Liberului arbitru

Moto: „DUMNEZEU este LUMINA”
Sf. Apostol Andrei – Ocrotitorul României

Pentru că DUMNEZEU
Este hic(aici) et (și) nunc (acum)
Nu undeva și cândva,
Ca să fim mântuiți
Prin tinerețe fără bătrânețe
Și, mai ales, prin Frumusețe,
Există El – Puterea bună
Care ne atrage spre ea
Prin forări abisal-semiotoco-mitologice,
Dar și forța răului care de-aseenea ne vrea.
Așa că ntre-ntunerice și Lumină,
Cum sufletele noastre cer trezvie
Ca să se-nsenineze-n Veșnicie,
Pentru-a avea Cale-Adevăr-Viață senină
Și Taina tainelor să înțelegem
Depinde doar de noi ce vrem s-alegem.

Cobaiul Destinului

Cobai al destinului
Deși am pierdut
Precum lov totul,
Mai puțin sufletul
Alinat doar de prietenii săi
Elifaz, Bildad, și Tofar,
Nu m-am lepădat nicio secundă
De Stăpânul Uni@Versului:
Domnul a dat, Domnul a luat
Fie-i Numele binecuvântat!”

Balada Poemelor de Șapte Stele

Mie însumi la 75 de ani

Sunt Smintitul-Luntre și Punte.
Mi-s dragi atât vârfurile de Munte,
Cât și lucrurile cele mai mărunte
Pe care nu le văd așa cum sunt ele
Ci așa cum sunt Eu-Teleleu-
Cel mai bizar boț de jar
Bejenar printre galaxii paralele
Cu-o pereche de –aripi colosal de grele
Atras de Înălțimi amestecate de rebele,
Survolaând gând de gând,
Livrescul smintelilor mele,
Transfigurate-n Poeme de Șapte Stele.

Poezia Grădinii

Adulmec Poezia Grădinii
Ca în Copilărie mirosul
De pâine prăjită
Pe Plită.
„Poezia Grădinii” în care
Arborii, harfele celeste,
Încep să-nflorească!
Mai întâii zarzării,
Apoi cașii și cireșii
Din care mă-nfrupt
DE Ziua-mi Lumină-onomastică
Apoi Perii și Merii și ultimul
Gutuul Bătrân pe care-l păstrez
Pentru Timpul Înfloririi Iubirii,
Când prinde Glas Galactic
Și-mi vorbește Duhovnicește
Despre confrății mei întru Veșnicie
Orfeu, Homer, Ovidiu, Dante,
Shakespeare, Eminescu... Amin (Așa să fie)!

Moartea absurdă a lui Eschil

- In memoriam Tănase Carașca -

Pliniu cel Bătrân povestește
Că un oracol ar fi prezis
Moartea absurdă a lui Eschil –
Că va muri de căderea
Unei case peste el.
În anul 456 î.e.n.,
Părintele tragediei grecești
Faimosul autor al Orestiei,
Născut la Elefsina în 452 î.e.n.
Se afla în Sicilia la Gela
În împrejurimile orașului
Și așezat pe-un colț de stâncă
Admira albastrul Mediteranei.
În acel moment de răgaz
Un zăgan a trecut în zbor
Cu o broască țestoasă în gheare
Pe deasupra lui și confundându-i
Chelia galbena c-un petic de stâncă,
A dat drumul țestoasei spre
Ai sparge carapacea.
Impactul a fost letal, astfel că
Eschil a fost ucis de o casă –
„Casa” unei broaște țestoase!



**Constantin BIDULESCU****Deosebiri**

Uneori ne scapă
Cam tot ce se mișcă,
Albina înțeapă,
Iar umorul pișcă.

Nedumerire

E ceva ce mă surprinde,
Prostul este mărginit
Dar prostia lui se-ntinde
Dincolo de infinit.

Diferență

Bărbații la plictiseală
La amante zboară,
Femeile nu înșeală
Ele... doar compară.

Trenul vieții

Avem argumente,
În al lumii veșnic tren
Viața circulă în plen
Pe compartimente.

Paradox

Uneori te enervezi
Și privești fără să vezi,
Dar alteori reușești
Să vezi fără să privești.

Două truisme

Numai covoarele se nasc
A fi călcate-n picioare.
De-abia când pizmele renasc
Poți observa a ta valoare.

Viața

Viața e frumoasă
Și e prețioasă,
De-aceea e sortită
Să fie scump plătită.

Vorbe, vorbe...

Un adevăr mereu aproape,
În vorbă, fără îndoială,
De bagi mai mult decât încape
Devine iute... vorbă goală.

Geniile

Oricine poate recunoaște,
Sunt mai puțini ca altădată,
Un geniu tot mai rar se naște
În schimb nu moare niciodată.

Constatări

Fără soare nu ai prinde
Asfințituri,
Focul sacru nu se-aprinde
Cu chibrituri.

Axiomă

Când ceva ți se cuvine
Dar de altul va depinde,
Să nu ceri, că nu e bine,
Ci pretinde.

Deosebire

De crezi întotdeauna
Că are pește balta,
A crede este una,
A fi credul e alta.

Teatrul

Nu lăsa timpul să treacă,
Sau să macine în gol,
În viață, teatru joacă...
Cei ce nu au niciun rol.

Despre viață

Adevăr mereu folositor
Din tolba de înțelepciune:
Când viața iei peste picior
Ea piedici multe îți va pune.

Gloria

Prestigiul de moment
Ușor o să zboare,
Gloria când moare
Nu face testament.





Maria-Alexandra CIUREA

Copacul înflorit de la fereastră

Era acolo în fiecare anotimp. Iarna era acoperit de zăpadă grea și mă minuna cât e de puternic. Toamna era plin de frunze colorate și deveneam nostalgică - parcă mi-era dor de niște oameni pe care încă nu-i întâlnisem. Vara nici măcar nu-l vedeam - fereastra mea era inutilă, pentru că nu stăteam mai deloc în casă. Dar primăvara se întâmpla ceva magic și înflorea. Și, atunci -da! atunci îl vedeam, îl vedeam cu adevărat. Îl vedeam cu sufletul. Colora albastrul senin al cerului cu pete roz, din loc în loc, și țintea numai către soare. Asta iubeam la el cel mai mult - că era mereu drept și credeam că nimic nu l-ar putea doborî.

Nu aveam prieteni în vremea aia (cine are, de fapt, vreunul?), așa că stăteam acolo, la fereastră și îi vorbeam. Îi povesteam tot ce mi se întâmpla, îmi cunoștea toată viața. Nu răspundea niciodată nimic, dar simțeam că mă aude, că mă ascultă. Câteodată, îl vedeam cum se legăna ușor în vânt, ca și cum îmi făcea un semn tăcut din ramuri - „Da, te înțeleg”. Cu fiecare anotimp, îmi șoptea alte gânduri, mă împingea către alte sentimente. Și, chiar de acolo, de la fereastră, simțeam că trăiesc. Doar stând pe loc și vorbind. Pentru că el, deși nu putea să-mi spună nimic, era singurul care știa cum să mă asculte.

Am fost prieteni ani de zile. Era, dacă vrei, cel mai bun prieten al meu. Și singurul. Primăvara, deschideam fereastra și respiram adânc - mirosea a flori. Nu pot să exprim o senzație mai pură, mai plăcută. Și atunci, timpul se oprea și eu deveneam natură. Îl iubeam, ca pe o persoană. De fapt, prin mine și pentru mine, el asta devenise - un om. Acolo, cu fereastra deschisă, îi citeam, sau ascultam muzică împreună cu el. Uneori muzica ce-mi plăcea mie, alteori muzica ce-i plăcea lui - ciripitul păsărilor, care venea chiar din crengile sale și foșnetul frunzelor sale. Muzica lui... Ce frumos! - să poți să cânti, chiar fără să ai gură...

Dar știți cum se întâmplă - toate au un sfârșit și nu avem ce să facem decât să ne plecăm capul în fața destinului. Și a trebuit să plec - să părăsesc locul în care am crescut, camera mea, fereastra mea și copacul meu. Am vrut să o fac repede, ca să nu simt durerea, să nu am timp să mă gândesc. Să îmi continui viața de parcă nimic nu se va schimba. Așa că nu m-am gândit, ci m-am pregătit mecanic - mi-am făcut bagajele de parcă plecam în vacanță, nu de parcă mă mutam permanent din casa în care îmi petrecusem toată viața de până atunci. Nu m-am uitat deloc pe fereastră, nu m-am gândit la toate amintirile pe care le strângeam în cutii de carton (de parcă meritau doar atât de puțin!), nu am privit pereții care rămăseseră goi după ce dezlipisem toate posterele. Camera a rămas goală - micul meu univers era dărâmat - și abia atunci mi-am permis să realizez cât sunt de slabă. Și am privit-o,

am privit-o cu adevărat pentru prima oară de când începusem să-mi strâng lucrurile. Părea așa de tristă, de parcă înfățișa o poveste demult terminată. Și, mi-am spus atunci, chiar asta făcea.

Ploua încet și eu încă stăteam acolo, în cadrul ușii. Se prea poate să fi rămas acolo câteva ore, privind în gol, pentru că, atunci când m-am hotărât să mă mișc, ploaia bătea puternic în geam, de parcă voia să intre în casă. Am deschis larg fereastra și am lăsat-o să intre - ce mai aveam de pierdut? Nu mai putea să strice nimic - pe birou nu mai era laptopul aprins, sau vreun caiet deschis care aștepta să îmi încep tema, sau vreun proiect de predat pentru ziua următoare, sau vreo carte care dorea de mult timp să fie deschisă. Normal, nici măcar biroul nu mai era acolo. Acum, era doar o mare băltoacă, fereastra larg deschisă, și atât. Știu la ce vă gândiți - era o mare prostie și puteam să distrug parchetul, sau ceva de genul ăsta, dar, în momentul ăla, numai la asta nu gândeam. Am scos capul pe fereastră, așa, în ploaie - nu puteam să plec fără să-mi iau la revedere de la prietenul meu, oricât aș fi încercat să scap de acest moment dureros. L-am văzut printre picăturile mari de apă - era înflorit și parfumul florilor combinat cu mirosul de ploaie mă amețea. Am deschis gura, ca să îi spun „Ne mai vedem!”, dar nici nu am apucat să rostesc primul cuvânt, când s-a întâmplat - o lumină puternică a străpuns cerul. Apoi un tunet, urmat de o altă bubuitură răsunătoare. M-am dus în spatele camerei, nesigură de ce altceva ar trebui să fac, dar am reușit să realizez ce cauzase al doilea zgomot. Copacul meu nu se mai vedea. Ploaia se potolise acum și m-am apropiat din nou. Două fâșii enorme de lemn erau acum la pământ, de parcă o mână nevăzută dorise ca acest personaj al vieții mele să arate plăcut chiar și în moarte - era spintecat chiar pe jumătate. Era, poate, prea frumos de privit pentru un sfârșit, prea simetric... perfect, așa cum fusese și până în acel moment. Petale roz de flori dansau fără grabă spre pământul reavăn, parcă dorindu-și să prelungească aceste clipe. Și atunci, am înțeles - nu puteam pleca fără să mă despart de el, nu puteam începe un nou capitol dacă nu îl încheiam pe cel din urmă. Nu puteam să fiu două persoane diferite în același timp - un adult cu visuri, gata să înfrunte realitatea, și un copil speriat, al cărui singur prieten real era un copac. Câteodată, oricât de mult pare că ne ajută unele lucruri sau persoane, uităm că ele pot ajunge să facă opusul - să ne țină legați de ele, blocați într-un anumit loc (o fereastră, de exemplu) și să nu ne lase oportunitatea de a descoperi Lumea. Știți, așa e mai confortabil - să rămâi într-o zonă în care nu ți-e rău, dar nici foarte bine. Și ajungi să crezi că nu poți mai mult, când tu ai putea, poate, să cucerești Universul.

Am ieșit din vechea mea cameră fiind tristă, dar mulțumită. Nu era ca și cum mă despărțeam de un prieten imaginar - copacul meu era mai mult de atât. Era ca și cum părăseam o persoană în care lăsam o versiune mai slabă a mea, o versiune de care nu avusesem curajul să mă despart până atunci, așa că Natura însăși acționase pe cont propriu. Nu e că

(continuare în pag. 43)

nu l-am iubit sau că am încetat vreodată să-l iubesc, însă a venit momentul în care a trebuit să renunțăm unul la altul și să ne dăm șansa să renaștem pe cont propriu. Și ce final mai frumos am fi putut avea, decât printre petale roz și picături de ploaie?

Mi-am dus bagajele la noua mea casă, unde aveam să locuiesc singură, dar, chiar și așa, la doar un telefon și cinci minute cu mașina depărtare de părinții mei. Chiar și în aceste condiții, era un început măreț al independenței mele. Nu am început să despachetez - aveam suficient timp pentru asta. Cum bine știți, doar ce plouase, așa că am ieșit să fac o plimbare. Mirosea a ploaie, a liniște și a primăvară. Păsările își făceau din nou, timid, glasurile auzite. Mergeam fără nicio direcție, când am ajuns într-un mic părculeț din apropiere, unde am observat imediat o pată imensă de culoare - rozul ăla pal, al primăverilor. Nu mai văzusem niciodată atât de mulți pomi înfloriți la un loc, eu care toată viața îl venerasem pe singuraticul de la fereastra mea. Am început să mă plimb printre ei, apoi să dansez, apoi să râd cu voce tare ca o nebună, fără să mă gândesc că cineva m-ar fi putut auzi. Se pare că nu trebuise să merg prea mult ca să găsesc toată fericirea asta care se afla la doar câțiva pași de mine. Se pare că trăisem atât de mult timp ignorând diversitatea Creației, încât nici nu observasem vreodată un lucru atât de minunat. Se pare, în sfârșit, că trebuie să pierzi ceva important ca să vezi cât de mult te limita și cât de multe experiențe ratai din cauza lui.

Mi-am continuat plimbarea, fără să ies, însă, din starea aceea de delir care mă cuprinsese. Eram, acum, mai atentă decât fusesem vreodată la ce mă înconjura. Nu mă gândeam la timpul pierdut din urmă, ci doar la infinitul dinaintea mea. Priveam fiecare copac în parte și mi-i făceam pe toți prieteni. Cât de mulți aveam acum, după doar o zi de libertate!

Ajunsesem la ulimul copac din această imensă mulțime, cel mai mare și cel mai plin de flori. Era, însă, alb, nu roz ca toți ceilalți. Era diferit și îl iubeam. Mă mișcasem fără nicio grabă printre pomi și totuși, legile destinului și-au făcut treaba. Este oare o surpriză că tot printr-un copac înflorit avea viața mea să capete sens?

De ce zic asta? Deoarece chiar atunci, sub copac, l-am văzut pe El...



(urmare din pag. 38)

pot înrobi mintea și sufletul. Credința în Dumnezeu ne înobilează, pe când adeziunea la neomarxism ne întinează sufletul și ne transformă într-o societate uniformizată destinată să fie manipulată și controlată după interesele unei elite ce conduce totul din umbră, argumentă Marcu.

– Sunt într-u totul de acord cu tine Marcu, de altfel noi am mai discutat pe această temă, spuse Iulian.

– Dar care este calea spre Dumnezeu și cum putem fi înnobiți de credința creștină? Întrebă Eusebiu.

- va urma -



Victor TANASĂ

Linii de fugă

Mă fascinează aburul dimineții
dansând frenetic,
ca o fecioară orientală,
în căldura
soarelui renăscut.

Din cupele primei zambile
îmi sorb dulceața parfumată
a dragostei nestăvilite de viață
și a dorului de absolutul tainic
ascuns în linia orizontului
care parcă fuge veșnic de mine...

Mă fascinează torsul lin
al automobilului meu, dar
cu zvâcniri precise
de armăsar arab
pursânge, ce fornăie
și se smucește nervos
de-a lungul fâșiei gri-mov
de asfalt curat,
scrâșnind în măsele
jăratice încins
ascuns adânc sub capotă.

Mă cheamă dorul de tine
când ești departe,
mă poartă în avânturi
iremediabil și
total asumate și devorate
bucăți moi și zemoase
din inima mea
ce se visează
turbocompresorul fără greș
al neostoitei mele dorințe.



BOEMA

apler

www.boema.inforapart.ro